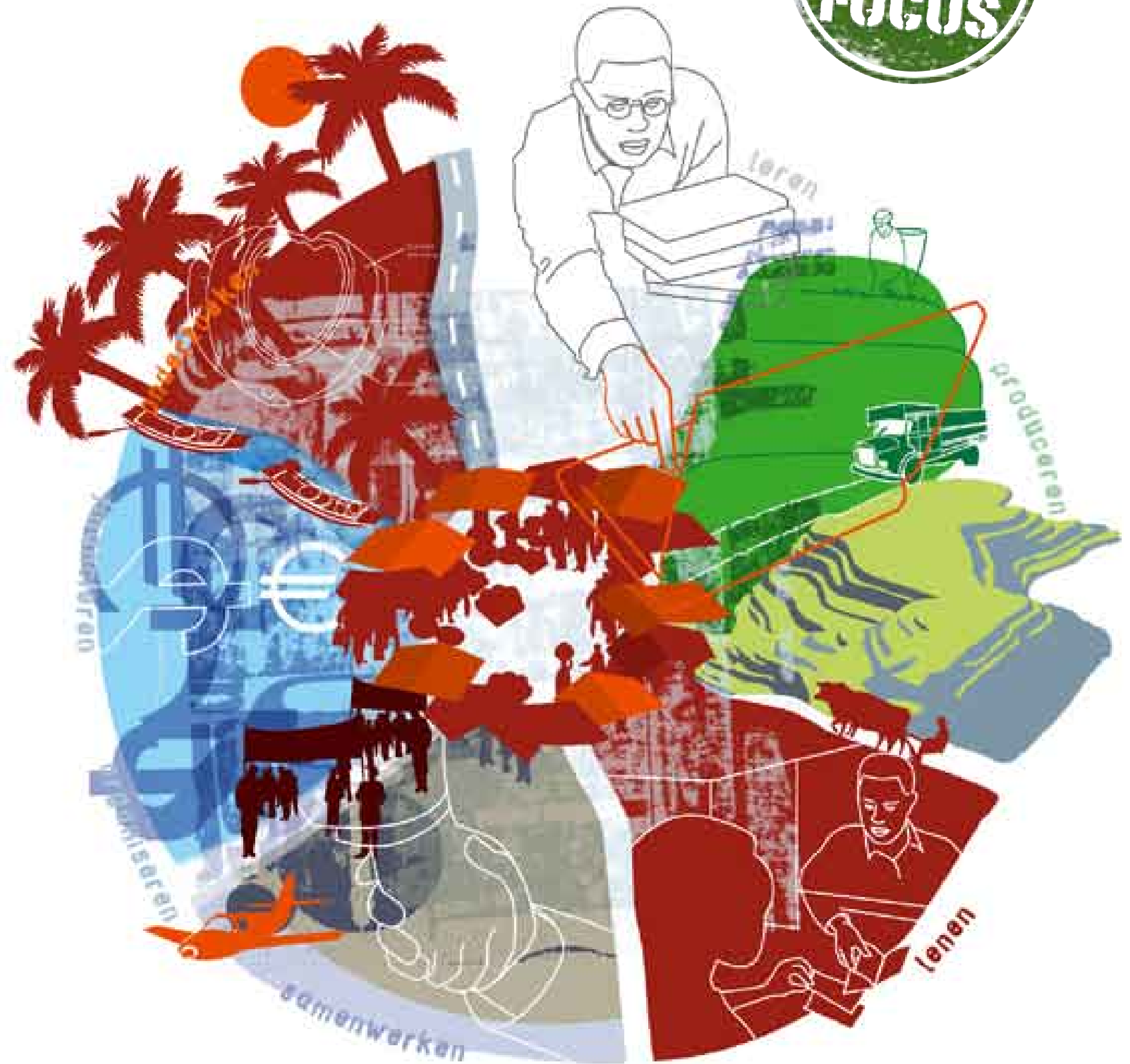

Caleidoscoop

Focus op professionals

Een presentatie van de lidorganisaties van Agri-ProFocus | 31 mei 2006

- Aequor ○ Agriterra ○ Agro Eco ○ AgroFair ○ Agromisa ○ Cordaid ○ Fair Trade Original
○ Heifer Nederland ○ ICCO ○ KIT ○ Oikocredit ○ Oxfam Novib ○ PTC+ ○ PUM
○ Rabobank Foundation ○ SNV ○ Solidaridad ○ Van Hall Larenstein ○ WUR

Beste Agri-ProFocus professional,

U kent het misschien nog van vroeger: het kijkertje waarmee je -eenvoudigweg door te draaien- de mooiste kleuren en vormen tevoorschijn kon toveren. De caleidoscoop. Het leek ons een passend beeld voor deze krant, waarin we het Agri-ProFocus partnerschap aan u voorstellen. Rijk geschakeerd, vol kleurige facetten, dynamisch en actief.

Met deze krant willen we de leden dichter bij elkaar brengen. Door duidelijk te maken waar de negentien lidorganisaties voor staan en wat hun visie op producentenorganisaties is. We laten zien waar de verschillende expertises liggen, wat de plannen zijn en wat er van het partnerschap en van het bureau van Agri-ProFocus wordt verwacht.

Deze krant toont ook de gezichtsbepalende mensen van elke lidorganisatie voor het partnerschap. We hopen dat jullie elkaar zo sneller en beter kunnen vinden. En dat we zo komen tot een 'community-of-practice'. Een gemeenschap van enthousiaste en deskundige mensen die hun krachten bundelen en zich via het partnerschap inzetten voor een goede ondersteuning van producentenorganisaties in het Zuiden.

De informatie in deze krant heeft een tijdelijke houdbaarheid. Immers: plannen van organisaties veranderen, net als de expertise

en functies van mensen. Vandaar dat we nu de informatie als eenmalige Nederlandstalige 'krant' aanbieden. Binnenkort komt de informatie ook op de Agri-ProFocus website. Uitgebreid en aangevuld, en voorzien van zoekfuncties. Zodat u snel en makkelijk uw collega's kunt vinden. De website wordt in het Engels uitgevoerd en uiteraard actueel gehouden.

De schrijfstijl in deze 'Caleidoscoop' is die van een ontmoeting. Het bureau van Agri-ProFocus heeft een ronde gemaakt door Nederland, op bezoek bij de negentien locaties van de leden. We hebben ons laten verrassen, inspireren en verwonderen over jullie werkplekken en waar jullie mee bezig zijn. Over wat jullie willen met Agri-ProFocus en wat wij als bureau voor jullie kunnen doen. Zo hebben we het dus ook opgeschreven, als een ontmoeting.

Om deze stijl van de ontmoeting door te trekken hebben we onszelf, als bureau, ook laten interviewen. Het resultaat van die ontmoeting kunt u op pagina 4 lezen.

Tenslotte willen we iedereen bedanken die tekst, foto's en andere informatie heeft aangeleverd voor deze Caleidoscoop: met name Wilma van Zeist, Monja van Woensel, Haike Rieks, Jose van Gelder, Jeroen Boland, Frank van Lierde,

Truus Veldhuis, Herma Hulst, Idalina Cardoso, Suzanne Kalkhove, Remko Ebberts, Franka Vroom, Monique van de Vijver, Rob Ukerman, Ester van der Sluis, Patty Crawford en natuurlijk iedereen van de participantenraad.

Veel lees- en kijkplezier met deze Caleidoscoop en tot ziens!

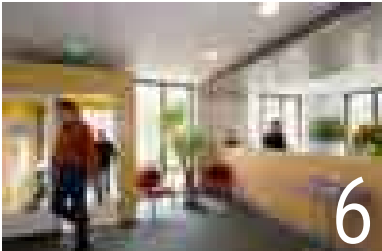
Hedwig Bruggeman
Wim Goris
Marja Hennemann
Joost Oorthuizen

Inhoud

4

Agri-ProFocus

6

Aequor

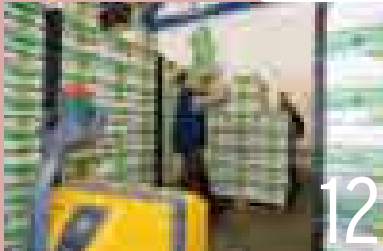
8

Agriterra

10

Agro Eco

12

Agro Fair

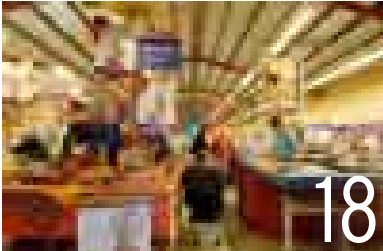
14

Agromisa

16

Cordaid

18

Fair Trade Original

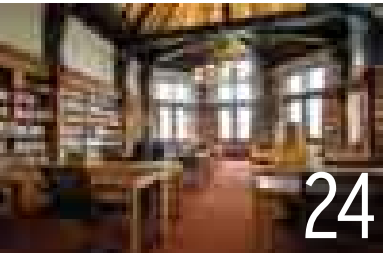
20

Heifer Nederland

22

ICCO

24

KIT

26

Oikocredit

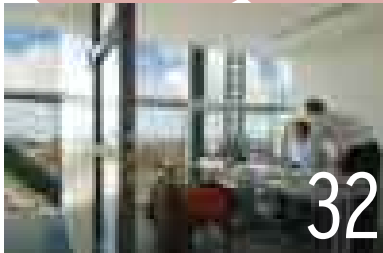
28

Oxfam Novib

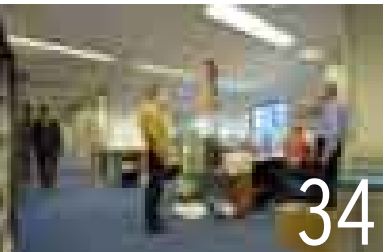
30

PTC+

32

PUM

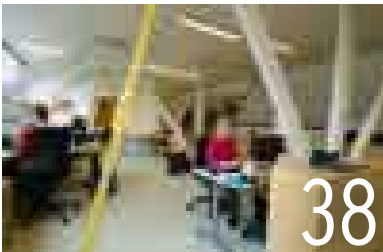
34

Rabobank Foundation

36

SNV

38

Solidaridad

40

Van Hall Larenstein

42

WUR

Voorwoord

Het doet mij veel genoegen nu deze krant bij u te introduceren. Dit compendium met de organisatieprofielen van de lidorganisaties van Agri-ProFocus bevat een overzicht van de expertise die dit samenwerkingsverband te bieden heeft. Het doel van Agri-ProFocus is bij de lidorganisaties aandacht vestigen op het belang van producentenorganisaties en een betere afstemming op het werken met producentenorganisaties te bewerkstelligen. In het kader van ontwikkeling van ondernemerschap spelen vakorganisaties een belangrijke rol. Zo is dat in Nederland ook geweest in het verleden. In het bilaterale beleid is private sectorontwikkeling een belangrijke pijler. In veel ontwikkelingslanden is zo'n 70% van de ondernemers direct afhankelijk van de landbouwsector en landbouwgerelateerde activiteiten. Binnen het bilaterale beleid krijgt ondersteuning van lidmaatschaporganisaties een belangrijkere plaats. Samen met de collega's van het Ministerie van Landbouw, Visserij en Voedselveiligheid zullen we dan ook graag meewerken aan de verdere ontwikkeling van Agri-ProFocus.

In april 2004 heb ik de "commissie Doornbos" ingesteld om te laten onderzoeken of de krachten van Nederlandse organisaties, actief op het terrein van ontwikkelingssamenwerking, gebundeld kunnen worden. Op die manier wordt er effectiever bijgedragen aan de verbetering van de positie van boeren en boerinnen en hun organisaties. Het onderzoek heeft in maart 2005 geresulteerd in de oprichting van de Stichting Agri-ProFocus, een samenwerkingsverband van 19 organisaties met heel verschillende mandaten, van financiële dienstverlening, tot kennisontwikkeling. Het is een variëteit aan organisaties in zowel expertise, als ook qua grootte. Deze publicatie met de organisatieprofielen en gezichten is noodzakelijk voor inzicht in beleidsplannen, en transparantie over elkaars programma's. Het is een belangrijke stap om een gezamenlijk profiel te ontwikkelen als Agri-ProFocus leden en te komen tot afstemming.

Ik feliciteer de Agri-ProFocus leden met hun lidmaatschap. Juist door deze samenwerking is het mogelijk een completer en meer integraal antwoord te geven op de vragen en behoeften van de Producentenorganisaties in ontwikkelingslanden.

Te vaak wordt er over boeren en boerinnen gepraat. Als zelfstandige ondernemers moeten boeren en boerinnen juist zelf de regie in handen nemen met behulp van hun eigen organisaties.

Ik verwacht dat er over drie jaar een solide organisatie staat die ervoor zorg draagt dat vragen van de boeren en boerinnen bij de juiste loketten terecht komen, waarbij de verschillende organisaties vanuit hun eigen expertise gezamenlijk de vraag en behoeftes kunnen adresseren.

Daarnaast reken ik erop dat Agri-ProFocus ook voor de vraagkant van de markt, te weten de bedrijven in Nederland en Europa een rol kan gaan spelen. In de huidige situatie waarbij ketenontwikkeling belangrijk is, zijn producentenorganisaties belangrijke actoren. Veel bedrijven zijn graag bereid producten af te nemen van kleine boeren, ware het niet dat er nog niet altijd voldoende capaciteit bestaat om daar op betrouwbare en vooral constante manier aan te voldoen. Met behulp van de Agri-ProFocus leden kan gewerkt worden aan versterking van de producentenorganisaties, die zo mondiger komen te staan ten aanzien van hun overheden om daadwerkelijk goede randvoorwaarden op het gebied van onder meer wet- en regelgeving, productie, vermarkting, financiële dienstverlening, infrastructuur, te verwezenlijken.

De nieuwe supportstructuur is een stap in de goede richting om hen daartoe in staat te stellen.

Ik hoop dat de lidorganisaties zich ook gaan inzetten om in de landen waar zij werken ook hun partnerinstellingen te stimuleren dergelijke fora op te richten in de ontwikkelingslanden zelf.

Ik verwacht dat het lidmaatschap van Agri-ProFocus zich verder zal uitbreiden. Ik zie Agri-ProFocus vooral ook als een orgaan voor het stimuleren van meer effectieve en efficiënte dienstverlening. Er ontstaat zo een pool van organisaties die gezamenlijk een expertisecentrum gaan vormen ten gunste van producentenorganisaties in ontwikkelingslanden. Juist door de afstemming met elkaar ontstaat immers een meerwaarde boven de som der delen.

Ik wens Agri-ProFocus veel succes met deze belangrijke taak.

Agnes van Ardenne-Van der Hoeven
minister voor Ontwikkelingssamenwerking

Directeur Hedwig Bruggeman geeft het onmiddellijk toe. ‘Agri-Pro-Focus’ is een beetje een knutselnaam. “Maar het maakt wel duidelijk waar het over gaat. ‘Agri’ staat voor landbouw. ‘Pro’ voor producenten of producentenorganisaties. En het ‘Focus’ geeft aan dat dààr onze nadruk ligt: bij die producenten.”

We zijn op bezoek bij het bureau van Agri-ProFocus in Arnhem. Vier man (m/v) sterk is dit bureau sinds midden 2005 de uitvoerende ‘motor’ van het Agri-ProFocus partnerschap. Dat partnerschap bestaat inmiddels uit negentien organisaties op het gebied van Nederlandse ontwikkelings-samenwerking, allemaal met een focus op landbouw. “Want landbouw...” zegt Hedwig Bruggeman ergens in het gesprek “...is de sleutel tot het oplossen van het armoedeprobleem op het platteland.”

**AGRI-PROFOCUS:
EEN VRUCHTBARE ALLIANTIE**

Landbouw is de sleutel tot het armoedeprobleem

Eye-opener

De deelnemende organisaties komen uit verschillende hoeken met ieder een eigen netwerk en een eigen maatschappelijk draagvlak. De verzamelde ervaring, expertise en kennis is enorm. Medewerker Joost Oorthuizen: “Maar er is veel versnippering en verkokering. Iedere club heeft zo z’n eigen doelstellingen, z’n eigen landenlijstjes, eigen thematische keuzes. Het is een euvel dat de gehele ontwikkelingssamenwerking aankleeft: we roepen hetzelfde, maar in de praktijk werken we vaak langs elkaar heen.” Hedwig Bruggeman: “Wat we proberen met Agri-Pro-Focus is om de eenvoud te zoeken in die veelvoud. Om beter in beeld te krijgen: wat doen we precies? Alleen al een kijkje in elkaars keukens kan een eye-opener zijn. De stap daarna is: waar kunnen we elkaar ondersteunen en aanvullen? Waar liggen de mogelijkheden voor samenwerking? Waar kunnen we dwarsverbanden leggen? Het streven is dat we de meerwaarde van al die verzamelde kennis en

diensten beter kunnen benutten. Dat we er –gezamenlijk– ons voordeel mee kunnen doen.”

Makelen

Die samenwerking kan op verschillende terreinen liggen. Medewerker Wim Goris: “Financiering, dienstverlening, opleiding, onderzoek, praktijkondersteuning... We zijn nu klaar met een eerste ‘voorstelronde’ langs de leden van het partnerschap. Wat doet iedereen? Waar staan ze voor? Wat verwachten ze van de alliantie? Deze krant is daar een resultaat van, daarin stellen we de leden –hun werkterrein, hun expertise– aan elkaar voor. We zijn pas kort bezig, maar je ziet nu al een *linking and learning-effect*.” Joost Oorthuizen: “De kracht van Agri-ProFocus is dat we overzicht hebben en dat we neutraal zijn. We zijn géén ‘twintigste partij’ naast de negentien die er al zijn. We zijn geen concurrentie, we gaan niet vissen in jullie vijver, we gaan niet snoepen aan jullie markt, onze rol is die van een intermediair.”

**Agri-ProFocus:
de organisatievorm**

Agri-ProFocus is een stichting, met de deelnemende partners als leden. De stichting wordt bestuurd door een ‘participantenraad’ en een bestuur onder voorzitterschap van Gerard Doornbos. In het bestuur zit een afvaardiging van de deelnemende partners, aangevuld met waarnemers van DGIS en LNV. De leden in het partnerschap betalen een (kleine) lidmaatschapsbijdrage, het faciliterend bureau van Agri-ProFocus wordt grotendeels gefinancierd door het Ministerie van Buitenlandse Zaken.

**Agri-ProFocus:
de achtergrond**

De oprichting van Agri-ProFocus is een van de aanbevelingen van de commissie Doornbos, die in 2004 door minister Van Ardenne (ontwikkelingssamenwerking) is geïnstalleerd. De commissie onderzocht de mogelijkheden van een gezamenlijke Nederlandse inzet voor versterking van boerenorganisaties in ontwikkelingslanden. Ook in de DGIS beleidsnotitie ‘Aan elkaar verplicht’ wordt het belang van een goed ondernemersklimaat en van ondernemersschap centraal gesteld als middel tot duurzame economische ontwikkeling en armoedebestrijding. Met de focus op producentenorganisaties in het Zuiden van de wereld draagt Agri-ProFocus bij aan de centrale thema's van de Nederlandse ontwikkelingssamenwerking: directe armoedebestrijding, maatschappijopbouw en beleidsbeïnvloeding.

NAMEN LEDEN PARTICIPANTENRAAD	
Aequor	Dhr. J. Gravemaker
Agriterra	Dhr. K. Blokland
Agro Eco	Dhr. B. van Elzakker
AgroFair	Dhr. D. Boselie
Agromisa	Dhr. S. Plaat
Cordaid	Mw. J. Ruijter
Fair Trade	Dhr. J. Vossen
Heifer Nederland	Dhr. J. van Mierlo
ICCO	Dhr. W. van Doorn
KIT	Dhr. B. Wennink
Oxfam Novib	Mw. G. Zwart
Oikocredit	Dhr. C. van den Burg
PTC+	Dhr. I.I. Prins
PUM	Dhr. J. Röben
Rabobank Foundation	Dhr. C.T. Ruys
SNV	Dhr. K. Zevenbergen
Solidaridad	Dhr. N. Roozen
Van Hall Larenstein	Dhr. J. Hoekstra
Wageningen UR	Dhr. F. Joosten

Bruggeman vult aan: “We *makelen* partijen. We stellen profielen op, wie is waar goed in, wie kan waar welke aanvulling gebruiken.

Praatcircuit?

Het bureau van Agri-ProFocus wil bij al dat makelen, profileren en consulten “geen praatcircuit” worden, zoals Wim Goris het stelt. “We doen het uiteindelijk allemaal voor de producenten in het Zuiden.” Joost Oorthuizen: “We zitten in dat opzicht ver van het vuur en dat is een risico. Het organiseren van landbouw in het zuiden is notoir lastig door allerlei ‘gedoe’: beleidsmatige stroperigheid, angst voor concurrentie, institutioneel eigenbelang... Onze uitdaging is om in de komende vijf jaar de vraag van de producentenorganisaties, de behoefte van de dagelijkse praktijk, ook werkelijk centraal te hebben.” Hedwig Bruggeman: “Zakendoen doe je door samenwerking. Dat geldt voor producentenorganisaties, maar ook voor ontwikkelingssamenwerking. De clubs die het lukt om voor 2010 succesvolle allianties op te zetten op nieuwe thema’s zullen levensvatbaar blijken. Je kunt je niet afsluiten en op oude voet doorgaan.”

Economische zelfredzaamheid

Hedwig Bruggeman: “Er is in de wereld van de ontwikkelingssamenwerking al enige tijd een ontwikkeling naar meer marktdenken gaande. We zijn zo langzamerhand afgestapt van ‘easy money’, van de charitatieve benadering. Het probleem is nog steeds hetzelfde: armoede in de wereld. Maar in plaats van het ondersteunen van grote bestuurlijke structuren of van NGO’s, ondersteunen we nu de actoren die lang onderbelicht zijn gebleven: de agrarische producenten. De boeren, rurale gemeenschappen. In economische zelfredzaamheid ligt de sleutel tot het aanpakken van het armoedeprobleem. Boeren en hun organisaties kun je heel doelgericht organisatorisch en praktisch ondersteunen. Op economische basis, realistisch en coherent. Met een oog op de economische realiteit van de markt en van agrarische productieketens.”

Nuttig maken

De aandacht van Agri-ProFocus spitst zich toe op een aantal ‘speerpunten’, de nieuwe thema’s waar directeur Bruggeman het over heeft. Wim Goris: “Die speerpunten worden aangedragen door de partners van Agri-ProFocus. Onderwerpen als ‘ketenontwikkeling’ of ‘rurale kredieten’ bijvoorbeeld. Het opvallende is dat die onderwerpen al heel lang rondzingen in de organisaties, maar dat het niet afgestemd wordt. Met Agri-ProFocus worden de ‘speerpunten’ ook tot ‘leerpunten’ voor de deelnemers aan het

partnerschap...” Joost Oorthuizen: “We zullen als Agri-ProFocus moeten zorgen dat we met die onderwerpen goed aansluiten bij de daadwerkelijke interesses van onze partners. Dat ze zien: dit is leuk, dit is zinnig, hier kunnen we wat mee. Hier is gezamenlijk winst te halen. En, uiteindelijk, dat het daadwerkelijk ten goede komt aan de producentenorganisaties.” Hedwig Bruggeman: “De voorzitter van de participantenraad, Gerard Doornbos, heeft het bij de oprichting van Agri-ProFocus zo gezegd: ‘*Er zijn al genoeg nutteloze organisaties, laten we zorgen dat er niet nóg een bij komt.*’ Dat is precies wat we willen doen: onszelf nuttig maken. Het kan echt allemaal stukken efficiënter. Ik wil dat we over vijf jaar –als we gaan praten met producentenorganisaties– te horen krijgen ‘het heeft gewerkt’. Aantoonbaar. Dat is mijn persoonlijke motivatie.”

Commitment

De vier leden van het bureau van Agri-ProFocus zijn eensgezind. Ze zijn gedreven om een succes te maken van deze unieke alliantie. Medewerker Marja Hennemann zegt het zo: “Dat is ook mijn persoonlijke motivatie. Ik wil dat het ons lukt om de deelnemers –die vaak heel verschillend zijn– goed te laten samenwerken. Ik ben benieuwd hoe het *commitment*, dat ze getoond hebben bij het ondertekenen van de samenwerkingsovereenkomst, effectief ingevuld wordt en een vervolg krijgt. Wij kunnen daar als bureau een spelfunctie bij vervullen.” Wim Goris ziet het concreet voor zich: “Vergeet niet, we doen de professionals bij de lidorganisaties een geweldig aanbod: we hebben tijd om die dingen voor ze uit te zoeken die weliswaar belangrijk zijn, maar niet urgent. Onze inzet moet hen dus tijd besparen.” Hedwig Bruggeman: “Met geduld, vasthoudendheid en doortastendheid gaat het lukken! Een vraag naar contactpersonen, een onderzoek hoe een match tussen partners in de alliantie vruchtbaar zou kunnen zijn? Gaan we doen. Hebben we de tijd en de know-how voor. Handen uit de mouwen!”

Gerard Doornbos
voorzitter APF

Hedwig Bruggeman
Directeur
e-mail: hbruggeman@agri-profoc.us.nl

Joost Oorthuizen
Trajectregisseur
e-mail: joorthuizen@agri-profoc.us.nl

Wim Goris
Trajectregisseur
e-mail: wgoris@agri-profoc.us.nl

Marja Hennemann
Management- en projectassistent
e-mail: mhennemann@agri-profoc.us.nl

VOORZITTER:	DHR. G. J. DOORNBOS
SECRETARIS:	DHR. F.S. PLAAT AGROMISA
PENNINGMEESTER:	DHR. C.T. RUYS RABOBANK FOUNDATION
VICE-VOORZITTER:	DHR. J. BRÜNING ICCO
	DHR. MR. TH. J.H. ELSSEN SNV
	DHR. PROF. DR. IR. R.RABBINGE WUR
	DHR. N. ROOZEN SOLIDARIDAD
WAARNEMERS:	MW. A. DE ROOS MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN/DGIS
	DHR. R. BOSCH MINISTERIE VAN LNV

CONTACTGEGEVENS:	AGRI-PRO FOCUS
	WILLEMSPLEIN 43 II
	POSTBUS 108
	6800 AC ARNHEM
TELEFOON	026 3542074
INTERNET	WWW.AGRI-PROFOCUS.NL

AEQUOR

Werken en leren in de -groene- praktijk

De koppeling tussen bedrijfsleven en groene middelbare beroepsopleidingen, dat is het werkterrein van Aequor, gevestigd in een bedrijvencomplex in de bossen van Ede. Misschien een vreemde eend in de bijt voor het Agri-ProFocus partnerschap, maar samenwerking kan toch interessant zijn.

Aequor afficheert zichzelf als 'kennis- en communicatiecentrum voor voedsel en leefomgeving'. Er werken ongeveer 75 mensen bij de organisatie. We spreken met Jan Gravemaker (directeur externe zaken) en zes sectormanagers: Marjan Lunter, Adriaan van Egmond, Henk Bruggink, Jan Heeres, Ton Verhaeg en Fred van Koot. We vallen maar meteen met de deur in huis. Waarom is Aequor in het Agri-ProFocus partnerschap gestapt? Jan Gravemaker aarzelt niet: "We hebben in Nederland een uniek concept: producentenorganisaties en werkgevers geven mede invulling aan het opleidingscurriculum van vakmensen in de groene sector. Producentenorganisaties in het Zuiden zouden onze expertise en ervaring goed kunnen gebruiken voor het opbouwen van kennis, vaardigheden en vakmanschap binnen de bedrijven van hun leden."

Contact met het werkveld

Met interesse luisteren we naar de uiteenzetting van Jan Gravemaker over de kerntaken van Aequor: "We ontwikkelen beroepsprofielen en diplomakwalificaties in de groene sector op basis van de beroepspraktijk en we zorgen voor praktijkleerplaatsen bij bedrijven. We hebben nu zo'n 24.000 leerbedrijven in ons bestand zitten. Deze bedrijven worden door ons erkend als leerbedrijf en begeleid om de kwaliteit van het praktijkleren te verbeteren." Om contact te houden met de eisen van de arbeidsmarkt wordt Aequor gezamenlijk bestuurd door werknemers, werkgevers en onderwijsorganisaties. Daarin is Nederland volgens Jan Gravemaker bijzonder. In andere landen valt deze functie vaak direct onder het Ministerie van Onderwijs. De afstand tussen bedrijven en beroepspraktijk is daardoor veel groter.

Internationaal actief

Jan Gravemaker geeft aan dat internationalisering een essentieel element is in het moderne beroepsonderwijs. Binnen de EU zijn diverse programma's beschikbaar

voor mobiliteit, afstemming van kwalificaties en andere vormen van internationale samenwerking. Daarnaast ondersteunt Aequor pre-accessielanden op het gebied van aansluiting tussen beroepsonderwijs en arbeidsmarkt. Aequor richt zich ook op landen in het Zuiden. Dat kan gepaard gaan met samenwerking met ketenpartners in het Nederlandse of internationale bedrijfsleven. Samenwerking, het delen van kennis, kennisexport en mobiliteit zijn hierbij sleutelbegrippen. Ook is er toenemende belangstelling van leerlingen om in het buitenland invulling te geven aan de beroepspraktijk. Het vinden van goede praktijkleerplaatsen is daarbij niet eenvoudig. Jan Gravemaker: "We verwachten dat het Agri-ProFocus partnerschap hiertoe nieuwe contacten kan opleveren."

Beroepsonderwijs en ontwikkelingssamenwerking

Volgens Jan Gravemaker is het essentieel dat producentenorganisaties in Oost Europa en in het Zuiden zich inzetten voor het opbouwen van kennis en vakmanschap op de bedrijven van hun

leden. Zodat agrarische bedrijven concurrerend producten kunnen leveren die voldoen aan de vereiste beschikbaarheid en kwaliteitsnormen in ketenverband. Jan Gravemaker vertelt in dit verband enthousiast over de stichting Exchange waar Aequor lid van is. De stichting ondersteunt het beroepsonderwijs in ontwikkelingslanden. Teams van Nederlandse studenten uit verschillende sectoren werken hierbij projectmatig samen met lokale studenten. Momenteel zijn zulke teams op het platteland van Ghana en Kenia aan de slag. Voor Aequor is het omgekeerde -stageplaatsen voor leerlingen uit het Zuiden bij Nederlandse leerbedrijven- een lastige optie. Adriaan van Egmond: "Vanwege de taal- en visa barrières zal dit niet eenvoudig te regelen zijn."

Aansluiting op behoefte

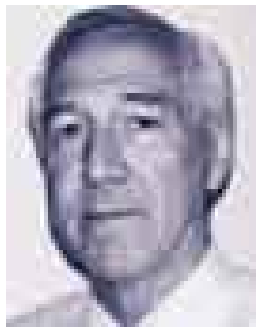
Aequor zoekt binnen het partnerschap naar nieuwe samenwerkingsvormen om de unieke producten op het gebied van groen beroepsonderwijs breed aan te bieden. Ze werken nu al samen met andere onderwijsinstellingen

NAAM:	AEQUOR KENNIS EN COMMUNICATIECENTRUM VOEDSEL EN LEEFOMGEVING
MOTTO:	INVESTEREN IN MENSEN
JAAR VAN OPRICHTING :	1994
ORGANISATIEVORM:	STICHTING
AANTAL MEDEWERKERS:	75
BELANGRIJKE DIENSTEN VOOR PO'S:	OPZETTEN OPLEIDINGEN EN TRAININGSACTIVITEITEN, NETWERK IN DE BRANCHE, OPZETTEN BEROEPSCOMPETENTIE EN KWALIFICATIESYSTEMEN
BELANGRIJKSTE BESTAANDE ALLIANTIES:	VAN HALL LARENSTEIN EN PTC+
LID PARTICIPANTENRAAD:	JAN GRAVEMAKER
CONTACTGEGEVENS:	AEQUOR HORAPLANTSOEN 18 POSTBUS 601 6710 BP EDE
TELEFOON	0318 649500
INTERNET	WWW.AEQUOR.NL

Aequor

Jan Gravemaker
directielid Aequor
e-mail: jgravemaker@aequor.nl

Janine Luten
sectormanager
e-mail: jluten@aequor.nl
Expertise: bloemen- en tuincentra, training, scholing

Monja van Woensel
coördinator PR en communicatie
e-mail: mvwonsel@aequor.nl
Expertise: public relations, communicatie

Jan Heeres
sectormanager
e-mail: jheeres@aequor.nl
Expertise: plantenteelt, training, scholing

Wim Grooters
(Aequor Services BV)
adviseur
e-mail: wgrooters@aequor.nl
Expertise: onderwijsvernieuwing en kennis-circulatie, landbouwvoorlichting, training, scholing

Adriaan van Egmond
sectormanager
e-mail: avegmond@aequor.nl
Expertise: diervverzorging en veehouderij, training, scholing

Ton Verhaeg
sectormanager
e-mail: tverhaeg@aequor.nl
Expertise: voedingsindustrie, training, scholing

Henk Bruggink
sectormanager
e-mail: hbruggink@aequor.nl
Expertise: Groene Ruimte, landbouwvoorlichting, training, scholing

Richard Schout
directie-voorzitter Aequor

als AOC's, PTC+, WUR, Van Hall Larenstein, CAH-Dronten en kenniscentra in andere sectoren. Dat wil Jan Gravemaker breder trekken: "Aequor's kennis over het opzetten van opleidingen en trainingsactiviteiten sluit volgens ons goed aan bij de behoefte van producentenorganisaties in het Zuiden. Wij hebben echter nauwelijks contacten met producentenorganisaties. Dat hopen we door samenwerking met andere Agri-ProFocus leden op te lossen."

Intermediair

Henk Bruggink is er van overtuigd dat Aequor voor Agri-ProFocus een intermediair in het samenbrengen van producentenorganisaties en bedrijven in Nederland zou kunnen zijn. Aequor heeft hiervoor de beschikking over een uitgebreid netwerk in de voeding en verwerkingsindustrie en vooral in de koffie, thee, cacao, zuivel, brood en bakwaren. Aequor verwacht van Agri-ProFocus dat het nieuwe netwerken openstelt, kansrijke ontwikkelingen signaleert en een optimale koppeling tussen organisaties tot stand brengt. Ook hopen ze dat Agri-ProFocus vragen van producentenorganisaties helder over het voetlicht kan brengen, zodat ze daar goed op kunnen inspelen.

Conclusie: inzet van kennis en ervaring

Het aanbod van Aequor is duidelijk. In de landbouwpraktijk gaat het niet om academische kennis, maar vooral om mensen die hun vak verstaan. Weten wat dat vak inhoudt en dit vertalen in opleidingseisen is de specialiteit van Aequor. Deze kennis en ervaring wil Aequor graag inzetten voor de ondersteuning van producentenorganisaties in andere delen van de wereld. Samenwerking met Agri-ProFocus leden, die al goede contacten hebben met producentenorganisaties, kan daarbij vruchtbaar zijn. Jan Gravemaker spreekt tot slot de hoop uit dat Aequor op zijn beurt in Agri-ProFocus verband een constructieve bijdrage kan leveren aan ontwikkelingsamenwerking.

BELANGRIJKSTE ACTIVITEITEN VOOR/MET PO'S IN...	
LAND	BELANGRIJKSTE ACTIVITEITEN
Ghana, Kenia	teams van Nederlandse studenten uit verschillende sectoren werken projectmatig samen met lokale studenten
Bulgarije, Roemenië, Kroatië	ondersteuning op het gebied van aansluiting tussen beroepsonderwijs en arbeidsmarkt
WEBSITES	
www.aequor.nl www.cacaoenchocolade.nl www.ex-change.nl	

AGRITERRA

Rechtstreeks van boer tot boer

Agriterra en het bureau van Agri-ProFocus zijn in hetzelfde pand gevestigd, dus dit interview is een beetje een thuiswedstrijd. We ontmoeten elkaar op de net verbouwde vergaderzolder, waaraan valt af te zien dat het Agriterra goed gaat. De organisatie, gevestigd in hartje Arnhem, bestaat tien jaar en breidt gestaag uit. Er werken nu vijftientwintig mensen.

We spreken Kees Blokland, Rik Delnoye, Frank van Dorsten, Bertken de Leede en Jur Schuurman. Ariterra hoopt via Agri-ProFocus lidorganisaties te kunnen betrekken bij de ondersteuning van de georganiseerde landbouw in het Zuiden. Kees Blokland: *“Er zijn wereldwijd 1,2 miljard boeren en tuinders waarvan er 250 miljoen zijn georganiseerd. De meeste daarvan zitten in het Zuiden, dat is onze doelgroep. Om hen goed te kunnen bedienen, heb je wel wat meer gewicht nodig dan wij vanuit ons kantoortje in Arnhem in de schaal kunnen leggen.”*

In de klei

Agriterra is een club die met de poten in de klei staat. Ze zijn opgericht en worden bestuurd door Nederlandse landbouwor-organisaties. Doel van Ariterra is om de landbouw in Nederland en ontwikkelingslanden bij elkaar te brengen. Ariterra werkt niet via overheden of tussenpersonen, maar rechtstreeks van boer tot boer, van plattelandsvrouw tot plattelandsvrouw, van coöperatie tot coöperatie. Ariterra richt zich op directe ondersteuning van boerenorganisaties. Ariterra kiest als aangrijpingspunt de landelijke federaties van boerenorganisaties. Kees Blokland: *“We versterken hen in hun contact met en dienstverlening aan de lagere niveaus en de boer en haar of zijn basisorganisatie. Boerenorganisaties spelen een cruciale rol in de ontwikkeling van een land, het democratische gehalte en de inkomensverdeling. Door deze organisaties te versterken, ondersteunen we de economische groei van hun leden.”*

Andersom

Agriterra kiest onomwonden voor boerenorganisaties en neemt hun belangen als leidraad. *“Ontwikkelingsorganisaties stellen vaak zelf hun agenda vast en zoeken daar dan organisaties bij. Wij werken andersom. Wij zoeken eerst de organisaties uit en hun belangen en behoeftes bepalen onze agenda en speerpunten. Daar moet je je principieel voor open durven te stellen. Wij worden er niet koud of warm van als een producentenorganisatie bijvoorbeeld zegt dat genetisch gemodificeerde organismen de oplossing zijn voor India. Dat is hun keuze en die respecteren wij.”*

Internationale boerenbeweging Ariterra ziet zichzelf als een onderdeel van de internationale boerenbeweging. Ze werkt voor IFAP (International Federation of Agricultural Producers). IFAP heeft honderddertien leden, voor een groot deel in ontwikkelingslanden. Het IFAP beleid geeft richting aan het werk van Agri-

terra. Daarnaast heeft Ariterra zich verenigd in AgriCord, een samenwerkingsverband van negen soortgelijke ontwikkelingsorganisaties uit rijke landen.

Tappen uit een groot netwerk

Ariterra helpt boerenorganisaties om hun eigen sterktes en zwaktes in kaart te brengen, zowel op het vlak van interne organisatie als op het gebied van externe profilering. Dit gebeurt via participatieve methoden, zoals focus-groepsdiscussies. Vervolgens wordt gezamenlijk een traject geformuleerd om de belangrijkste knelpunten aan te pakken. Naast financiële ondersteuning voor deze capaciteitsopbouwende trajecten ligt de meerwaarde van Ariterra in het inzetten van experts uit de Nederlandse landbouw. Jur Schuurman: *“We maken gebruik van mensen die weten waar ze het over hebben. Onze kracht is dat we kunnen tappen uit een groot netwerk. We zijn veel meer dan wat ons kantoor in huis heeft.”*

Financiële autonomie en beleidsondersteuning

De organisatieversterking richt zich vooral op dienstverlenend, representatief en financieel vlak. Hiervoor werkt Ariterra met uitgewerkte methodieken. Zo maken ze gebruik van ‘finbase’, dat financieringsbronnen en de financiële administratie in kaart brengt. Een nuttig instrument volgens Frank van Dorsten, want *“veel landbouworganisaties hebben maar één of twee inkomstenbronnen waardoor hun financiële autonomie te wensen overlaat. We helpen ze om vooral eigen inkomstenbronnen via ledenbijdrages en dienstverlening te ontwikkelen en beter te administreren wat er binnenkomt.”* Daarnaast werkt Ariterra met

een methode voor wat ze noemen ‘participatieve beleidsondersteuning’. Hierbij wordt dat wat aan de basis leeft via ledenconsultaties gekoppeld aan de lobby en economische activiteiten van boerenorganisaties op nationaal niveau. Rik Delnoye: *“Je ziet vaak prachtige ideeën die op nationaal niveau worden geventileerd, bijvoorbeeld in een parlementaire commissie. Maar dan is het maar de vraag of dat ook datgene is wat onder de leden leeft. Via deze methode proberen we de representativiteit en de legitimiteit van een organisatie te versterken.”*

Afstemming op functies

Ariterra hoopt met Agri-ProFocus een betere ondersteuning van hun doelgroep te kunnen bewerkstelligen. Kees Blokland: *“We hebben veel tijd gestopt in de totstandkoming van het partnerschap, omdat wij hopen op samenwerking op functies in concrete projectuitvoering. Producentenorganisaties zoeken ondersteuning bij leningen, opleidingen, technisch onderzoek of marktontwikkeling. Die vragen komen op ons af, maar die kunnen wij niet zelf bedienen en dat willen we ook niet. Ieder zijn vak. Anderen kunnen die functies veel beter vervullen. Een kennisinstelling kan bijvoorbeeld denken ‘hé, dat is een opleidingsvraag, dat is mijn vak, dat moet ik doen’. En hetzelfde geldt voor een kredietinstelling. Dat is voor ons samenwerken, een goede afstemming op functies.”*

Krediet en onderwijs

Op het gebied van krediet is volgens Ariterra door samenwerking veel te bereiken. Rik Delnoye: *“We krijgen van organisaties regelmatig de vraag om te bemiddelen bij een kredietaanvraag. Maar als we dan binnen Neder-*

land bij een kredietorganisatie aankloppen, lopen we maar al te vaak tegen een muur van interne procedures en landenlijstjes. Of we krijgen de aanvraag terug met honderd vragen die we eerst zelf moeten uitzoeken. Het zou zo mooi zijn als dat met Agri-ProFocus verleden tijd is.” Ook hoopt Ariterra via Agri-ProFocus betere ondersteuning van producentenorganisaties te bereiken op het gebied van onderzoek, landbouwvoorlichting en onderwijs. Kees Blokland: *“Er is grote behoefte aan praktisch landbouwkundig onderwijs. Maar de Nederlandse instellingen laten nauwelijks boerenleiders toe tot hun cursussen. Criteria rond vooropleiding en beheersing van Engels zijn hier debat aan. Hopelijk kan daar binnen Agri-ProFocus wat aan veranderen.”*

Conclusie: Agri-ProFocus zijn we zelf

Deze ontmoeting leert ons dat Ariterra een gedreven, strijd bare organisatie is voor wie de belangen en wensen van producentenorganisaties richtinggevend zijn. Ariterra biedt nationale ledenorganisaties financiering, training en advies om hun interne organisatie en externe profilering op orde te krijgen. Het partnerschap moet leiden tot concrete samenwerking tussen Agri-ProFocus leden, zodat producentenorganisaties betere en meer complete ondersteuning kunnen ontvangen. Voorwaarde voor een goed werkend partnerschap is dat de leden zich echt geïmmiteerd voelen. Kees Blokland: *“Dat we sneller zaken kunnen doen en dat men zich juist inspannt om te komen tot gezamenlijke ondersteuning. De reflex zou moeten zijn: dit is een Agri-ProFocus aanvraag. Dat zijn we zelf.”*

BELANGRIJKSTE ACTIVITEITEN VOOR/MET PO'S IN...		
LAND	PRODUCENTENORGANISATIE	BELANGRIJKSTE ACTIVITEITEN
Rwanda	Imbaraga, INGABO	Versterken PO's en ketenontwikkeling
D.R. Congo	SYDIP, LOFEPANOKI, FOPAC, COOCENKI	Ontwikkeling dienstverlening, gender, coöperatie ontwikkeling, belangenbehartiging
Thailand	FAD (SorKorPor)	versterken interne organisatie en regionale afdelingen
Benin	FUPRO	organisatieversterking en ketenontwikkeling
Kenia	Kenfap	ontwikkeling ICT, agrotourisme en landbouwvoorlichting
Burkina Faso	FEPA/B	organisatieversterking, gender en ketenontwikkeling
Peru	CNA, CONVEAGRO, SPAR, JNA	gender, jongeren, campesino a campesino, belangenbehartiging
Bolivia	AOPEB, CIOEC	campesino a campesino, leiderschap, ketenontwikkeling
Colombia	COOAGROCAMPO	coöperatieontwikkeling, productverwerking
Nepal	NEFSCUN	microkredieten en microverzekeringen
WEBSITES		
www.agro-info.net www.agriterra.org www.agricord.org www.ifap.org		

Kees Blokland
algemeen directeur
e-mail: blokland@agriterra.org

Jur Schuurman
Adjunct directeur
e-mail: schuurman@agriterra.org
Expertise: M&E, organisatieontwikkeling,
Lid Management Team

Frans van Hoof
Hoofd Advisering
e-mail: vanhoof@agriterra.org
Expertise: organisatieversterking en institutionele
ontwikkeling
Landen: Benin, D.R. Congo, Oeganda, Kenia

Bertine Sian
Medewerker financiering
e-mail: sian@agriterra.org
Expertise: projectmanagement financiële
ondersteuning
Landen: Benin, Burkina Faso, D.R. Congo, Senegal

Bertken de Leede
Medewerker financiering
e-mail: deleede@agriterra.org
Expertise: projectmanagement financiële
ondersteuning
Landen: Argentinië, Costa Rica, India, Mexico,
Nicaragua, Paraguay, Uruguay

Cees van Rij
Relatiebeheerder
e-mail: vanrij@agriterra.org
Expertise: agro-toerisme, jongeren, vrijwilligers/
afstudeerders en draagvlak in Nederland
Landen: Argentinië, Brazilië, Kenia, Madagascar,
Tanzania, Oeganda, Uruguay, Haïti, Nederland

Erni van Wingerden
Medewerker financiering
e-mail: vanwingerden@agriterra.org
Expertise: projectmanagement financiële
ondersteuning financieel management
Landen: Argentinië, Benin, Bolivia, Brazilië,
Cambodja, Colombia, Kroatië, Ecuador, Kirgizië,
Moldavië, Nepal, Peru, Thailand, Uruguay

Frank van Dorsten
Hoofd financiering
e-mail: vandorsten@agriterra.org
Expertise: financieel management

Jan van den Berg
Medewerker financiering
e-mail: vandenberg@agriterra.org
Expertise: projectmanagement financiële
ondersteuning
Landen: Haïti, Mali, Niger, Roemenië, Rwanda,
Oeganda

José Levelink
Medewerker financiering
e-mail: levelink@agriterra.org
Expertise: projectmanagement financiële
ondersteuning, contactpersoon AgriCord-projecten
Landen: Ghana, Indonesië, Kenia, Tanzania, Vietnam

José van Gelder
Hoofd communicatie
e-mail: vangelder@agriterra.org

Marly Boonman
Relatiebeheerder
e-mail: boonman@agriterra.org
Expertise: gender, training, financiële
ondersteuning
Landen: Bolivia, Colombia, Costa Rica, Ecuador,
Mexico, Nicaragua, Paraguay, Peru, Uruguay

Rik Delnoye
Relatiebeheerder
e-mail: delnoye@agriterra.org
Expertise: ketenontwikkeling,
organisatieontwikkeling
Landen: Wit Rusland, Cambodja, Colombia, Kroatië,
Filippijnen, India, Indonesië, Kirgizië, Moldavië,
Nepal, Roemenië, Thailand, Oeganda, Vietnam

Ted Schrader
Relatiebeheerder
e-mail: schrader@agriterra.org
Expertise: institutionele ontwikkeling,
organisatieontwikkeling
Landen: Burkina Faso, Mali, Niger, Rwanda, Senegal

Wolbert van Bruggen
Medewerker financiering
e-mail: vanbruggen@agriterra.org
Expertise: projectmanagement, financiële
ondersteuning, financieel management
Landen: Benin, D.R. Congo, Filippijnen, India,
Madagascar, Senegal

Géke Appeldoorn
relatiebeheerder
e-mail: appeldoorn@agriterra.org
Expertise: gender, organisatieontwikkeling
Landen: Burkina Faso, Benin, D.R. Congo, Senegal

Anil Kumar Venkat Epur
PO-advisor
Standplaats: Hyderabad, India
Expertise: Institutionele ontwikkeling,
organisatieontwikkeling, marketing
Landen: India, vooral Andhra Pradesh

Rugenge Mwavita Noella
PO-advisor
Standplaats: Bukavu, Zuid-Kivu, D.R. Congo
Expertise: Organizatieversterking, gender, M&E
Landen: D.R. Congo

Ricardo Quirós Zúñiga
PO-advisor
Standplaats: San José, Costa Rica
Expertise: Institutionele ontwikkeling,
organisatieontwikkeling, training, communicatie,
M&E, strategische planning
Landen: Costa Rica, Nicaragua, Colombia, Peru,
Brazilië

María del Rosario García y Santos Milburn
PO-advisor
Standplaats: Montevideo, Uruguay
Expertise: gender, advocacy
Landen: Paraguay, Peru, Bolivia, Colombia,
Argentinië, Costa Rica, Mexico, Uruguay

Weraphan Prommontre
PO-advisor
Standplaats: Bangkok, Thailand
Expertise: Organisatie management, training en
micro ondernemen, milieubehoud
Landen: Thailand, Cambodja, Laos, Myanmar,
Vietnam

John Mutunga
PO-advisor
Standplaats: Nairobi, Kenia
Expertise: ICT, organisatieontwikkeling
Landen: Kenia

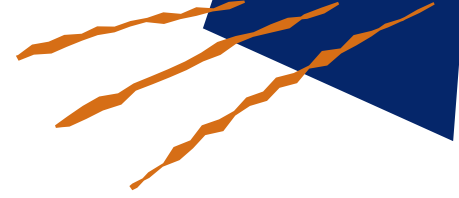

Jean Damscene Nyamwasa
PO-advisor
Standplaats: Kigali, Rwanda
Expertise: Institutionele ontwikkeling,
organisatieontwikkeling
Landen: Rwanda

Eustache Wankpo
PO-advisor
Standplaats: Abomey-Calavi, Benin
Expertise: capaciteitsontwikkeling, training,
microkrediet
Landen: Benin

Agriterra

NAAM:	AGRITERRA
MOTTO:	INTERNATIONALE SAMENWER- KING VAN BOER TOT BOER
JAAR VAN OPRICHTING :	1997
ORGANISATIEVORM:	STICHTING
AANTAL MEDEWERKERS:	27 IN NEDERLAND, 13 IN HET ZUIDEN
BELANGRIJKE DIENSTEN VOOR PO'S:	ADVISERING EN FINANCIERING
BELANGRIJKSTE BESTAANDE ALLIANTIES:	ICCO, WUR, KIT EN OIKOCREDIT
LID PARTICIPANTENRAAD:	KEES BLOKLAND

CONTACTGEGEVENS:	AGRITERRA
	WILLEMSPLEIN 43-II
	POSTBUS 158
	6800 AD ARNHEM
TELEFOON	026 4455445
INTERNET	WWW.AGRITERRA.ORG

Agro Eco is een wereldwijd opererend adviesbureau in de biologische landbouw. Dat wordt meteen duidelijk bij binnenkomst in het hoofdkantoor van de organisatie in Bennekom: in de hal staat een groot aquarium met Oegandese tilapia's. Maar duurzame visserij is slechts één van de expertisegebieden van Agro Eco.

Dat krijgen we uitgelegd door Bo van Elzakker en Haike Rieks, twee van de twintig Nederlandse medewerkers van het bureau. Bo van Elzakker geeft aan dat Agro Eco zich steeds meer op het terrein van internationale samenwerking begeeft. Bo van Elzakker: *“Er valt in de sector van de biologische landbouw en de ‘fair trade’ nog heel wat aan efficiency te winnen. We hopen dat Agri-ProFocus daar een rol in kan spelen, dat het partnerschap in staat is om het onderwerp organisatieversterking van producentenorganisaties stevig op de kaart te zetten. Vanuit een gedeelde aanpak en een gedeelde visie.”*

AGRO ECO

Onze aanpak is niet uniek, wel effectief

BELANGRIJKSTE ACTIVITEITEN VOOR/MET PO'S IN...		
LAND	PRODUCENTENORGANISATIE	BELANGRIJKSTE ACTIVITEITEN
Tanzania, Oeganda, Ghana, Zambia, Ethiopië, Benin, Togo		Organisatieontwikkeling/ kwaliteitsmanagement, Management ondersteuning, Trainingen, Landbouwinnovatie/Productietechnieken kwaliteit en opbrengst verbeteren, Marktontwikkeling/ Certificering
Tanzania, Oeganda, Ghana, Zambia, Kenia		Belangenbehartiging van de biologische sector
Tanzania	- Kilimanjaro Native Cooperative Union - Rufiji Beekeepers Association - Usumbara Organic Growers TOAM "Tanzania Organic Agriculture Movement"	vnl exporteurs en organisaties van contractboeren
Oeganda	- Vrouwengroepen in Lira /: ESCO - Biofresh Organic Growers - BioUganda Organic Growers - Nogamu (National Agricultural Movement Uganda)	vnl exporteurs en organisaties van contractboeren
Benin	- Organisation des Producteurs du Coton Biologique - Organisation Beninoise de Promotion de l'Agriculture Biologiques (OBEPAB) - Organic Benin	
Ghana	- Cocoa Organic Farmers Association (COFA) - Small Scale Farmers of the Presbyterian Church of Ghana - Aburi Cooperative Pineapple Growers Marketing Society - GOAN (Ghana Organic Agriculture Network)	
Kenia	- KOAN (Kenya Organic Agricultural Network)	
Ethiopië	- Yirgacheffe - Sidamo Unions	
Togo	- Bio Togo	
Zambia	- OPPAZ (Organic Producers and Processors Association of Zambia)	vnl exporteurs en organisaties van contractboeren
WEBSITES		
www.agroeco.nl www.epopa.info www.grolink.se www.ifoam.org www.ioas.org		

Biologische landbouw in Afrika

Agro Eco is behalve in Nederland gevestigd in vijf landen, waar nog eens twintig mensen werkzaam zijn. Het internationale werk van de organisatie spitst zich toe op Afrika, met programma's en regiokantoren in vier landen. Daar werkt Agro Eco met boeren, voorlichters en exporteurs aan een duurzamer land- en grondstoffen-gebruik en een beter inkomen. Bo van Elzakker vertelt dat het werk méér omvat dan alleen het ondersteunen van de omschakeling naar biologische productie en eerlijke handel: *“Om duurzame ontwikkeling tot stand te brengen, werken we uiteraard aan milieuaspecten maar ook aan gemeenschapsofbouw. Hiervoor zijn goed georganiseerde producentenorganisaties essentieel”.*

landbouw het vraaggestuurde denken en werken inmiddels gemeengoed is geworden.

Biologische waar op de kade

Bo van Elzakker is enthousiast over de aanpak van Agro Eco: *“Die is misschien niet uniek, maar wel effectief! We kiezen bewust voor een gedegen lange aanlooptermijn en we proberen, wat er ook gebeurt, het project van de grond te tillen. Een project wordt pas losgelaten als het op eigen benen kan staan. Dat kan soms betekenen, dat het project nog gevolgd wordt als de financiering afgelopen is. Dat risico nemen we voor eigen rekening.”*

De kracht van Agro Eco ligt in de lokale organisatie van de projecten. In het vermogen om lokale oplossingen te zoeken en in de

In de biologische exportprojecten werken boeren veelal op contractbasis met commerciële exporteurs. Agro Eco streeft ernaar dat de boeren een echte marktpartij worden via hun eigen producentenorganisaties. Bo van Elzakker ziet het helmaal voor zich: *“Producentenorganisaties die in staat zijn voorlichting en kwaliteitscontrole te regelen, die kunnen onderhandelen over voorwaarden en prijzen en die voor de gemeenschap projecten opzetten... Dat is waar we naar toe willen”.*

Bad guys

Van Elzakker geeft direct toe dat het bereiken van die doelen niet zonder problemen is. Een dilemma waar ze in de praktijk tegen aanlopen, is dat Afrikaanse boeren vaak wantrouwig staan tegenover het begrip producentenorganisaties. *“We hebben te vaak gezien dat producentenorganisaties ten onder gaan omdat de eigen belangen prevaleren. Welk alternatieven kunnen we bieden, hoe hou je de bad guys erbuiten? Dit zijn lastige vragen.”*

Voor Agro Eco is het evident dat ondersteuning van producentenorganisaties faalt als er geen goede marktmogelijkheden zijn. Haike Rieks en Bo van Elzakker laten wat voorbeelden de revue passer, waarmee het voor ons al snel duidelijk is dat in de biologische

lokale kennis van de markt. Economy of scale is een andere voorwaarde waar altijd naar gekeken wordt. *“De medewerkers van Agro Eco zijn echte kilometervreeters. We bezoeken de exporteur, gaan met hem mee het veld in, bezoeken de boeren en geven trainingen in de dorpen. Het is in de opstartfase echt ‘hands on!’”* Haike Rieks vult met vuur aan dat het eindresultaat deze inspanningen altijd dubbel en dwars waard zijn: *“Uiteindelijk lukt het ons bijna altijd om biologische waar op de kade te krijgen en hebben boeren en exporteurs een beter inkomen gerealiseerd.”*

Bestaande samenwerkingen

Naast rechtstreeks werken voor het bedrijfsleven is het Zweedse SIDA een belangrijke opdrachtgever voor Agro Eco. Inschrijven op aanbestedingen doet Agro Eco bijna niet. Voor wat betreft Nederlandse partners werkt Agro Eco regelmatig voor en met HIVOS en, sinds kort, met de Rabobank Foundation. Verder heeft Agro Eco contacten met Cordaid, ICCO, SNV en het KIT. In het verleden is wel gewerkt met Agrofair en Solidaridad. Samenwerking met andere Agri-ProFocus partners is tot nu toe moeilijk gebleken, mede doordat er een element van concurrentie om de hoek komt kijken.

Expertise in de aanbieding

Agro Eco wil graag samen met andere Agri-ProFocus partners werken aan duurzame en product-gerichte capaciteitsopbouw bij boerenorganisaties in de biologische en *fair trade* sector. Agro Eco wil hiervoor haar gespecialiseerde kennis van biologische ketens en haar toegepaste kennis over markten en marktwerking inzetten. Volgens Bo van Elzakker missen ontwikkelingsorganisaties vooral expertise over markten en marktwerking. Deze expertise hoeven ze zelf niet in huis te hebben. Samenwerking binnen het Agri-ProFocus partnerschap biedt hier mogelijkheden. Daarnaast ziet Agro Eco in het partnerschap een ideale mogelijkheid om te netwerken. De inhoudelijke uitwisseling tijdens bijvoorbeeld experts meetings brengt ook nieuwe contacten tot stand, waardoor efficiëntie en slagvaardigheid kunnen worden vergroot. Tenslotte ziet Bo van Elzakker mogelijkheden om met Agri-ProFocus partners projecten te formuleren en gezamenlijk financiering te zoeken.

Conclusie: zakelijk en ondernemend

Agro Eco heeft veel lokale expertise op het gebied van biologische ketens, vooral in Afrika. De organisatie is zakelijk en goed op de hoogte van de markt. “Zakelijkheid en ondernemerszin is wat we proberen over te brengen op boeren en hun organisaties in het Zuiden. Zakelijkheid en ondernemingszin is wat we ook verwachten van Agri-ProFocus...”, besluit Bo van Elzakker.

Boudewijn van Elzakker
Directeur Agro Eco
e-mail: b.vanelzakker@agroeco.nl
Expertise: bedrijfsontwikkeling, projectmanagement, kwaliteitsmanagement, ketenontwikkeling-export, marktontwikkeling
Landen: Oost Afrika, Zambia, Ghana, Benin

Haïke Rieks
Projectadviseur
e-mail: h.rieks@agroeco.nl
Expertise: bijenteelt, kwaliteitsmanagement, ketenontwikkeling-export, certificering
Landen: Oeganda , Tanzania, Zambia, Ethiopië

Gerbert Rieks
Projectadviseur
e-mail: g.rieks@agroeco.nl
Expertise: koffie, certificering, kwaliteitsmanagement, ketenontwikkeling-export, M&E
Landen: Oeganda, Tanzania, Zambia, Ethiopië

Marg Leijdens
Projectleider Tanzania
e-mail: marg.leijdens@agroeco.net
Standplaats: Dar es Salaam, Tanzania
Expertise: landbouwvoorlichting, training, kwaliteitsmanagement, actie-onderzoek
Landen: Tanzania

Rainard Mjunguli
Projectleider Tanzania
e-mail: ray.mjunguli@agroeco.net
Standplaats: Dar es Salaam, Tanzania
Expertise: actie-onderzoek, capaciteitsontwikkeling, organisatieontwikkeling, landbouwvoorlichting, marktontwikkeling
Landen: Tanzania

Hilde de Beule
Projectleider Oeganda
e-mail: hdebeule@agroeco.ug
Standplaats: Kampala, Oeganda
Expertise: bedrijfsontwikkeling, kwaliteitsmanagement, landbouwinnovatie, visteelt, vanille
Landen: Oeganda, Tanzania, Rwanda

Florence Nagawa
Projectleider Oeganda
e-mail: fnagawa@agroeco.ug
Standplaats: Kampala, Oeganda
Expertise: organisatieontwikkeling, bedrijfsontwikkeling, landbouwinnovatie, training, Farmer Field Schools
Landen: Oeganda

Emilie Vicart Miegé
Landencoördinator Ghana
e-mail: agroeco@africaonline.com.gh
Standplaats: Accra, Ghana
Expertise: projectmanagement, training, landbouwvoorlichting, institutionele ontwikkeling
Landen: Ghana, Benin, Togo

Samuel Adimado
Adviseur Organische Landbouw
e-mail: agroeco@africaonline.com.gh
Standplaats: Accra, Ghana
Expertise: cacao, landbouwvoorlichting, kwaliteitsmanagement, organisatieontwikkeling, rurale ontwikkeling
Landen: Ghana

Carianne de Boer
Landencoördinator Zambia
e-mail: carianne@agriorbis.com.zm
Standplaats: Lusaka, Zambia
Expertise: landbouwvoorlichting, training, organisatieontwikkeling
Landen: Zambia

NAAM:	AGRO ECO
MOTTO:	PARTNERS IN ORGANIC GROWTH
JAAR VAN OPRICHTING :	1985
ORGANISATIEVORM:	STICHTING EN BV
AANTAL MEDEWERKERS:	30 ADVISEURS, 10 ADMINISTRatieve MEDEWERKERS
BELANGRIJKE DIENSTEN VOOR PO'S:	KWALITEITSSYSTEMEN,MANAGEMENTONDERSTEUNING,TRAININGEN, CERTIFICERINGEN, MARKTCONTACTEN, ONDERSTEUNING IN PRODUCTIETECHNIEKEN
BELANGRIJKSTE BESTAANDE ALLIANTIES:	HIVOS EN RABOBANK FOUNDATION
LID PARTICIPANTENRAAD:	BO VAN ELZAKKER
CONTACTGEGEVENS:	AGRO ECO
	MOLENSTRAAT 60
	6721 WP BENNEKOM
TELEFOON	0318 420405
INTERNET	WWW.AGROECO.NL

AGROFAIR

Breder dan alleen fruitlogistiek

We zijn op een industrieterrein in Barendrecht, vlakbij de Rotterdamse haven. Koelvrachtwagens uit binnen- en buitenland rijden af en aan. Hier is het gros van de Nederlandse fruit-handel gevestigd. Ook AgroFair heeft hier een kantoor en een grote loods vol tropisch fruit. Indien nodig kan AgroFair aan de overzijde van de straat makkelijk extra rijpingskamers voor het fruit huren.

We spreken met Dave Boselie en Wim Spieringhs van de stichting 'Agro-Fair Assistance & Development Foundation'. Dave Boselie: *"We zijn vanaf het begin geïnteresseerd in het platform Agri-ProFocus. Er zijn veel spelers actief met producentenontwikkeling: wij als kleine organisatie kunnen alleen door samenwerking ons werk efficiënt inrichten. Een andere verwachting die we hebben, is dat we gezamenlijk ook meer externe middelen kunnen aanboren."*

BELANGRIJKSTE ACTIVITEITEN VOOR/MET PO'S IN...		
LAND	PRODUCENTENORGANISATIE	BELANGRIJKSTE ACTIVITEITEN
Costa Rica	Coopetrabatur AsoProagroin CDR	ontwikkeling coöperatie voor bio fair trade ananas, nieuwe fair trade bananenplantage, fair fruit toerisme, fruit ingrediënten (bananenpuree, ananasconcentraat)
Ghana	West Africa Fruits ltd VREL Farmapine	ontwikkeling bio fair trade ananas, ontwikkeling producer owned export, organisatie, ontwikkeling bio-fair trade banaan en mango, ontwikkeling bio-fair trade fruit ingrediënten (sinaasappel, mango)
Burkina Faso		ontwikkeling bio-fair trade mango export, ontwikkeling producer, owned export company
Peru	Valle de Chira Biorganika	ontwikkeling producenten coöperaties voor bio fair trade mango, mango puree, en bananen, ontwikkeling producer owned export company
Ecuador		ontwikkeling coöperatie voor bio fair trade bananen en bananenpuree
Zuid-Afrika	Zebediela Citrus Estate ltd Fair trade South Africa Trust	ontwikkeling Broad Based Black Economic Empowered producenten organisaties voor fair trade citrus, pink guave concentraat en macadamia noten
Marokko		ontwikkeling fair trade citrus plantage
Argentinië		ontwikkeling fair trade citrus
Mexico		ontwikkeling bio fair trade mango en mangopuree
Colombia		ontwikkeling bio fair trade bananen producentenorganisaties
WEBSITES		
www.agrofair.com www.ikbenoke.nl www.fair trade.net www.bananalink.org.uk		

Unieke tandem

'AgroFair' is de naam van een stichting én van een handelsbedrijf. Dave Boselie legt uit: "Het bedrijf 'AgroFair BV' is in 1996 begonnen met *fair trade* bananen van twee producentenorganisaties in Ecuador en Ghana. Nu werkt AgroFair BV met een stuk of twintig producentenorganisaties in elf landen en levert jaarrond bananen, mango, ananas en citrus aan dertien supermarktketens in Nederland en aan zeven andere landen in Europa. We zien de landkaart en de volumes groeien, maar ook de kansen voor ander exotisch fruit en voor verwerkte fruitproducten. De stichting Agro-Fair koestert de relatie met de BV omdat we zo specifieke kennis van de fruitsector en de marktvraag als vertrekpunt kunnen nemen in onze interventies. Dus als wij met een boerenorganisatie een teelt opzetten, dan is er in ieder geval al een klant voor ze."

Duurzame initiatieven

AgroFair is vooral geïnteresseerd in langdurige handelsrelaties met producentenorganisaties. Dit principe gaat zover dat de producentenorganisaties zeggenschap hebben over de bedrijfsstrategie in de productieketen. De producentenorganisaties zijn lid van de coöperatie CPAF en die bezit de helft van de aandelen van de AgroFair BV. Deze constructie en het economische succes van het *fair trade* en biologische fruit geeft AgroFair ook een legitieme basis om het gesprek aan te gaan met de grote spelers in de fruitsector. AgroFair wil samen met Solidaridad in deze dialoog duurzame initiatieven in de fruitsector stimuleren.

Voorbij de logistiek

De stichting AgroFair Assistance and Development Foundation is in 2002 opgericht om de groeiende berg werk met producentenorganisaties apart van het handelsbedrijf onder te brengen. De stichting kent vier velden: organisatieontwikkeling, product- en systeemverbetering (logistiek, certificering), toegang tot financiering, toegang tot markten. De aanpak van producentenontwikkeling is in de loop van de tijd veranderd. Dave Boselie: "In 2002-2003 was de stichting

vooral bezig met de producten en systemen: allerlei trajecten om de logistiek op orde te krijgen. Ook bij nieuwe relaties zijn de eerste prioriteiten nog steeds zaken als certificering en aanpassingen in pakstations. We hebben nu een behoorlijke dekking in de certificering. We zien nu dan ook dat onze aandacht verschuift van de fysieke infrastructuur naar de interne organisatie. Commitment en stabiliteit zijn van groot belang voor een duurzame handelsrelatie. Op dit punt hebben we de les geleerd dat we meteen al breder moeten kijken naar de organisatie dan alleen naar de fruitlogistieke kant."

Coach of huisarts

Wim Spieringhs vult aan: "We hebben ondertussen ook een netwerk van lokale consultants opgebouwd, die de begeleiding van producentenorganisaties steeds meer overnemen. De rol van de stichting wordt dan die van een coach die het proces overziet of van een huisarts die de diagnose stelt en specialisten weet in te schakelen. En we werken nu aan de koppeling tussen producenten, bijvoorbeeld rond een kwaliteitstraject tussen bananenproducenten in acht landen."

Meerwaarde

AgroFair wil via Agri-ProFocus met name op de thema's financiering en organisatieontwikkeling meer samenwerking bereiken. AgroFair wil zeker niet zelf in de financiering van producentenorganisaties stappen, maar zou de toegang ertoe willen bevorderen door samenwerking met kredietverstrekkers. Ook op het vlak van organisatieontwikkeling zoeken ze de aansluiting binnen het partnerschap. Dave Boselie: "We ontwikkelen nu instrumenten voor organisatieassessment en willen dat organisaties die op zichzelf toepassen. Dit is nieuw voor ons en we hopen dan ook gebruik te maken van de ervaring bij andere leden." AgroFair werkt al nauw samen met Solidaridad, ICCO, Rabobank en SNV-Ecuador. Er zijn ook contacten met WUR, Cordaid, Fair Trade Original en er is interesse in de expertise en netwerken van andere leden. Dave Boselie: "Wij

Jeroen Kroezen
Algemeen directeur BV
e-mail: info@agrofair.nl
Expertise: ketenontwikkeling-export, bedrijfsontwikkeling,
Landen: Ecuador, Peru, Costa Rica, Dominicaanse Republiek

Dave Boselie
Directeur AFAD, senior expert internationale agri-supply chain ontwikkeling
e-mail: dave.boselie@agrofair.nl
Expertise: ketenontwikkeling (lokale ketens, export), onderzoek- toegepast, onderzoek-academisch
Landen: Zuid-Afrika, Ghana

Rob Moss
Commercieel manager West Afrika Fair Fruits Ltd
e-mail: robmoss@waffco.org
Standplaats: Accra, Ghana
Expertise: organisatieontwikkeling, bedrijfsontwikkeling, advisering, ketenontwikkeling, beleidsontwikkeling
Landen: Ghana, Burkina Faso, Senegal, Mali

kunnen als kleine organisatie niet alles zelf en de zoekkosten zijn hoog om goede experts te vinden. Het bureau van Agri-ProFocus moet ons zeker op dat punt haar meerwaarde bewijzen door toegang tot alle informele netwerken te bieden."

Verwachtingen

AgroFair verwacht nieuwe kennisvragen rond diversificatie en lokale verwerking. De afzet van B-kwaliteit tropisch fruit en de verwerking tot fruitpuree kunnen net zoveel inkomsten genereren als de exportklasse. Dave Boselie: "Ook in de *fair trade* wereld worden de kleinere organisaties bedreigd door schaalvergroting. Dat leidt tot innovaties en nieuwe vragen over diversificatie. Vandaar dat we ook willen kijken naar alternatieven als toerisme." Dave Boselie is duidelijk over zijn directe belang: "Een andere verwachting is de toegang tot middelen voor AgroFair zelf. De stichting krijgt een beperkte bijdrage uit de winst van het handelsbedrijf en verder steun van ICCO en Solidaridad. Daarom zijn we steeds op zoek naar fondsen bij andere donoren. In Nederland zijn de mogelijkheden beperkt. Het partnerschap kan haar krachten bundelen om ook eens buiten de Nederlandse vijver te gaan vissen."

Conclusie: loskomen van projectniveau

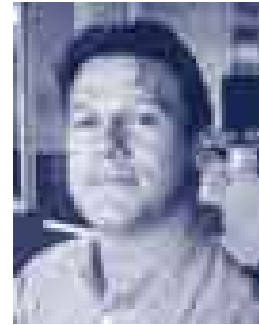
Na deze ontmoeting kunnen we ons goed voorstellen dat deze 'better fruit company' de MVO-stimuleringsprijs 2005 van LNV heeft gekregen. Het bedrijf gaat heel ver in het principe van partnerschap door producenten grote zeggenschap te geven in hun business. AgroFair wil met Agri-ProFocus de efficiency verhogen en daarnaast vooral leren over de problematiek van de ontwikkeling van producentenorganisaties. Dave Boselie: "We hopen dat we met deze samenwerkingsovereenkomst kunnen loskomen van het projectniveau en samen een meerjarenstrategie kunnen afspreken waar van verschillende kanten aan bijgedragen wordt."

Wim Spieringhs
Senior Expert Fairtrade, Business Development
e-mail: wim.spieringhs@agrofair.nl
Expertise: capaciteitsontwikkeling, organisatieontwikkeling, financiële ondersteuning, krediet, financieel management, bedrijfsontwikkeling
Landen: Ghana, Burkina Faso, Zuid-Afrika, Kenia, Marokko

Ben Huyghe
Sourcing manager banana fruit ingredients
e-mail: ben.huyghe@agrofair.nl
Expertise: bananen, ketenontwikkeling, marktontwikkeling

Martijn van Es
Sourcing manager citrus en quality management
e-mail: martijn.van.es@agrofair.nl
Expertise: citrus, kwaliteitsmanagement, ketenontwikkeling, marktontwikkeling
Landen: Costa Rica, Zuid-Afrika, Marokko, Argentinië

Wim Nienhuis
financieel directeur BV - WAFF Ltd
e-mail: wim.nienhuis@agrofair.nl
Expertise: financieel management
Landen: Ghana, Peru, Costa Rica

NAAM:	AGROFAIR BV EN
	AGROFAIR ASSISTANCE & DEVELOPMENT STICHTING
MOTTO:	THE BETTER FRUIT COMPANY
JAAR VAN OPRICHTING :	1996 (HANDELSBEDRIJF) EN 2002 (STICHTING)
ORGANISATIEVORM:	BV EN STICHTING
AANTAL MEDEWERKERS:	34 (IN TOTAAL)
BELANGRIJKE DIENSTEN VOOR PO'S:	EXPORT EN LOGISTIEK VERS FRUIT, PRODUCENTENONTWIKKELING
BELANGRIJKSTE BESTAANDE ALLIANTIES:	SOLIDARIDAD, ICCO
LID PARTICIPANTENRAAD:	DAVE BOSELIE
CONTACTGEGEVENS:	AGROFAIR
	KOOPLIEDENWEG 10
	2991 LN BARENDRECHT
TELEFOON	0180 642500
INTERNET	WWW.AGROFAIR.COM

Agromisa is opgericht in 1934. De stichting is gevestigd in een historisch pand in het centrum van Wageningen. Het gebouw was in gebruik als labruimte, examenhal en gymzaal en heeft nu een bovenverdieping met kantoorruimte. Er staat een grote vergadertafel tussen de werkplekken en de bibliotheek.

Aan die tafel praten we met directeur Sierk Plaat, die we al kennen als bestuurslid van Agri-ProFocus, en met medewerkers Roy Keijzer en Jeroen Boland. Om ons heen zijn een aantal vrijwilligers bezig met bureauwerkzaamheden. In totaal werken er vijftig vrijwilligers en negen betaalde parttime stafleden bij de stichting.

Agromisa heeft al veel contacten met andere leden van Agri-ProFocus. Sierk Plaat: "Deze nieuwe paraplu zal alles wat er nu al gebeurt rond producentenorganisaties beter zichtbaar moeten maken en verder versterken. De rol van Agromisa in dat proces is om alle kennis, die overal in rapporten, dossiers en bij mensen verspreid zit, toegankelijk te maken voor de producentenorganisaties."

Kennis voor de boeren

Sierk Plaat noemt Agromisa "een makelaar in kennis" die verbanden legt tussen de academische wereld en de kleinschalige landbouw. De uiteindelijke doelgroep zijn kleine boeren: "We willen dat er landbouwtechnische kennis in hapklare brokken bij die individuele boer terecht komt. Die kleine boeren zitten vooral in de voedsellandbouw. Kennis over die kleinschalige tropische landbouw is onze niche. We merken dat er bij de grote ontwikkelingsorganisaties steeds minder vakken-nis is. Als je over 'striga' begint kijken ze je wazig aan... En binnen de landbouw is er veel aandacht voor de export en te weinig voor de kleinschalige landbouw, die toch de bevolking voedt. In Kenia

In 2005 zijn ongeveer 32.000 publicaties, voor het merendeel 'Agrodoks', verzonden. Jeroen Boland: "Agrodoks gaan met name naar boeren en voorlichters in ACP-landen, landen binnen het EU-ACP-verdrag. Deze en andere publicaties en diensten, zoals de Question & Answer-service, zijn gratis voor groepen en organisaties die bij onze belangrijkste partner CTA staan geregistreerd." Donoren zoals ECHO, NGO's en uitgevers betalen voor grotere bestellingen. Sierk Plaat vult aan: "Agrodoks kom je overal in de tropen tegen en worden vaak nog verder gekopieerd, aangepast en vertaald naar de lokale context." Er worden jaarlijks ongeveer zes Agrodoks in drie talen uitgegeven over nieuwe onderwerpen of als

AGROMISA Een makelaar in kennis

bijvoorbeeld gaat er maar liefst tweehonderd miljoen dollar ontwikkelingsgeld naar de exporttuinbouw. Maar exporttuinbouw, dat is maar vier procent van de hele sector, er wordt weinig gedaan voor de zesenennegentig procent lokale tuinbouw".

revisies van bestaande titels. Dat gebeurt in samenwerking met partner CTA (Technical Centre for Agricultural and Rural Cooperation EU-ACP), het landbouwkundig centrum voor de ACP-landen met vestigingen in Wageningen en Brussel.

De Agrodok-serie

Agromisa vestigt de aandacht juist wel op de kleinschalige landbouw en kijkt zowel naar de situatie van de individuele boer als naar zijn of haar lokale organisatie. Als dat functioneel is, kunnen dat ook traditionele verbanden zijn. Sierk Plaat: "Het bewustzijn groeit dat een *grouping proces* van boeren essentieel is om een stapje verder te komen met de plattelandsontwikkeling. Aandacht voor producentenorganisaties is een trend."

Agromisa neemt in haar werk de lokale context als uitgangspunt en gebruikt daarin dus geen kennis uit de Nederlandse landbouw en agro-industrie. Roy Keizer: "Voor die boeren en de NGO's en voorlichters die met hen werken, publiceren we de Agrodok-serie. Die bestaat uit meer dan veertig titels met praktische informatie over onderwerpen uit de kleinschalige en duurzame landbouw in verschillende talen. Een aantal titels is het resultaat van een samenwerkingsverband met andere instellingen."

Question & Answer

Een tweede belangrijk werktuig is zoals gezegd de Question & Answer-service. Jaarlijks komen er honderden brieven en e-mails binnen met grote en kleine vragen over landbouwproductie, conservering, verwerken en vermarkten. De Q & A-service van Agromisa beantwoordt vragen over landbouw. Andere vragen worden doorgestuurd naar verwante organisaties, zoals naar partners binnen het INTI-netwerk. DIO Utrecht behandelt vragen over diergeneeskunde, WOT Enschede over aangepaste technologie. Ook CTA heeft een lokaal netwerk van Q & A-services in de ACP-landen en is daarmee in staat om Agromisa te voeden met uitgebreide technische informatie uit het veld. Agromisa is ook bezig met Keniaanse partners om een Q & A-service, QUAST, op te zetten. Dat is gebaseerd op een bonnensysteem, waarbij de kleine boeren zelf kunnen kiezen uit het aanbod.

BELANGRIJKSTE ACTIVITEITEN VOOR/MET PO'S IN...		
LAND	PRODUCENTENORGANISATIE	BELANGRIJKSTE ACTIVITEITEN
Zambia, Kenia	PELUM	Kennisnetwerk ecologisch landgebruik, trainingen en kennisuitwisseling rond voedselzekerheid en advisering rond voorlichtingspublicaties
ACP-landen, Kameroen	CTA netwerk Heifer, SAILD-CDDR	Ontwikkeling en distributie van rurale informatie- en voorlichtingsproducten
Nigeria	Erodise Business Network - Ikire	Uitgave en distributie van co-publicaties
Mozambique	Progresso	Distributie van Portugese publicaties
India	GEAG	Vertaling van Agrodoks in Hindi en lokale distributie
China	FCCCP Training Centre - Yunnan	Ontwikkeling van trainingsmateriaal
Senegal	IDEE	Begeleiding van kleinschalige mangrove-beheer en oesterteelt
WEBSITES		
www.agromisa.org www.cta.int www.inti-online.org www.pelum.net www.pelum-zambia.net		

Specialist in distributie

Agromisa is toegerust in het uit-geven en verspreiden van infor-matie en denkt andere Agri-Pro-Focus leden op dit punt te kunnen ondersteunen. Rond publicaties is al samengewerkt met minstens de helft van de Agri-ProFocus leden. Een van de recente Agrodoks is gemaakt met Agriterra en gaat over “farmer-controlled econo-mic initiatives”. Sommige leden zijn betrokken bij het schrijven. Anderen, zoals MFO’s, zijn grote afnemers van de Agrodoks.

Draagvlak

Agromisa hoopt dat het part-nerschap het draagvlak voor de eigen organisatie verstevigt. In de eerste plaats in de samenwerking met de kennis- en onderwijsinstel-lingen. Roy Keijzer: “Vroeger kon-den onze contacten bij PTC+ of Wageningen UR makkelijker even iets uitzoeken voor Agromisa in de tijd van de baas. Nu moeten die mensen hun uren verantwoorden en gaat dat niet meer vanzelf.” Agromisa hoopt in dit verband dat de komst van Van Hall Larenstein naar Wageningen een nieuwe im-puls betekent. Er wordt al met een Larenstein-student gewerkt aan de analyse van honderden terug-gestuurde evaluatieformulieren over Agrodoks. Agromisa kan haar landbouw-kundige kennis en het faciliteren van informatieverspreiding ook inzetten voor projecten en pro-gramma’s, zoals nu al gebeurt in Zambia, Kenia en Kameroen. In de zeven landen waar Agromisa part-ners of een netwerk heeft, wil de stichting graag samenwerken met andere leden van Agri-ProFocus, ook in het aanboren van externe financiering.

Conclusie: efficiëntieslag in distributie van kennis

Samengevat, Agromisa is sterk in distributie van kennis over kleinschalige landbouw en bereikt zowel individuele producenten als hun organisaties. Sierk Plaat: “Ik zie Agri-ProFocus als een groot netwerk, waarbinnen het nu al makkelijker is om mensen van andere organisaties te benaderen. Agromisa heeft als kleinere orga-nisatie die samenwerking nodig om een efficiëntieslag te maken. Daar willen we dus mee verder.” O ja, tot slot, ‘striga’ is een parasitair tropisch plantje...

Sierk Plaat
Directeur, secretaris bestuur Agri-ProFocus
e-mail: sierk.plaat@agromisa.org
Expertise: training, advisering, organisatieontwikkeling, kwaliteitsmanagement, bedrijfsontwikkeling, ketenontwikkeling (lokaal), ketenontwikkeling (export), bedrijfsmanagement, fondsenwerving, projectmanagement
Landen: Tanzania, Nigeria, Vietnam, China, India, Midden Amerika.

Rob Witte
Coördinator NAKS
e-mail: r.witte@agromisa.org
Expertise: capaciteitsopbouw, advisering, onderzoek-toegepast, onderzoek-academisch, beleidsontwikkeling, lobby, advocacy, landbouw-voorlichting, ICT, farm management, informatiemanagement
Landen: Filippijnen, Kenia, Zambia

Lineke van Dongen
Medewerker Question and Answer Service
e-mail: lineke.van.dongen@agromisa.org
Expertise : capaciteitsopbouw, training, advieswerk, organisatieontwikkeling, onderzoek-academisch, advisering (specifiek Q&A), vertalingen, ICT, informatiemanagement
Landen: Mali, Senegal, Zambia

Roy Keijzer
Coördinator Publicaties
e-mail: roy.keijzer@agromisa.org
Expertise: capaciteitsopbouw, training, advisering, organisatieontwikkeling, projectmanagement, bedrijfsmanagement, publicaties, nieuwe media, informatiemanagement, farm management, fondsenwerving, acquisitie
Landen: Kameroen, Mali

Eva Kok
Coördinator uitgeverij
e-mail: eva.kok@agromisa.org
Expertise: publicaties, ICT, advisering, nieuwe media, informatiemanagement

Jeroen Boland
Eindredacteur Publicaties
e-mail: jeroen.boland@agromisa.org
Expertise: financiële ondersteuning, onderzoek-toegepast, facilitatie, advocacy, fondsenwerving, publicaties, advisering, info-management, vertalingen
Landen: Mali

Sandra Huizinga
Office manager
e-mail: agromisa@agromisa.org

NAAM:	AGROMISA KENNISCENTRUM VOOR KLEINSCHALIGE DUURZAME LANDBOUW
MISSIE:	AGRARISCHE KENNIS BESCHIKBAAR MAKEN VOOR KLEINE BOEREN IN HET ZUIDEN
JAAR VAN OPRICHTING :	1934
ORGANISATIEVORM:	STICHTING
AANTAL MEDEWERKERS:	50 VRIJWILLIGERS, 9 BETAALDE STAFFUNCTIES
BELANGRIJKE DIENSTEN VOOR PO'S:	Q & A-SERVICE, AGRODOK SERIE
BELANGRIJKSTE BESTAANDE ALLIANTIES:	CTA, WUR
LID PARTICIPANTENRAAD:	SIERK PLAAT
CONTACTGEGEVENS:	AGROMISA DUIVENDAAL 8 6701 AR WAGENINGEN
TELEFOON	0317 412217
INTERNET	WWW.AGROMISA.ORG

CORDAID

Veel aanknopingspunten voor samenwerking

Cordaid huist in een voormalig belastingkantoor in een drukke straat bij de Grote Markt in Den Haag. Ook binnen is het druk: er staan vandaag tientallen bezoekers geregistreerd. Die komen niet alleen voor Cordaid. In het gebouw zijn ook andere katholieke organisaties als CMC, Justitia et Pax en Melania gevestigd.

Cordaid heeft het deze weken extra druk, de subsidieaanvraag 2007-2010 moet binnenkort naar het ministerie. We spreken met een aantal mensen die op verschillende afdelingen van Cordaid met producentenorganisaties werken. José Ruijter is contactpersoon voor Agri-ProFocus: “Ondersteuning van kleine producenten is voor Cordaid een belangrijk aandachtsgebied bij de subsidieaanvraag. Cordaid zal ondersteuning hiervoor voortzetten. En waar mogelijk de effectiviteit van programma’s vergroten door via Agri-ProFocus meer te gaan ‘linken en leren’.”

Losse definitie

Cordaid is blij dat Agri-ProFocus een ruime blik heeft op producentenorganisaties. Frans Goossens: “Een brede definitie sluit uitstekend aan bij onze ervaringen. Die gaan van heel losse beginvormen tot formele coöperaties met alle stadia daartussen. Cordaid zit vaker in het voortraject van organisatievorming en daarin werken we ook met intermediaire organisaties aan capaciteitsopbouw. Hier zit voor mij het grote verschil met Agriterra die rechtstreeks wil samenwerken met een formele boerenorganisatie. Die zijn er niet altijd.” Harma Rademakers ziet dat ook in India: “Vaak vormen groepen zich rond sociale issues. Als die groep vervolgens de inkomens omhoog wil brengen, zie je vaak eerst vermenging van sociale en economische activiteiten en uiteindelijk een afsplitsing van een economische organisatie. Dezelfde mensen worden dan lid van meerdere organisaties voor verschillende belangen.”

Economisch belang

Ook uit andere voorbeelden blijkt dat Cordaid werkt met een variatie in organisatievormen. Kor Voorzee ziet wel samenhang in de verscheidenheid: “Uiteindelijk zijn we bij al die initiatieven bezig met

het economische belang van die producenten, met hun toegang tot markten. In Tanzania vergeten wij donoren dat nog wel eens. Eerst promoten we toegang tot markten en als dat dan loopt, komen er meer boeren op af. Daarna beginnen wij over aids-preventie of over politieke issues. De vraag is of die boeren daar op zitten wachten en of hun organisatie dat aankan.”

Contractteelt

In Afrika heeft Cordaid een aantal projecten met contractteelt die puur economisch beginnen. Kor Voorzee: “Meestal is er aan het begin van zo’n contract geen organisatie van boeren, maar een voorstel van een bedrijf. Je hoopt dat iets eenvoudigs als lokale inzameling van de productie de basis vormt waaruit een organisatie gaat groeien.” Mark Rietveld geeft een voorbeeld uit Malawi: “Daar werken we met een redelijke sterke organisatie van paprikateilers die een contract hebben met bedrijven. Daar zie je de kansen voor samenwerken op het niveau van boeren en productie wel, maar op het strategische niveau slaagt de boerenorganisatie er nog niet in een goed tegenwicht te geven. Daarom richten wij ons nu eerst op het verder verbeteren van de productie.”

Cordaid combineert in deze gevallen leningen aan het bedrijf voor de productie met donaties voor de capaciteitsopbouw bij de boerenorganisatie. José Ruijter: “Die capaciteitsopbouw gaat voor ons verder dan de plantafstand en de producteisen. Het moet ook over de versterking van de interne organisatie gaan. Het uiteindelijke succes ligt in machtsevenwicht en wederzijdse afhankelijkheid tussen producentenorganisatie en afnemende bedrijven.”

Vrouwen

Cordaid heeft de laatste jaren meer zicht ontwikkeld op de producentenorganisaties waarmee de intermediaire NGO’s werken. Ook onderhouden deze NGO’s meer relaties met de georganiseerde landbouw dan vooraf gedacht. Maar ze constateren ook dat het een mannenwereld is. José Ruijter: “In onze ervaring is er bij agrarische producentenorganisaties en bij ketenontwikkeling weinig aandacht voor de plaats van vrouwen. Die clubs worden gecontroleerd door mannen. Als die over contracten gaan onderhandelen zonder vrouwen te consulteren, ontstaat er een probleem. Aparte vrouwenorganisaties steunen is maar een deeloplossing. Eerlijk gezegd, wij zijn hier zelf ook nog niet scherp genoeg op.”

Focus op het Zuiden

Cordaid is in de eerste plaats gericht op het ondersteunen van initiatieven in het Zuiden. Financiering en samenwerking in Nederland moet dat primaire proces ondersteunen. José Ruijter: “Dat geldt dus ook voor Agri-ProFocus. Op het gebied van onderzoek is er inhoudelijke samenwerking met KIT rond ketenbenadering in een beperkt aantal landen. Andere onderzoeksvragen van partners leggen we bij voorkeur bij kennisinstellingen in hun eigen land neer. Ook onze samenwerking met Fair Trade Original en AgroFair is indirect, wij steunen sommige van hun toeleveranciers.” Met SNV en de andere donororganisaties wordt vooral op niveau van landen samengewerkt of afgestemd. Cordaid vindt het van groot belang dat binnen landen zelf samenwerkingsverbanden ontstaan tussen

BELANGRIJKSTE ACTIVITEITEN VOOR/MET PO'S IN...	
LAND	BELANGRIJKSTE ACTIVITEITEN
Bolivia	BDS voor bedrijfsontwikkeling, productkwaliteit; handelsfinanciering, ontwikkeling microkrediet, Bolivia: quinoa, duurzame soja, ruraal toerisme
Brazilië	Brazilië geitenteelt, honing, sisal, duurzame soja, lobby voedselinkoop overheid
Peru	Peru: mangos, quinoa, medicinale kruiden
Ghana	BDS voor bedrijfsontwikkeling productkwaliteit, contractteelt en vermarkting, fair trade en organische landbouw, handelsfinanciering; biologische ananas en cacao
Kameroen	Toegang tot lokale markten, microkrediet en spaargroepen, inheemse volken (pygmeeën), secundaire bosproducten
Malawi	BDS voor bedrijfsontwikkeling, productkwaliteit contractteelt en vermarkting, ontwikkeling fair trade en organische landbouw, handelsfinanciering
Mali	Kwaliteitsverbetering en ketenontwikkeling sjalotjes, tomaten, vis; microkrediet; organisatieontwikkeling
Oeganda	BDS voor bedrijfsontwikkeling, productkwaliteit contractteelt en vermarkting; fair trade organische landbouw, handelsfinanciering
Sierra Leone	wederopbouw landbouwproductie na conflict, vermarkting gember; contractteelt en vermarkting
Tanzania	Marktontwikkeling en microkrediet tbv pastoralisten, lobby/bemiddeling rond land conflicten; ontwikkeling biologische landbouw en exportcontractteelt ism Tanzania Organic Agriculture Movement.
Zambia	Landbouwontwikkeling, verbeteren productkwaliteit, organisatieontwikkeling; contractteelt en vermarkting
Filipijnen	Duurzaam landgebruik, marktontwikkeling landbouw en secundaire bosproducten,
India	organisatieopbouw, BDS voor bedrijfsontwikkeling, lobby, micro-krediet,
Indonesië	Indonesië: wederopbouw landbouw na tsunami
WEBSITES	
www.cordaid.nl www.cidse.org www.caritas.org www.icconsult.nl	

kleine boeren, banken, bedrijven, NGOs, onderzoeks- en onderwijsinstellingen. De Nederlandse input kan deze lokale samenwerkingsverbanden ondersteunen.

Invloed in het Noorden

Cordaid verwacht dat Agri-ProFocus zich ontwikkelt tot een netwerk waarin kennis en ervaringen rond producentenorganisaties worden uitgewisseld. Dat is voortbouwen op de reeds bestaande samenwerking tussen organisaties op het niveau van landenmedewerkers. José Ruijter zou graag een stap verder gaan: “Agri-ProFocus is ook een lijntje naar LNV en DGIS en naar de agribusiness in Nederland. We kunnen dus als partnerschap met hen de strategische discussie aanzwengelen over de toekomst van het platteland in het Zuiden, gekoppeld aan een visie op de ontwikkeling van de Nederlandse landbouw. Vanuit armoedebestrijding kijken we vooral naar kleine producenten. Dus is er een reflectie nodig over welke maatregelen nodig zijn om hun positie te versterken. Het partnerschap zou dan ook de kritische geluiden vanuit ontwikkelingsorganisaties en milieuorganisaties moeten meenemen.”

Conclusie: veel aanknopingspunten

Als we het gesprek moeten afronden, hebben we het nog niet gehad over ruraal krediet, de lobbyagenda en de aansluiting met noodhulp. Cordaid is door haar omvang op veel terreinen actief en er zijn dus ook veel aanknopingspunten voor Agri-ProFocus. José Ruijter is realistisch over samenwerken: “Als je het goed wil doen, kost samenwerken bakken met tijd en dan nog zijn er allerlei beperkingen. De kansen van het partnerschap zitten juist waar er nog weinig samenwerking is, zoals tussen ontwikkelingsorganisaties en het -groene- bedrijfsleven.”

Lilianne Ploumen
Directeur Internationale Programma's
e-mail: lilianne.ploumen@cordaid.nl
Expertise: Gender, microkrediet, projectmanagement

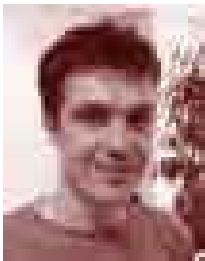
Jacob Winter
Hoofd Cordaid Finance
e-mail: jacob.winter@cordaid.nl
Expertise: Financieel management, MVO, microfinanciering

José Ruijter
Beleidsmedewerker toegang tot markten
e-mail: jru@cordaid.nl

Inge Barmentlo
Programmaverantwoordelijke Oeganda
e-mail: iba@cordaid.nl
Expertise: Microkrediet, organisatieontwikkeling, institutionele ontwikkeling, voedselzekerheid, lobby, advocacy
Landen: Oeganda

Mark Rietveld
Programmaverantwoordelijke
e-mail: mark.rietveld@cordaid.nl
Expertise: MVO, hiv/aids en landbouw, voedselzekerheid
Landen: Malawi

Kor Voorzee
Programmaverantwoordelijke
e-mail: kor.voorzee@cordaid.nl
Expertise: Projectmanagement, ICT, rurale ontwikkeling, bedrijfsontwikkeling, organisatieontwikkeling
Landen: Tanzania

Christel Hoogland
Programmaverantwoordelijke
e-mail: christel.hoogland@cordaid.nl
Expertise: Relatie rurale en stedelijke ontwikkeling, gender
Landen: Zuid-Afrika

Yosef Gebrehiwot
Programmaverantwoordelijke
e-mail: y.ghiwot@cordaidke.org
Standplaats: Nairobi
Expertise: Management van natuurlijke hulpbronnen, lobby en advocacy (pastoralisten), marktontwikkeling (pastoralisten), disaster management
Landen: Ethiopië

Safia Abdi
Programmaverantwoordelijke
e-mail: s.abdi@cordaidke.org
Standplaats: Nairobi
Expertise: Management van natuurlijke hulpbronnen, pastoralisten, droogte, gender, organisatieontwikkeling
Landen: Kenia

Manuela Jansen
Programmaverantwoordelijke Centraal- en West-Afrika
e-mail: manuela.jansen@cordaid.nl
Expertise: Gender, organisatieontwikkeling, institutionele ontwikkeling, bedrijfsontwikkeling
Landen: Ghana

Vincent Driest
Programmaverantwoordelijke Cordaid
e-mail: vincent.driest@cordaid.nl
Expertise: Marktontwikkeling, bedrijfsontwikkeling, noten, projectmanagement, duurzaam toerisme
Landen: Honduras, Nicaragua, Dominicaanse Republiek, Guatemala, Colombia, Brazilië, Bolivia

Fanny Meeus
Programmaverantwoordelijke Centraal- en West-Afrika
e-mail: fanny.meeus@cordaid.nl
Expertise: Organisatieontwikkeling
Landen: Nigeria, Sierra Leone

Herman Lauwerysen
Programmaverantwoordelijke
e-mail: herman.lauwerysen@cordaid.nl
Expertise: Management van natuurlijke hulpbronnen (inheemsen), ketenontwikkeling-lokaal
Landen: Mali

Hetty Burgman
Programmaverantwoordelijke
e-mail: hetty.burgman@cordaid.nl
Expertise: Gender, geïntegreerde plattelandsontwikkeling
Landen: Tsjaad

Harma Rademaker
Programmaverantwoordelijke
e-mail: harma.rademaker@cordaid.nl
Expertise: Marktontwikkeling, management van natuurlijke hulpbronnen, MVO, gender, bedrijfsontwikkeling
Landen: India

Gerdien Seegers
Programmaverantwoordelijke
e-mail: gse@cordaid.nl
Expertise: Bedrijfsontwikkeling, ICT, ketenontwikkeling, duurzaam toerisme, voedselzekerheid
Landen: Peru, Bolivia, Nicaragua, Filippijnen

Frans Goossens
Programmaverantwoordelijke
e-mail: frans.goossens@cordaid.nl
Expertise: Project management, microkrediet, secundaire bosproducten, management van natuurlijke hulpbronnen.
Landen: Indonesië, Filippijnen, Vietnam

Remco van der Veen
Programmaverantwoordelijke
e-mail: rve@cordaid.nl
Expertise: Management van natuurlijke hulpbronnen, actie-onderzoek, institutionele ontwikkeling, organisatieontwikkeling, pygmeeën, noodhulp
Landen: Kameroen, Benin, Burkina Faso, Burundi

Diederik de Boer
Functie: Programmaverantwoordelijke Noodhulp
e-mail: ddb@cordaid.nl
Expertise: MVO, voedselzekerheid, marktontwikkeling, noodhulp
Landen: Afghanistan

Mildred Kolk
Regio kredietmedewerker
e-mail: mildred.kolk@cordaid.nl
Expertise: Microkrediet, handelsfinanciering, bedrijfsontwikkeling, MVO, contractteelt
Landen: Ethiopië, Kenia, Zambia, Sierra Leone, Mali

Gauke Andriesse
Regio kredietmedewerker
e-mail: gauke.andriesse@cordaid.nl
Expertise: Contractteelt, microfinanciering, handelsfinanciering
Landen: Malawi, Tanzania, Oeganda, Zuid-Afrika, Ghana, Kameroen

Jan Postmus
Regio kredietmedewerker
e-mail: jan.postmus@cordaid.nl
Expertise: Microfinanciering, contractteelt, handelsfinanciering
Landen: India, Filippijnen, Indonesië, Vietnam, Bangladesh

Ellen Bogers
Regio Kredietmedewerker
e-mail: ellen.bogers@cordaid.nl
Expertise: Handelsfinanciering, microfinanciering, contractteelt
Landen: Peru, Bolivia, Brazilië, Colombia, Honduras, Dominicaanse Republiek, Nicaragua

NAAM:	CORDAID (CATHOLIC ORGANISATION FOR RELIEF AND DEVELOPMENT AID)
MISSIE:	GESTEUND DOOR EEN HALF MILJOEN MENSEN IN NEDERLAND WERKT CORDAID MET RUIM DUIZEND PARTNERS WERELDWIJD AAN EEN MENSWAARDIG BESTAAN VOOR ARMEN EN RECHTELOZEN
JAAR VAN OPRICHTING :	1999 ALS FUSIE VAN BILANCE (VASTENACTIE), MEMISA EN MENSEN IN NOOD
ORGANISATIEVORM:	STICHTING
AANTAL MEDEWERKERS:	240 (OP KANTOOR); 100 (UITGEZONDEN)
BELANGRIJKE DIENSTEN VOOR PO'S:	FINANCIERING, KREDIET, TECHNISCHE ASSISTENTIE, NOODHULP
BELANGRIJKSTE BESTAANDE ALLIANTIES:	AGRITERRA, I/C-CONSULT, CIDSE, CARITAS
LID PARTICIPANTENRAAD:	JOSÉ RUIJTER
CONTACTGEGEVENS:	CORDAID LUTHERSE BURGVAL 10 2512 CB DEN HAAG
TELEFOON	070 3136300
INTERNET	WWW.CORDAID.NL

We zijn in de polder. We rijden langs drie grote windmolens naar een industrieterrein bij Culemborg. Hier is Fair Trade Original gevestigd met het kantoor en de groothandel voor wereldwinkels. In de vergaderzaal wachten Ron van Meer, Martin Boon, Connie Valkhoff en Jan Vossen ons op. Ze tonen ons meteen vol trots de nieuwe verpakkinglijn voor de supermarkten.

Jan Vossen: “We wilden al langer de reguliere markt op en nu liggen we dan eindelijk met onze producten in de schappen bij Albert Heijn en straks ook bij Super de Boer. Zo kan onze omzet van twintig miljoen verder groeien.” Dat betekent wel dat de begeleiding aan de zeventig producentenorganisaties flink moet worden geïntensiveerd. Conny Valkhoff: “We zijn lid van het Agri-ProFocus partnerschap geworden, omdat we echt bij dit netwerk willen horen. Farmer support is onze core business, dus willen we weten wat er allemaal gebeurt op dit vlak.”

FAIR TRADE ORIGINAL

Farmer support is onze core business

Origineel

Jan Vossen wijst op de nieuwe verpakkingen met de nieuwe merknaam: Fair Trade Original: “De verpakking is eigentijds en valt op in het vak. Het product verkoopt zich vooral door de kwaliteit en daarna pas door de *fair trade* claim. Langzaam worden al onze producten zo aangepast, ook de koffie.”

‘Fair trade’ is inmiddels een algemeen begrip geworden, terwijl het is begonnen als organisatie en als merk. “En dat leidde tot verwarring bij de consument. Die denkt dat ‘Max Havelaar’ een merk is, terwijl wij –Fair Trade– de afzender van de koffie zijn...” zegt Jan Vossen. “Daarom hebben we onze naam veranderd naar ‘Fair Trade Original’ en hebben we onze producten een restyling gegeven. We kozen voor ‘Original’ om drie redenen: wij waren in 1959 de eerste in Nederland met *fair trade* producten, onze exotische producten bevatten originele ingrediënten en we weten de herkomst van onze producten.”

Nichemarkt

Op dit moment dragen koffie, overige levensmiddelen en handnijverheid elk voor een derde deel

bij aan de omzet. Conny Valkhoff: “Onze bestaande kanalen zijn de wereldwinkels en de eigen Fair Trade Shops. Het is een niche-markt, maar opgeteld toch de grootste cadeauketen na Blokker. In de koffie hebben we een hele goede positie in het ‘koffie op het werk’-segment. Verdere groei willen we bereiken langs nieuwe kanalen zoals food in supermarkten en handnijverheid in warenhuizen, ook buiten Nederland.”

Klaarstomen

Ook intern zijn er veranderingen. Wat vroeger Fair Trade Assistance was heet nu Policy and Producer Development. Ron van Meer: “Tot voor kort werkten we ook voor derden met een trainingspakket en workshops over exporthandel. Daar zijn we mee gestopt. Het is onze strategische keuze om onze beperkte tijd en middelen in ons bestaande partnerbestand te steken. Die nieuwe marktkanalen stellen hoge eisen aan leveringsbetrouwbaarheid en kwaliteit. De zeventig producentenorganisaties, die we nu hebben, moeten op een hoger plan komen anders hebben we wel een markt maar geen aanbod.” Jan Vossen: “Er is met een aantal goede producentengroepen

een traject van twee jaar nodig geweest om ze klaar te stomen voor de volumes en de eisen van Albert Heijn. Op termijn zien we ook meer kansen voor andere, nieuwe producenten en productgroepen.”

Inkomen, werkgelegenheid, ontwikkeling

Fair Trade Original werkt samen met exporterende bedrijven. Dat zijn vaak bedrijven met ontwikkelingsdoelstellingen die bij producentengroepen inkopen en soms zijn het ook boerenorganisaties of hun koepels met een eigen exportafdeling. Martin Boon: “Dat hangt af van de context. Bij producten als koffie, suiker en honing is het makkelijk en belangrijk om contact te houden met alle niveaus in de keten. Bij samengestelde producten is het veel lastiger om alle toeleveranciers bij te houden. En we hebben ook leveranciers die met outgrowers werken.” Maar ook als het contact indirect is, gaat het Fair Trade Original uiteindelijk altijd om de resultaten bij de producenten in termen van inkomen, werkgelegenheid en ontwikkeling.

BELANGRIJKSTE ACTIVITEITEN VOOR/MET PO'S IN...		
LAND	PRODUCENTENORGANISATIE	BELANGRIJKSTE ACTIVITEITEN
Tanzania	Kagera Cooperative Union	ketenontwikkeling en fair trade export van koffie
Mauritius		ketenontwikkeling en fair trade export van suiker
Guatemala	Fedecocagua	ketenontwikkeling en fair trade export van honing en koffie
Thailand	PFA	conversieprogramma tot biologische teelt, ketenontwikkeling en fair trade export van rijst
Costa Rica		ketenontwikkeling en fair trade export van koffie
Oeganda	UNEX	ketenontwikkeling en fair trade export van koffie
Sri Lanka	CTB/Gordon Tea Estate	capaciteitsontwikkeling kruidenproducenten, kleine theeboeren en theeplukkers, fair trade export van thee, kruiden en chutneys
Nicaragua		ketenontwikkeling en fair trade export van koffie
Zuid-Afrika	Citrusdal Cellars, Brakfontein, Summerpride, Turgle Trading, Ruitersvlei	verbetering voedselveiligheid, ketenontwikkeling en fair trade export van thee, wijn, ananas, zeezout en culinaire producten
Bolivia	El Ceibo	ketenontwikkeling en fair trade export van noten en cacao
Chili	Los Robles	Wijn
Argentinië	La Riojana	Wijn
WEBSITES		
www.fairtrade.nl www.fairtrade.net www.ifat.org www.worldshops.org www.eftafairtrade.org		

‘Mind shift’ bij producenten

Jan Vossen: “Wij bieden onze producerende partners twee dingen: toegang tot een concrete afzetmarkt en daarnaast ondersteuning om goed te presteren op die markt. We hebben een budget van anderhalf miljoen voor die ondersteuning. Onze bedrijfsconsultants werken bij voorkeur samen met lokale business development services aan de kwaliteit, productontwikkeling, efficiency, marketing, logistiek en het bedrijfsplan.”

Martin Boon: “De moeilijkheid bij de kleinere productiegroepen is dat de eigen productie centraal staat in het denken. Terwijl de markt steeds meer eisen stelt, zoals HACCP, voedselveiligheid en traceability. We moeten met producenten meer geduld hebben voor ze de *mind shift* maken en de marktbehoeftes centraal stellen.”

Ron Vermeer noemt ook het gebrek aan stabiel en professioneel management: “Een groot probleem is de roulatie van mensen bij de kleinere coöperaties. Net als ze het planmatig werken onder de knie hebben, worden ze niet herkozen en kunnen we opnieuw beginnen.”

Bestaande samenwerkingen

Fair Trade Original wil met ICCO gaan samenwerken in de ketenversterking voor het supermarktkanaal en met Novib rond de versterking van de *fair trade* branche. Er zijn goede ingangen bij Oikocredit. Met AgroFair en Max Havelaar gaat Fair Trade Original een *fair trade* week organiseren. Met een aantal leden van Agri-ProFocus bestaan al goede contacten rond bepaalde producenten. Wat men mist in het Agri-ProFocus partnerschap is het CBI (Centrum Bevordering van de Import), dat zeer relevant werk doet in marktonderzoek en export marketing, ook voor boeren.

Meerwaarde: afstemming en onderzoek

Fair Trade Original ziet de meerwaarde van het Agri-ProFocus partnerschap in de samenwerking en afstemming in Nederland. Martin Boon: “Er gaan zoveel onderwerpen langs elkaar heen: Novib begint een campagne rond make trade fair in de wijn, ICCO en wij zitten allebei met Albert Heijn aan tafel... Er is overlap in ketens, er moet in goed overleg vast win-win voor beide kanten te behalen zijn.”

Een andere behoefte aan samenwerking ligt op het vlak van onderzoek. Ron Vermeer: “We hebben onze handen vol aan de combinatie van advieswerk en handel en we missen de tijd voor een stukje onderzoek. Over vragen naar het coöperatieve model en de voorwaarden voor succes en groei. Of over diversificatie en risicospreiding om zo als kleine boer economisch weerbaarder te zijn. In dit verband speelt ook de versplintering van grondbezit bij grote gezinnen. De opbrengst per halve hectare kan optimaal zijn met faire prijzen, maar dan nog is het plaatje voor de komende generatie somber.”

Martin Boon ziet dat boeren soms de oplossing zoeken in *added value*, investeren in eigen verwerking: “Maar het levert weer andere problemen op als boeren het koffiedrogen en de export zelf gaan managen. Dat zijn echt onderwerpen om gezamenlijk uit te diepen.”

Conclusie: concreet aanbod, concrete vragen

Conny Valkhoff vat het nog eens voor ons samen: “Fair Trade Original biedt het Agri-ProFocus partnerschap een unieke combinatie van producentenontwikkeling en de ervaring om producenten de exportmarkt op te trekken. Van onze kant hebben we wat vragen voor nader onderzoek, maar bij ons komen vooral de praktische vragen op. Dat zijn gewone dingen als training in kostprijsberekening en het vinden van goede bedrijfsconsultants.”

Johan Wouters
directeur
e-mail: J.Wouters@fairtrade.nl

Jan Vossen
Manager Policy & Partner Development
e-mail: J.Vossen@fairtrade.nl
Expertise: Advisering, bedrijfsontwikkeling, ketenontwikkeling-export, marktontwikkeling, organisatieontwikkeling
Landen: Tanzania, Mauritius, Guatemala, Thailand, Costa Rica, Oeganda, Sri Lanka, Nicaragua, Zuid-Afrika, Bolivia

Connie Valkhoff
projectmanager fundraising & policy
e-mail: C.Valkhoff@fairtrade.nl
Expertise: Advisering, training, fondswerving, bedrijfsontwikkeling, ketenontwikkeling-export
Landen: Tanzania, Mauritius, Guatemala, Thailand, Costa Rica, Oeganda, Sri Lanka, Nicaragua, Zuid-Afrika, Bolivia

Ron Van Meer
Business consultant Latijns Amerika
Standplaats: Guatemala
e-mail: ronvanmeer@inteln.net.gt
Expertise: Advisering, bedrijfsontwikkeling, ketenontwikkeling-export
Landen: Guatemala, Costa Rica, Nicaragua, Bolivia

Martin Boon
business consultant food
e-mail: M.Boon@fairtrade.nl
Expertise: rijst, thee, suiker, verwerkt voedsel, advisering, voedselveiligheid, kwaliteitsmanagement, bedrijfsontwikkeling, ketenontwikkeling-export
Landen: Tanzania, Mauritius, Thailand, Oeganda, Sri Lanka, Zuid-Afrika

Marjoleine Motz
Business Consultant Food
e-mail: M.Motz@fairtrade.nl
Expertise: koffie, advisering, bedrijfsontwikkeling, ketenontwikkeling-export
Landen: Tanzania, Guatemala, Costa Rica, Oeganda, Nicaragua

NAAM:	FAIR TRADE ORIGINAL
MOTTO:	FOR A CHANGE
JAAR VAN OPRICHTING :	1959
ORGANISATIEVORM:	STICHTING
AANTAL MEDEWERKERS:	120
BELANGRIJKE DIENSTEN VOOR PO'S:	FAIR TRADE EXPORT EN PRODUCENTENONTWIKKELING
BELANGRIJKSTE BESTAANDE ALLIANTIES:	MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN, HIVOS, PSO, ICCO, NOVIB, EFTA, IFAT, FLOI
LID PARTICIPANTENRAAD:	JAN VOSSEN
CONTACTGEGEVENS:	FAIR TRADE ORIGINAL BEESDSEWEG 5 POSTBUS 115 4100 AC CULEMBORG
TELEFOON	0345 545151
INTERNET	WWW.FAIRTRADE.NL

Heifer Nederland zit op de eerste verdieping van een prachtige kloosterkerk in hartje Roosendaal. Heifer Nederland is specialist in het ondersteunen van de zelfontwikkeling van agrarische gemeenschappen in Afrika en Oost Europa. We spreken met Joep van Mierlo, de gedreven directeur en oprichter van deze kleine -maar actieve- organisatie.

Waarom is Heifer Nederland lid geworden van Agri-ProFocus? Van Mierlo: *“Ik ben heel gecommitteerd in dit verband, ik vecht graag tegen windmolens... Meer samenwerking tussen de partners, zodat er minder versnippering komt in het aanbod van ondersteuning aan producenten vind ik belangrijk. Dit is niet makkelijk te bereiken, maar toch wil ik het proberen.”*

HEIFER NEDERLAND

Van voedselzekerheid naar georganiseerde productie

Global Network

Heifer Nederland is betrokken bij financiering en uitvoering van veeteeltprojecten in Afrika en Oost Europa. De organisatie is onderdeel van het Heifer Global Network, sinds 1944 actief in internationale samenwerking en geïntegreerde veeteeltprojecten. Het netwerk wordt gefinancierd door giften van donateurs. Inmiddels bestaat Heifer uit wereldwijd drieënveertig gelijkgezinde nationale NGO's.

Levende lening

Heifer heeft een uitgesproken filosofie. De ontwikkeling van gemeenschappen wordt gesteund met een 'levende lening': dieren worden geschonken aan hulpbehoevende gezinnen in de vorm van een lening. De lening wordt terugbetaald door het doorgeven van de eerste vrouwelijke nakomeling aan een volgend lid van de gemeenschap.

De Heifer filosofie in het acroniem “Levende Lening”:

Levende lening
Ecologisch en Diervriendelijk
Verbeterde Veehouderij
Economische Zelfredzaamheid
Normen en Waarden
Directe Noden en Vragen
Educatie, Training en Nazorg

Leggen rekenschap af
Emancipatie & Familie focus
Nadruk op met elkaar delen
Inkomen en Voeding
Natura en Cash Leningen
Groeps participatie

Type 1 en type 2 projecten

Heifer richt zich op het organiseren van boeren en boerinnen in zogenaamde 'type 1' en 'type 2'-projecten. Van Mierlo: *“We hebben al meer dan een halve eeuw ervaring in 'type 1'-projecten: het creëren van voedselzekerheid. Door de aanpak van de 'levende lening' en door -ondermeer- training in veehouderij zorgen we ervoor dat gezinnen simpel gezegd een extra glaasje melk per dag kunnen drinken en af en toe wat extra inkomen hebben.”*

Van Mierlo gaat verder: *“De laatste jaren zijn onze inkomsten sterk gestegen. Het globale netwerk is inmiddels de honderd miljoen omzet per jaar gepasseerd. Dit stelt ons in staat om*

grotere en ambitieuzere projecten uit te voeren en boeren meer intensief te ondersteunen. Deze 'type 2'-projecten gaan een stap verder dan voedselzekerheid en zorgen ervoor dat boeren structureel productie overhouden voor de markt. We helpen boeren zich te organiseren in groepen en om een extra inkomen te verkrijgen door de verkoop van hun producten. Hiervoor krijgen de boeren basale economische training en ondersteuning via microkrediet.”

Een stap verder...

Van Mierlo: *“We zijn inmiddels goed in die type 1- en type 2-projecten. Met onze kennis van veehouderij kunnen we onze doelgroep goed helpen en we kunnen met recht zeggen dat we specialisten zijn in community development, groepsvorming en zaken als interne democratie, milieu en gender. Door deze inzet ontstaan er wat ik noem 'pre-coöperaties'. We helpen de groepen om verder te komen, maar zorgen ervoor dat de interventies klein blijven. Zodat de gezinnen, als het misgaat, niet in grote problemen komen.”*

“Daarna komen 'type 3'-projecten: bedrijfsvorming. Dat vergt expertise op het vlak van financiering, bedrijfskundige organisatievorming en marketing. Die expertise hebben we niet in huis en eigenlijk willen we dat ook niet. We willen

BELANGRIJKSTE ACTIVITEITEN VOOR/MET PO'S IN...	
LAND	BELANGRIJKSTE ACTIVITEITEN
Kameroen, Albanië en Ghana	Een geïntegreerd zuivel project met onderling een uitwisselingscomponent van 3 projecten.
Kenia	Verbeteren van gezondheid van de veestapel en werken aan duurzame coöperatieve veevermarkting
Roemenië, Bosnië en Burkina Faso	Kleinschalige veeteelt projecten m.b.t. gezamenlijk vermarkten van primaire of verwerkte producten en integreren met microkredieten.
SAMENWERKING VOOR/MET PO'S IN DIE LANDEN	
LAND	PRODUCENTENORGANISATIE
Burkina Faso	ASUDEC
Balkan (Albanië, Kosovo, Bosnië)	Dorcas en Agrinas
Kameroen, Ghana, Albanië, Kenia, Roemenië	Met Heifer partners - directe samenwerking met CBO's/pre-coöperaties
WEBSITES	
www.heifer.nl Andere Heifer Nederland netwerk partners die soortgelijk werk doen: www.heifer.org www.sendacow.org.uk www.bothar.ie www.heiferfrance.org	

NAAM:	HEIFER NEDERLAND
MISSIE:	ZELFONTWIKKELING VAN GEMEENSCHAPPEN DOOR MIDDEL VAN DUURZAME GEÏNTEGREERDE VEETEELTPROJECTEN
JAAR VAN OPRICHTING :	1999
ORGANISATIEVORM:	STICHTING
AANTAL MEDEWERKERS:	7 (IN NEDERLAND); 11 LOCALE TEAMS IN PROJECTLANDEN
BELANGRIJKE DIENSTEN VOOR PO'S:	PM&E, PROJECTFINANCIERING, TRAINING, ADVIES
BELANGRIJKSTE BESTAANDE ALLIANTIES:	RABOBANK FOUNDATION, AGROMISA, AGRITERRA EN NOVIB, SNV EN PTC+
LID PARTICIPANTENRAAD:	JOEP VAN MIERLO
CONTACTGEGEVENS:	HEIFER NEDERLAND KADE 23 4703 GA ROOSENDAAL
TELEFOON	0165 520123
INTERNET	WWW.HEIFER.NL

graag dat andere organisaties –of de private sector– het stokje daar van ons overnemen. Waarom zouden we bedrijfsvorming gaan begeleiden als andere publieke organisaties of de private sector dat veel beter kunnen?”

Partners gezocht

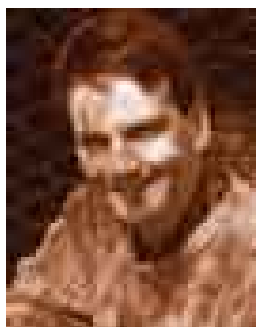
Van Mierlo zoekt dus partners binnen Agri-ProFocus die Heifer's groepen willen overnemen en verder brengen tot bedrijfsmatig georganiseerde groepen die voor de markt produceren. De meerwaarde van Heifer voor andere partners is dat ze deskundig zijn in de eerste fases van groepsvorming. Dit is mogelijk voor andere leden interessant. Van Mierlo: “We hebben een aantal capabele pre-coöperaties georganiseerd, die een goede basis vormen voor andere partners om mee verder te gaan.” Overigens hoeven dat niet per se coöperaties te worden. “In Afrika maar ook in Oost-Europa zijn andere, meer informele verbanden ook levensvatbaar.” Van Mierlo spreekt hier al een paar jaar met Agriterra over en sinds anderhalf jaar hebben ze elkaar in theorie gevonden. In het veld zijn ze het nu aan het uitproberen, maar dat valt nog niet mee: de nationale boerenfederaties ondersteund door Agriterra en de lokale Heifergroepen hebben elkaar in een aantal specifieke cases nog niet gevonden. “We zijn nog aan het ontdekken hoe we die aansluiting lokaal vorm kunnen geven.”

Voorbij het ‘praten’

Van Mierlo hoopt dat Agri-ProFocus voorbij het stadium van praten komt. Dat binnen Agri-ProFocus wordt geleerd over samenwerking tussen de partners en dat deze kennis onderling wordt uitgewisseld. De vraag van Heifer aan de partners is duidelijk: hoe breng je boerenorganisaties van een inkomensgenererend niveau naar bedrijfsniveau? In de termen van Heifer: hoe breng je een boerenorganisatie van ‘type 2’ naar ‘type 3’?

Conclusie: flexibiliteit sleutel tot succes

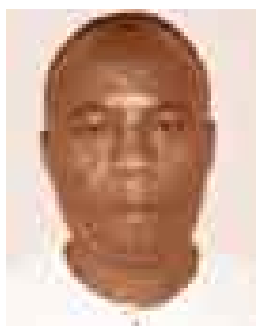
Heifer Nederland is een kleine, maar groeiende organisatie die heel goed weet waar ze mee bezig is. De aanpak is helder en ook de doelgroep lijkt goed afgebakend. Heifer Nederland richt zich op het verbeteren van de levensomstandigheden van boerengezinnen door middel van verbetering van de veeteelt. Organisatievorming is daarbij essentieel. Heifer zoekt de samenwerking met andere partners om de door Heifer georganiseerde groepen verder te ondersteunen op weg naar marktgerichte economische ontwikkeling. Van Mierlo hoopt dat de leden voldoende gecommitteerd zijn om er echt iets van te maken: “De samenwerking kan falen omdat Agri-ProFocus partners te rigide vasthouden aan hun eigen strategische plannings, prioritaire landen en thema's. Flexibiliteit in de landenlijstjes en vooral de wil tot samenwerken zijn belangrijke voorwaarden om dit partnerschap tot een succes te maken!”

Joep van Mierlo
directeur Heifer Nederland
e-mail: joep@heifer.nl
Expertise: Veehouderij, partner coachen, beleidsontwikkeling, plattelandsontwikkeling, netwerken
Landen: Afrika, Centraal en Oost Europa

John Heloo
Heifer Ghana Country Director
e-mail: jhel@ghana.com
Standplaats: Ghana, Accra
Expertise: Veehouderij, training, facilitatie, organisatieontwikkeling, plattelandsontwikkeling
Landen: Ghana

Roland Kanlisi
Heifer Ghana Project Coordinator
e-mail: rakanlisi@yahoo.com
Standplaats: Ghana, Accra
Expertise: Veehouderij, training, plattelandsontwikkeling, organisatieontwikkeling, projectmanagement
Landen: Ghana

Fejzo Begaj
Heifer Albania Country Director
e-mail: fejzo.begaj@heiferalbania.org.al
Standplaats: Albanië, Tirana
Expertise: Veehouderij, veeartsenij, training, plattelandsontwikkeling, onderzoek - toegepast en academisch
Landen: Albanië, Kosovo

Gori Stefi
Heifer Albania Project Director
e-mail: gstefi22@yahoo.com
Standplaats: Albanië, Tirana
Expertise: Veehouderij, veeartsenij, training, plattelandsontwikkeling, organisatieontwikkeling, onderzoek - toegepast
Landen: Albanië, Kosovo

Doro Forogo
Project directeur
e-mail: doroforogo@yahoo.fr
Standplaats: Burkina Faso, Ouagadougou
Expertise: Veehouderij, veeartsenij, training, plattelandsontwikkeling, organisatieontwikkeling, financieel management, microfinanciering
Landen: West Afrika

Salibo Some (ASUDEC)
ASUDEC Director
e-mail: salibo@asudec.bf
Standplaats: Burkina Faso, Ouagadougou
Expertise: Veehouderij, veeartsenij, training, plattelandsontwikkeling, organisatieontwikkeling, financieel management, microfinanciering
Landen: West Afrika

Calin Sahleanu
Heifer Romania Project Director
e-mail: calin@heifer.ro
Standplaats: Roemenië, Cluj Napoca
Expertise: Veehouderij, veeartsenij, training, plattelandsontwikkeling, organisatieontwikkeling, financieel management, microfinanciering
Landen: Roemenië

Henry N. Njakoi
Heifer Cameroon Country Director
e-mail: hnyakoi@yahoo.com
Standplaats: Kameroen, Bamenda, NW Province
Expertise: Veehouderij, veeartsenij, training, plattelandsontwikkeling, organisatieontwikkeling
Landen: Kameroen, West en Centraal Afrika

Agnes Laisin
Heifer Cameroon Dairy Project Coordinator
e-mail: laisinagnes@yahoo.co.uk
Standplaats: Kameroen, Bamenda, NW Province
Expertise: Veehouderij, training, plattelandsontwikkeling, organisatieontwikkeling
Landen: Kameroen

Ovidiu Spinu
Heifer Romania Country Director
e-mail: ovidius@heifer.ro
Standplaats: Roemenië, Cluj Napoca
Expertise: Veehouderij, veeartsenij, training, plattelandsontwikkeling, organisatieontwikkeling
Landen: Roemenië

Crispin Mwatate
Heifer Kenya Project Coordinator
e-mail: crispin.mwatate@heiferkenya.org
Standplaats: Kenia, Loita/Keekonyokie Maasai
Expertise: Veehouderij, veeartsenij, training, plattelandsontwikkeling, scholing, advisering, organisatieontwikkeling, financiële ondersteuning, financieel management, microfinanciering
Landen: Kenia

Alex Kirui
Heifer Kenya Country Director
e-mail: alex.kirui@heiferkenya.org
Standplaats: Kenia, Nairobi
Expertise: Veehouderij, (pre-)coöperaties, organisatieontwikkeling, financiële ondersteuning, krediet, financieel management
Landen: Kenia, Hoorn van Afrika

ICCO

Nieuwe aandacht voor economische ontwikkeling

ICCO is sinds 2004 gehuisvest in het voormalig militair hospitaal in Utrecht. In dit grote, hoekige gebouw vinden we ook het Landelijk Dienstencentrum van de Protestantse Kerk in Nederland en haar diaconale werkorganisatie Kerkinactie. ICCO en Kerkinactie hebben een strategische alliantie.

Alle vergaderzalen zijn vol, dus we lopen met onze contactpersoon Wim van Doorn over de parkeerplaats (ook vol) naar een zaaltje in het naastgelegen kerkje. Daar ontmoeten we medewerkers van de verschillende regioafdelingen. Ze geven aan dat de belangstelling voor producentenorganisaties bij ICCO sterk is toegenomen. Wim van Doorn: “Sinds drie jaar hebben marktontwikkeling en toegang van kleine producenten tot de markt onze volle aandacht. Vroeger waren we veel meer op de politieke processen en organisatieopbouw gericht. Dat gooien we overigens niet weg. We versterken het politieke proces juist door de verbinding met een economische basis.”

DREO-programma

De aandacht voor producentenorganisaties is vooral terug te vinden in het economische programma van ICCO: ‘Duurzame Rechtvaardige Economische Ontwikkeling’ (DREO). Het draait daarbij om inkomen, werk, arbeidsomstandigheden en milieu in de rurale setting. In het geval van kleine producenten betekent dit toegang tot afzetmarkten en voldoende randvoorwaarden om te ondernemen, zoals toegang tot krediet, bedrijfsmiddelen en onderwijs. DREO heeft drie deelprogramma’s: internationale marktontwikkeling, lokale marktontwikkeling en microfinanciering. Bij internationale marktontwikkeling concentreert men zich op bosproducten, tropisch fruit en katoen. Bij lokale marktontwikkeling is het aantal producten breder. ICCO zoekt in de verschillende productketens naar samenwerking met het bedrijfsleven en heeft daarbij een lobbyplan ontwikkeld voor markttoegang en voor milieuvriendelijk ondernemen.

Er zijn zeven mensen fulltime werkzaam op het gebied van lokale en internationale marktontwikkeling en zeven op het gebied van microfinanciering. Ze werken samen met ruim dertig mensen van de regioafdelingen om de deelprogramma’s tot uitvoering te brengen. In 2005 is er bijna veertig miljoen euro besteed in het DREO-programma.

Bruggen slaan

De ICCO benadering begint tegenwoordig bij de ontwikkeling van zowel internationale als lokale markten. Bij een eerder bezoek zei Herman uit de Bosch hierover al: “Internationale ketens bieden ons de kans om bruggen te slaan tussen producentenorganisaties in het Zuiden en het Westerse bedrijfsleven. Onze sectorgerichte aanpak voor katoen, hout en fruit maakt een verschil in die sectoren. Daarnaast zie je de laatste jaren dat veel dynamiek ontstaat in lokale en regionale ketens en die zijn voor armoedebestrijding minstens zo belangrijk. Al is het maar omdat de productie voor de

export in de meeste landen maar een klein percentage inneemt. Daarom doen we het allebei.”

Weerstand

De focus op de markt roept ook weerstand op bij de partnerorganisaties, waarmee ICCO in het Zuiden samenwerkt. Deze intermediairs hebben vooral vragen gesteld over de mate van samenwerken met agri-business en de aansluiting bij de kapitalistische economie. De mensen van ICCO geven twee verschillende antwoorden op deze weerstand. Voor sommigen is DREO vooral een kapstok om het bestaande werk te organiseren. Dat werk is armoedebestrijding en daarvoor blijft een kritische analyse van de oorzaken noodzakelijk. Zo organiseerde ICCO begin 2006 samen met het Institute of Social Studies een seminar over landhervorming, om zo dat onderwerp een nieuwe impuls te geven. Anderen zien de marktfocus als een voorwaarde voor duurzame ontwikkeling. Egbert Hoving: “Als relatiebeheerder zie ik bij mijn Ethiopische partners een shift, de continuïteit van hun initiatieven kunnen ze alleen garanderen als er meer inkomen gegenereerd wordt. Daaruit volgt een grotere nadruk op markten, op productiviteit en op de boerenorganisatie die dit moet gaan dragen. Dit patroon zie je ook bij partners die aan basisvoorzieningen werken.”

Voorbij de NGO's

Dirk Bakker: “Rechtstreeks met boerenorganisaties werken levert ons problemen op op het gebied van accountability en rapportage. Maar ook denk ik dat ICCO beter werk levert via een intermediaire NGO die gevoelig is voor de autonomie van die gemeenschapsorganisatie.” Door de nadruk op economische ontwikkeling vraagt ICCO andere capaciteiten van lokale NGO-partners dan voorheen. Wim van Doorn: “We zoeken naar nieuwe partners, die economische kennis in huis hebben en de capaciteit om deze op te bouwen bij boerenorganisaties. En we willen meer dan vroeger

de resultaten terugzien.” Annet Smits legt uit waarom dat niet makkelijk is: “In India zijn er in de stad wel business development services beschikbaar, maar die vragen commerciële tarieven en zijn niet altijd toegesneden op producentenorganisaties in de landbouw. Ook zijn de kosten op het platteland erg hoog. ICCO overbrugt dit verschil om de producentenorganisaties op weg te helpen. Daarnaast is minstens zo belangrijk dat ons netwerk zich ook richt op de randvoorwaarden voor economische productie, zoals coöperatieve wetgeving of het leggen van contacten met de verwerkende industrie.”

Concrete synergie

ICCO wil met het Agri-ProFocus partnerschap de samenwerking rond producentenorganisaties versterken, vooral op de onderwerpen ruraal krediet, ketenbenadering, lobby, het maken van bedrijfsplannen en marktbenaderingen. Wim van Doorn: “ICCO doet al veel aan samenwerking. Maar er zijn blinde vlekken, we weten niet van iedereen wie wat doet. Als we elkaars rollen scherp hebben, kan er synergie ontstaan rond de ondersteuning van producentenorganisaties en hun link met het bedrijfsleven. Maar maak het wel concreet.” Dirk Bakker van de Filippijnen-desk: “Er is kennis zat, maar onze behoefte ligt vooral op de concrete toepassing ervan. Dus samen leren is heel nuttig, maar er moet wel een soort ‘PO-check’ zijn. Het moet wel gaan over de ondersteuning van producentenorganisaties.” ICCO werkt bilateraal al samen

met wel tien van de Agri-ProFocus leden. Er is bijvoorbeeld veel geïnvesteerd in de start-up van Agriterra, maar dat heeft binnen Agri-ProFocus nog niet geleid tot een optimale kennisuitwisseling op het economische vlak. Terrafina, voorheen AMREP, is een voorbeeld van samenwerking rond krediet en ondernemerschap in Afrika met de Rabobank Foundation en Oikocredit. Samen steekt men vier miljoen euro in rurale, jonge en innovatieve microkredietinstellingen in Afrika.

Conclusie: voortrekker van de partnerschap

Voor Agri-ProFocus gerelateerde projecten wil de ICCO-directie zich committeren aan een kasgeld omzet van twee miljoen euro per jaar. Deze omzet zal worden gerealiseerd door middel van contracten die door de regioafdelingen zullen worden afgesloten. Hiermee is ICCO de eerste die ook de middelen vrijmaakt om hun focus op producentenorganisaties in Agri-ProFocus verband kracht bij te zetten. De relatiebeheerders denken dat er voor het succes van Agri-ProFocus nog een factor van belang is: tijd. Samenwerking loopt vast als het extra tijd kost, terwijl het tijd op zou moeten leveren. Wim van Doorn: “Als Agri-ProFocus door haar voortrekkersrol en actieve bemiddeling tijdwinst voor de relatiebeheerder kan opleveren, kan de samenwerking groeien. We vragen van het bureau van Agri-ProFocus een dynamische voortrekkersrol. Er is behoefte aan een frisse wind die mensen uit hun tent lokt en zo hun netwerk vergroot.”

BELANGRIJKSTE ACTIVITEITEN VOOR/MET PO'S IN...	
LAND	BELANGRIJKSTE ACTIVITEITEN
Bolivia	Lokale markten voor Groente, Fruit, Zaden, Voeding, Biologische producten, Software, Textiel, Toerisme Regionale initiatieven voor het Andes, Lobby WTO en Food, Trade Nutrition
Brazilië	Lokale markten voor Fruit, Groenten, Zuivel, Kunstnijverheid, Eco-forestry, niet hout bosproducten Internationale katoenketen, tropisch fruit. Lobby WTO en Food, Trade Nutrition
Peru	Lokale markten voor Groente, Fruit, Zaden, Voeding, Biologische producten, Software, Textiel, Toerisme. Internationale ketens bosproducten
Honduras	Lokale markten voor Groente, Fruit, Zaden, Voeding, Biologische producten, Software, Textiel, Toerisme. Regionale initiatieven voor MidAmerika
El Salvador	Internationale ketens bosproducten, katoen
Guatemala	
Ethiopie	Geïntegreerde sectorbenadering van lokale markten ruraal microfinance
Ghana	Internationale ketens katoen, bosproducten en tropisch fruit
Kameroen	Lobby op WTO, EPA
Burkina Faso	Geïntegreerde sectorbenadering van lokale markten Terrafina rurale microfinance programma Internationale ketens tropisch fruit Lobby op WTO, EPA
Filippijnen	Lokale markten voor Fruit, Groenten, Zuivel, Kunstnijverheid, Eco-forestry, niet hout bosproducten Internationale ketens bosproducten en tropisch fruit
India	Lokale markten voor Fruit, Groenten, Zuivel, Kunstnijverheid, Eco-forestry, niet hout bosproducten Internationale katoenketen Lobby rond WTO en voedselzekerheid (FTN)
WEBSITES	
www.icco.nl www.aprodev.net www.fairfood.org www.sharepeople.nl www.terrafina.nl	

Hans Brüning
Directeur projecten, vice-voorzitter bestuur
Agri-ProFocus
e-mail: hans.bruning@icco.nl
Landen: Wereldwijd

Ans Wijnvliet
Programma manager DREO
e-mail: ans.wijnvliet@icco.nl
Expertise: Marktontwikkeling-lokaal, marktontwikkeling- export, krediet

Wim van Doorn
Relatiebeheerder, lid participantenraad APF
e-mail: wim.van.Doorn@icco.nl
Expertise: Mensenrechten, plattelandsontwikkeling, veeteelt, marktontwikkeling
Landen: Filipijnen, Brazilië

Dirk Bakker
Relatiebeheerder
e-mail: Dirk.bakker@icco.nl
Expertise: Microfinanciering, markt-ontwikkeling-lokaal
Landen: Fiji, Filipijnen, Papoea Nieuw Guinea

Lisette van Benthum
Bedrijfs Economisch Medewerker Afrika MO
e-mail: lisette.van.benthum@icco.nl
Expertise: Advisering, financiële ondersteuning, bedrijfsontwikkeling

Maarten Boers
Beleidsadviseur
e-mail: maarten.boers@icco.nl
Expertise: Management van natuurlijke hulpbronnen, plattelandsontwikkeling, ITC
Landen: Wereldwijd

Rob van den Bogart
Hoofd Economische en Administratieve Zaken
e-mail: rob.van.den.bogart@icco.nl
Expertise: Microkrediet, handelsfinanciering
Landen: Nicaragua, Honduras, Guatemala, El Salvador

Jenny Botter
Relatiebeheerder Frontdesk
e-mail: Jenny.botter@icco.nl
Expertise: MVO, fondswerving, samenwerking bedrijfsleven ontwikkelingssector
Landen: Wereldwijd

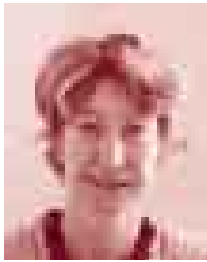
Herman uit de Bosch
Projectleider Internationale Markten
e-mail: herman.uit.de.bosch@icco.nl
Expertise: Ketenontwikkeling-export, ketenontwikkeling-lokaal, advisering, beleidsontwikkeling
Landen: Wereldwijd

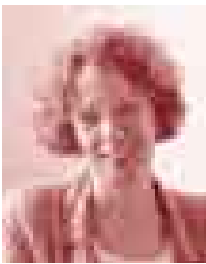
Sonja van der Eijk
Coördinator Krediet Desk
e-mail: sonja.van.der.eijk@icco.nl
Expertise: Microkrediet, handelsfinanciering, garanties, bedrijfsontwikkeling, katoen, fruit, hout
Landen: Wereldwijd

Mariken Gaanderse
Lobbyist
e-mail: Mariken.gaanderse@icco.nl
Expertise: Lobby, advocacy
Landen: Wereldwijd

Marijke de Graaf
Relatiebeheerder
e-mail: marijke.de.graaf@icco.nl
Expertise: Voedselzekerheid, quinoa, capaciteits-ontwikkeling, organisatieontwikkeling
Landen: Bolivia, Peru

Petra Hamers
Relatiebeheerder
e-mail: Petra.hamers@icco.nl
Expertise: Decentralisering, management van natuurlijke hulpbronnen, ketenontwikkeling
Landen: Guatemala, Honduras, Brazilië

Leonie Haakshorst
Relatiebeheerder Internationale Markten
e-mail: Leonie.Haakshorst@icco.nl
Expertise: MVO, ketenontwikkeling, marktontwikkeling, export
Landen: wereldwijd

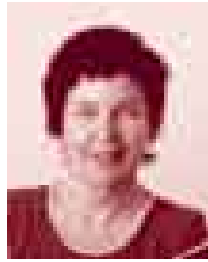
Joost van den Hee
Relatiebeheerder Azie
e-mail: joost.van.den.hee@icco.nl
Expertise: Rurale ontwikkeling
Landen: Armenië, Azerbeidzjan, Kazakstan, Kirgizië, Tadzjikistan

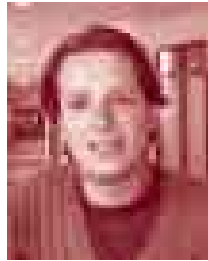
Nic van der Jagt
Medewerker lokale marktontwikkeling Afrika
e-mail: nic.van.der.jagt@icco.nl
Expertise: Advisering, bedrijfsontwikkeling, marktontwikkeling
Landen: Burkina Faso, Rwanda, Ethiopië, Kenia, Zuid, Afrika

Partner van
ondernemende mensen

Elly Janssen
Relatiebeheerder
e-mail: elly.janssen@icco.nl
Expertise: Plattelandsontwikkeling, markt-ontwikkeling, lokaal, gender
Landen: Kenia, Guinee Bissau

Jeroen Klomp
Relatiebeheerder Internationale Markten
e-mail: Jeroen.Klomp@icco.nl
Expertise: Katoen, MVO, ketenontwikkeling, marktontwikkeling, export
Landen: wereldwijd

Joke Langbroek
Bedrijfs Economisch Medewerker voor Latijns Amerika
e-mail: joke.langbroek@icco.nl
Expertise: Advisering, bedrijfsontwikkeling, gender, microfinanciering, organisatieontwikkeling, institutionele ontwikkeling, coöperaties, producentenorganisaties
Landen: Guatemala, Honduras, Nicaragua, Peru, Ecuador, Bolivia, Brazilië, Suriname, Paraguay, Haïti

Ben Nijkamp
Bedrijfs Economisch Medewerker Azië
e-mail: ben.nijkamp@icco.nl
Expertise: Ruraal microkrediet
Landen: Kazakstan, Kirgizië, Tadzjikistan, Filipijnen

Gert van Rees
Relatiebeheerder Frontdesk
e-mail: Gert.van.rees@icco.nl
Expertise: MVO, fondswerving
Landen: wereldwijd

Annet Smits
Relatiebeheerder
e-mail: annet.smits@icco.nl
Expertise: Plattelandsontwikkeling, marktontwikkeling-lokaal
Landen: India

André Vording
Medewerker lokale marktontwikkeling Azië
e-mail: andré.vording@icco.nl
Expertise: Advisering, bedrijfsontwikkeling, marktontwikkeling
Landen: Azië, Oceanië

Cor Wattel
Programmacoördinator AMREP
Terrafina – Rural Microfinance Support
e-mail: cor.wattel@icco.nl
Expertise: Rurale ontwikkeling, microfinanciering
Landen: Mali, Burkina Faso, Ethiopië, Rwanda, D.R. Congo

NAAM:	ICCO INTERKERKELIJKE ORGANISATIE VOOR ONTWIKKELINGSSAMENWERKING
MOTTO:	PARTNER VAN ONDERNEMENDE MENSEN
JAAR VAN OPRICHTING :	1964
ORGANISATIEVORM:	STICHTING
AANTAL MEDEWERKERS:	240 (OP KANTOOR) 100 (UITGEZONDEN)
BELANGRIJKE DIENSTEN VOOR PO'S:	FINANCIERING, BEMIDDELING, KREDIETVERSTREKKING, TECHNISCHE ASSISTENTIE
BELANGRIJKSTE BESTAANDE ALLIANTIES:	STRATEGISCH: KERKINACTIE, OIKOCREDIT, EDUKANS, PRISMA, SHARE PEOPLE PROGRAMMATISCH: O.A. ORGANIC EXCHANGE, MAX HAVELAAR, FSC, SOLIDARIDAD, HELVETAS (I.O.), WOORDEN DAAD, AGROMISA, HOGESCHOOL DRONTEN, HOGESCHOOL LARENSTEIN, TERRAFINA, BID-CHALLENGE, MKB-NEDERLAND
LID PARTICIPANTENRAAD:	WIM VAN DOORN
CONTACTGEGEVENS:	ICCO JOSEPH HAYDNLAAN 2A 3533 AE UTRECHT
TELEFOON	030 6927811
INTERNET	WWW.ICCO.NL

KONINKLIJK INSTITUUT VOOR DE TROPEN (KIT)

Het gaat ons primair om armoedebestrijding

Het KIT is gevestigd in een statig, koloniaal gebouw aan de Mauritskade in Amsterdam. Een trotse medewerker weet ons te melden dat het gebouw meer dan honderd jaar oud is en nu de ‘poort’ naar het multiculturele Amsterdam Oost is geworden.

We ontmoeten Catherine Hodgkin, hoofd van ‘Development Policy and Practice’. Dit is KIT’s afdeling voor onderzoek en beleid voor ontwikkelingssamenwerking, gespecialiseerd in gezondheidszorg, onderwijs, duurzame economische ontwikkeling, sociale ontwikkeling en gender. En we spreken medewerkers Bart de Steenhuijsen Piters, Bertus Wennink en Willem Heemskerk, gespecialiseerd in landbouw en producentenorganisaties. Agri-ProFocus is voor hen een belangrijk partnerschap, zegt Bart de Steenhuijsen Piters: *“Wij zijn een kennisinstelling, die de doeners uit het netwerk willen stimuleren lessen te trekken uit hun praktijk. Agri-ProFocus kan voor ons betekenen dat we beter toegang krijgen tot interessante organisaties, waarmee we gezamenlijk ervaringen kunnen analyseren en naar buiten kunnen brengen. Wij bestaan bij de gratie van de vraag naar kennis van boerenorganisaties en iedereen die hen ondersteunen.”*

Vraagsturing

Tegenwoordig staan boerenorganisaties centraal op het gebied van duurzame economische ontwikkeling. Dat was vroeger wel anders, zegt Bart de Steenhuijsen Piters: *“Het KIT heeft veel expertise opgebouwd over toegepast landbouwkundig onderzoek. Daarin zagen we boeren toch vooral als informanten om te weten wat er nodig was aan landbouwkundig onderzoek. Dat is langzaam maar zeker gaan kantelen in de richting van boerenorganisaties. Onze klantgerichte benadering was een eerste stap om het onderzoek meer vraaggedreven te maken. Tegenwoordig gaan we daar nog verder in. Onderzoek -en dienstverlening in het algemeen- moet vraaggestuurd zijn. Boerenorganisaties moeten de vraag verwoorden en het aanbod gaan bepalen. En dat zie je ook steeds meer gebeuren. Boerenorganisaties nemen deels de rol van de publieke sector over, niet alleen in onderzoek maar ook in bijvoorbeeld de aanpak van HIV/AIDS bestrijding. Ze bepalen dus mede de kwaliteit van de dienstverlening.”*

Innoverend vermogen

Het KIT richt zich op landbouwinnovatiesystemen. Dit is een krachtenveld van donoren, boerenorganisaties, publieke onderzoeksinstituten, kennisproducerende bedrijven en andere ketenmarktpartijen. In dit innovatiesysteem hebben boeren vaak weinig in de melk te brokkelen. Het KIT zoekt naar manieren om het innoverend vermogen van boerenorganisaties in zo’n systeem te vergroten. Dit kan door capaciteitsopbouw van boerenorganisaties, door veranderingen in de institutionele set-up van zo’n systeem, en door het wijzigen van de financieringsmechanismen. Bertus Wennink: *“We zijn bijvoorbeeld bezig om uit te werken hoe boerenorganisaties innovatie kunnen financieren of een rol kunnen spelen bij het beheer van externe fondsen die innovatie stimuleren.”*

Focus op armoede

Voor het KIT zijn boerenorganisaties niet heilig. Willem Heemskerk: *“Ons gaat het primair om armoedebestrijding. Een belangrijk onderzoeksterrein voor ons is de mate waarin boerenorganisaties een effectief instrument zijn in armoedebestrijding en onder welke voorwaarden. Het is heel goed dat boeren zich organiseren. Maar er zijn ook nog boerinnen, niet-georganiseerde boeren en arbeiders. Wat gebeurt er met hen? Dat heeft uitdrukkelijk ook onze aandacht.”*

De wereld als laboratorium

Het KIT zoekt de samenwerking met andere leden. Bart de Steenhuijsen Piters: *“We zijn gespecialiseerd in kennis en leerprocessen. Wij zien het als onze rol om het leren te bevorderen om zo de effectiviteit te vergroten van organisaties die boerenorganisaties ondersteunen. Niet door meerjarig onderzoek, maar juist door actiegericht onderzoek dicht bij de praktijk. Wij zien de wereld*

als een groot laboratorium waarin allerlei veelvormige experimenten plaatsvinden. Veel organisaties hebben geen tijd of capaciteit om te leren van hun praktijk, terwijl juist daar de meest waardevolle lessen zijn te trekken. Hetzelfde geldt voor Agri-ProFocus deelnemers die dicht op de praktijk zitten. Wij willen hier een rol in spelen, bijvoorbeeld door mensen te inspireren met ervaringen uit andere landen en praktijken.”

Toegang tot organisaties

Bertus Wennink: *“Om deze rol goed te kunnen spelen, biedt het partnerschap veel mogelijkheden. Wij willen het partnerschap gebruiken om meer lering te trekken uit de kennis en ervaringen van andere partijen en de toch al goede relatie met de andere deelnemers te versterken. De deelnemers zijn voor ons een belangrijke toegang tot de interessante boerenorganisaties, de front-line organisaties. Ook kunnen de leden ons ‘alert’ en op het goede spoor houden, door ons te voeden met de juiste kennisvragen. En omgekeerd biedt het partnerschap een platform om samenwerking te smeden rond belangrijke kennisvragen.”*

Partners, geen concurrenten

Het KIT hoopt dat het partnerschap leidt tot meer kennisuitwisseling, ook met andere kennisinstellingen zoals de WUR. “We

moeten af van het gevoel van concurrentie. Binnen Agri-ProFocus zijn we partners en moeten we samen optrekken. Dit geldt ook voor bijvoorbeeld de mensen bij de MFO’s. Als zij een vraag hebben, moeten ze ons makkelijker weten te vinden, zonder dat er nu meteen een factuur tegenover staat.”

Conclusie: echt aan de slag!

We hebben de mensen bij het KIT leren kennen als gecommitteerde Agri-ProFocus leden. Ze hebben veel expertise rond ketenontwikkeling en vraagsturing van rurale diensten in huis, vooral gericht op Afrika. Door de focus van het KIT op het faciliteren en katalyseren van leren bij producentenorganisaties en ontwikkelingsorganisaties ligt hun lidmaatschap van Agri-ProFocus zeer voor de hand. Ze willen er dan ook echt iets van maken. Bart de Steenhuijsen Piters: *“We moeten voorbij het stadium van praten zien te komen. Agri-ProFocus moet de boel katalyseren en partijen bij elkaar brengen. Er is onderling meer focus nodig en vervolgens moeten we echt aan de slag! Er moeten daarbij heldere afspraken komen over de gezamenlijk op te leveren producten en financiering. Soms zullen we kunnen komen tot cofinanciering, in andere gevallen zullen we gezamenlijk voorstellen moeten gaan indienen.”*

BELANGRIJKSTE ACTIVITEITEN VOOR/MET PO'S IN...	
LAND	BELANGRIJKSTE ACTIVITEITEN
Tanzania, Kaap-Verdië, Benin	Facilitating multi-stakeholder and learning processes
Mali, India, Ghana, Tanzania	Agricultural value chain development
Benin, Kaap-Verdië, Mali, Sierra Leone	Local government development planning
Benin, Mali, Tanzania, Mozambique, Rwanda, Kaap-Verdië	Institutional development and organizational strengthening for agricultural R&D and innovation
Ethiopië, Kenia, Mozambique, Ghana	Community-based natural resource management and common property management
Tanzania, Nigeria, Swaziland	HIV/AIDS and agricultural development
BELANGRIJKSTE PO'S WAAR U MEE SAMEN/VOOR WERKT	
National Federation of Agricultural Producers' Unions (FUPRO Benin).	
Chambre d'Agriculture (CRA) and local Unions of shea butter processors and cereal producers (ULPC, ULPC and UPSB Mali).	
Association of Kilimanjaro Speciality Coffee Growers (AKSCG) and MVIWATA Tanzania.	
National association of small farmers (UNAC) Mozambique.	
SAMENWERKINGSVERBANDEN MET...	
Dutch NGOs: SNV (Mali, Benin, Burkina Faso), Agriterra (Benin, Rwanda) and ICCO (Mali, Benin, Burkina Faso)	
Local government authorities (Mali, Benin)	
Private sector: Mali, Tanzania, Nederland	
National agricultural research and extension organizations: INRAB-Benin, DICA-Benin, INIDA-Cabo Verde, IER-Mali, ISAR-Rwanda, DRT-Tanzania, IIAM-Mozambique.	
National universities: Benin, Ghana, Tegemeo-Kenya.	
International NGOs: International Centre for Soil fertility and Agricultural Development (IFDC-Africa).	
International research institutes and knowledge networks: CGIAR centres; Agricultural Research Centre for International Development (CIRAD); International Institute for Environment and Development (IIED); Netherlands Forum for Agricultural Research on Development (NFARD); International Centre for development oriented Research in Agriculture (ICRA).	
WEBSITES	
www.kit.nl (Library & Publication - KIT Publishers - KIT Publications online)	
www.kit.nl (Library & Publication - KIT Information & Library Services - KIT Specials - Farmer Organizations)	

Bart de Steenhuijsen Piters

Team leider duurzame economische ontwikkeling
e-mail: b.d.steenhuijsen.piters@kit.nl
 Expertise: Institutionele ontwikkeling, landbouwinnovatie, publiek-private partnerschappen, marktontwikkeling, beleidsontwikkeling
 Landen: India, Zuid-Afrika, Tanzania, Oost Afrika

Bertus Wennink

Senior adviseur duurzame economische ontwikkeling
e-mail: b.wennink@kit.nl
 Expertise: Rurale dienstverlening, landbouwinnovatie, management van natuurlijke hulpbronnen, boerenorganisaties, institutionele en organisatieontwikkeling, actie-onderzoek, training, advisering.
 Landen: Benin, Mali, Rwanda, Burkina Faso, Kenia, Kaap-Verdië

Willem Heemskerk

Senior Adviseur duurzame economische ontwikkeling
e-mail: w.heemskerk@kit.nl
 Expertise: Capaciteitsontwikkeling, landbouwinnovatie; facilitatie, actie-onderzoek, vraaggestuurde financieringsmechanismen
 Landen: Mozambique, Tanzania, Kaap-Verdië, Malawi

Gerard Baltissen

Functie: Senior adviseur duurzame economische ontwikkeling
e-mail: g.baltissen@kit.nl
 Expertise: Decentralisatie, lokaal bestuur, landbouwvoorlichting, facilitatie, capaciteitsontwikkeling.
 Landen: Mali, Benin, Burkina Faso, Kenia, Sierra Leone, Rwanda

Thea Hilhorst

Senior adviseur duurzame economische ontwikkeling
e-mail: t.hilhorst@kit.nl
 Expertise: Decentralisatie, lokaal bestuur, rural livelihoods, landrechten, HIV/AIDS, M&E, institutionele ontwikkeling, facilitatie partnerships.
 Landen: Benin, Burkina Faso, Mali, Bolivia, Kameroen, Niger, Ethiopië, Ghana, Nigeria, Swaziland

Ard Lengkeek

Senior adviseur duurzame economische ontwikkeling
e-mail: a.lengkeek@kit.nl
 Expertise: Actie-onderzoek, beleidsontwikkeling, projectmanagement, agroforestry, biodiversiteit, medicinale planten, HIV/AIDS
 Landen: Kenia, Burkina Faso, India, Guyana

Lucian Peppelenbos

Senior adviseur duurzame economische ontwikkeling
e-mail: l.peppelenbos@kit.nl
 Expertise: Ketenontwikkeling, facilitatie, bedrijfsontwikkeling, marktontwikkeling, alliantie management
 Landen: Nederland, Tanzania, India, Oeganda, Kenia, Sri Lanka

Suzanne Nederlof

Senior adviseur duurzame economische ontwikkeling
e-mail: s.nederlof@kit.nl
 Expertise: Landbouwinnovatie, facilitatie, lerende organisatie, training, onderzoek-toegepast, boerenorganisaties
 Landen: Ghana, Burkina Faso, Ghana, Benin, Togo

Petra van de Kop

Senior adviseur duurzame economische ontwikkeling
e-mail: p.v.d.kop@kit.nl
 Expertise: Ketenontwikkeling, institutionele ontwikkeling, organisatieontwikkeling, management van natuurlijke hulpbronnen
 Landen: Kenia, Oeganda, India

Floris van der Pol

Senior adviseur duurzame economische ontwikkeling
e-mail: f.v.d.pol@kit.nl
 Expertise: Actie-onderzoek, training, advisering, ketenontwikkeling, management van natuurlijke hulpbronnen, bodemvruchtbaarheid, projectmanagement, landbouwinnovatie
 Landen: Algerije, Bangladesh, Benin, Bhutan, Burkina Faso, China, Colombia, Costa Rica, Egypte, Ghana, Indonesië, Mali, Mozambique, Tunesië

Hugo Verkuil

Senior adviseur duurzame economische ontwikkeling
e-mail: h.verkuil@kit.nl
 Expertise: Bedrijfsontwikkeling, marktontwikkeling, ketenontwikkeling, organisatieontwikkeling, institutionele ontwikkeling.
 Landen: Ethiopië, Mali, Kenia, Tanzania, Oeganda

Petra Penninkhoff

Senior adviseur duurzame economische ontwikkeling
e-mail: p.penninkhoff@kit.nl
 Expertise: Beleidsondersteunend onderzoek, beleidsvorming, planning en monitoring van duurzame economische ontwikkeling, management van natuurlijke hulpbronnen, innovatiesystemen landbouwsector, institutionele ontwikkeling, onderzoek- toegepast, voorlichting
 Landen: Kenia, Zambia, Indonesië, Mozambique Kaap-Verdië, Ethiopië, Filippijnen, Tanzania, Angola, Burkina Faso, Mali, Jamaica

Wim van Campen

Senior adviseur duurzame economische ontwikkeling
e-mail: w.v.campen@kit.nl
 Expertise: Organisatieontwikkeling, institutionele ontwikkeling, decentralisering, lokaal bestuur, management van natuurlijke hulpbronnen, boerenorganisaties, rurale dienstverlening, training, advisering
 Landen: Benin, Burkina Faso, Ethiopië, Ghana, Haïti, Kenia, Mali, Mauritius, Niger, Senegal, Sierra Leone, Tanzania

Rob van Poelje

Senior adviseur communicatie en institutionele ontwikkeling
e-mail: r.v.poelje@kit.nl
 Expertise: Institutionele ontwikkeling, organisatieontwikkeling, strategische communicatie, landbouwinnovatiesystemen, M&E systemen, HIV/AIDS, ICT, KM, beleidsontwikkeling
 Landen: Thailand, Burundi, Lesotho, Malawi, Filippijnen, Guinee, Oeganda, Burkina Faso, Mali, Ethiopië, Botswana, Rwanda, Nigeria, Namibië, Nederland, Tanzania, Zambia

NAAM:	KIT KONINKLIJK INSTITUUT VOOR DE TROPEN
	KENNISCENTRUM GESPECIALISEERD IN INTERNATIONALE SAMENWERKING EN INTERCULTURELE COMMUNICATIE
JAAR VAN OPRICHTING :	1910
ORGANISATIEVORM:	VERENIGING
AANTAL MEDEWERKERS:	70 (BIJ DE AFDELING DEVELOPMENT POLICY & PRACTICE)
BELANGRIJKE DIENSTEN VOOR PO'S:	ACTIEONDERZOEK, FACILITEREN EN KATALYSEREN VAN LEREN, TRAINING EN ADVIES
BELANGRIJKSTE BESTAANDE ALLIANTIES:	SNV, ICCO, CORDAID, WUR/WI, AGRITERRA, RABOBANK
LID PARTICIPANTENRAAD:	BERTUS WENNINK
CONTACTGEGEVENS:	KONINKLIJK INSTITUUT VOOR DE TROPEN
	MAURITSKADE 63
	1092 AD AMSTERDAM
TELEFOON	020 5688331
INTERNET	WWW.KIT.NL

OIKOCREDIT

Microfinanciering: investeren in mensen

BELANGRIJKSTE ACTIVITEITEN VOOR/MET PO'S IN...		
LAND	PRODUCENTENORGANISATIE	BELANGRIJKSTE ACTIVITEITEN
Bulgarije	Niva 93 - PT 0612 Progress 94 - 0530b Nadejda - PT 0531 Motor 93 - PT 0722	• Ondersteunen van 3 coöperatieve boerderijen met een totaal van 3000 leden met werkkapitaal voor aankoop landbouwmachines. Werkgelegenheid voor 460 werknemers. • Ondersteunen spaar en kredietbedrijf voor 70.000 kleine ondernemers
Slovaakse Republiek	Budmerice Gold Agro	• Ondersteunt melkveecoöperatie van 90 leden. • Financiering bedrijf dat landbouwmechanisatie en andere diensten levert aan boerencoöperaties met een totaal van 1000 leden.
Costa Rica	Coocafé Coopetarrazu	• Financiering 2 koffie cooperaties die de koffie productie van in total 6000 boeren verwerkt en verkoopt
Nicaragua	Cecocafen Prodecoop	• Tweedegraads-coöperatie financiert koffieoogsten voor 2.500 leden en koopt koffieverwerkings-fabriek. Vermarkting via FTO's. • Financiering, tweedegraads-organisatie biedt voorfinanciering van koffieoogsten aan 2.420 leden van
Dominicaanse Republiek	Conacado	• Tweedegraads-organisatie verbetert productie, verwerking en vermarkting van cacao, ten gunste van 850 kleine cacaoboeren.
Bolivia	Campefino PIL	• Verschaffing werkkapitaal om opslagruimte te vergroten • Verbetering van een zuivelfabriek ten gunste van 300 kleine boeren (leden), verschaft 31 nieuwe banen.
Uruguay	Calcar CadyI Calsal	• Coöperatieve zuivelfabriek verschaft koeltanks aan 202 leden, melkveehouders. • Landbouwcoöperatie met 500 leden vestigt een roterend kredietfonds en verbetert een zaadverwerkings-fabriek. • Coöperatie van 900 boerenleden vestigt een rijstverwerkingsfabriek. Komt ook ten goede aan 300 andere gemarginaliseerde rijstboeren.
Kenia	Githunguri	• Coöperatie van 10.000 melkveeouders vestigt zuivelfabriek ter verwerking van de melk van zo'n 4.000 leden.
Fillipiijnen	Altertrade	• Stichting ter ondersteuning van duurzame, agrarische hervormingen en eerlijke handel voert een uitgebreid programma in ter vergroting van de productie, verwerking en export van biologische producten van 1.700 boeren.
WEBSITES		
www.oikocredit.org		

We reizen af naar Amersfoort voor ons bezoek aan Oikocredit. We hadden op de website al gelezen dat het ‘Oiko’ in de naam refereert aan ‘Oikos’: gemeenschap of wereld. Een begrip dat terugkomt in woorden als ecologie en economie, maar ook ‘oecumene’. En dat ‘krediet geven’ ook betekenis krijgt in het ‘geloven dat mensen dat waard zijn’. Oikocredit heeft haar roots in de Wereldraad van Kerken en telt als coöperatieve vereniging nu 582 leden, die met elkaar ongeveer 26.000 investeerders vertegenwoordigen.

We lopen van het station door een nette en groene woonwijk naar een compact kantoor waar veertig mensen werken. We spreken met Herma Hulst, Erik Heinen, Delle Tiongson-Brouwers en Kees van den Burg. Erik Heinen: “De kracht van Oikocredit ligt in de specialisatie die we hebben gekozen. Dat geldt ook voor Agri-ProFocus. Wees duidelijk over wat je als partnerschap wél doet en vooral ook over wat er níet in thuis hoort.”

Landbouw

Kees van den Burg: “Oikocredit is traditioneel altijd heel actief geweest in het financieren van landbouw en de agrarische verwerking, na microfinanciering de grootste sector in onze portefeuille. Eind maart 2006 staat ruim vijftientig miljoen euro uit aan financieringen in de landbouwsector, naast honderdvijftien miljoen in de microfinancieringssector, waarvan ook weer een deel bestemd is voor de landbouw. In vroegere jaren zijn er ook tegenvallers geweest in de landbouw, met name in de koffiesector waren er problemen met terugbetaling door primaire coöperaties. Dit heeft ertoe geleid dat de regiomanagers wel wat voorzichtiger zijn geworden met landbouwfinancieringen.”

Stabiel

Oikocredit werkt met twaalf regionale teams verdeeld over achten-twintig landen- en regiokantoren. De teams identificeren projectpartners en doen voorstellen voor goedkeuring door de kredietcommissie in Amersfoort. “De regiokantoren hebben de problemen met landbouwleningen opgelost door zich meer te richten op tweedegraads producentenorganisaties die professioneler zijn en hun risico’s beter spreiden” zegt Erik Heinen. “De landbouwsector kent

een hoger risico door onvoorspelbare klimaatfactoren en wereldprijzen en daaraan gekoppeld een mindere terugbetalingsdiscipline. Als de katoenprijzen laag zijn, valt het ook niet mee je lening terug te betalen. Desondanks is bij Oikocredit het aandeel landbouw in onze portefeuille in absolute termen stabiel gebleven.”

De kracht van specialisatie

De laatste jaren is de aandacht voor microfinanciering bij Oikocredit sterk gegroeid. Erik Heinen: “Dat heeft niet alleen te maken met externe factoren als de hype rondom het Jaar van het Microkrediet van de VN in 2005. De groei heeft allereerst te maken met de bewezen sociale relevantie van microkrediet. Je ziet hier ook de kracht van specialisatie door gerichte training, best practice sharing en het opbouwen van een portfolio. Zo leerden we microfinanciering steeds beter begrijpen en de risico’s goed inschatten. Als je er eenmaal goed in zit, komt de groei vanzelf, omdat je steeds meer vergelijkingsmateriaal hebt en een naam opbouwt bij projectpartners. Dat geldt overigens ook voor andere sectoren. In Bulgarije zijn we op dezelfde manier sterk geworden in leningen voor landbouwmechanisatie.”

Verzoeken

Oikocredit blijft geïnteresseerd in nieuwe leningverzoeken uit de landbouwsector. Kees van den Burg: “We hebben via Agri-ProFocus tot nu nog geen nieuwe verzoeken binnengekregen. Wanneer we die krijgen, sturen we ze door naar onze regiokantoren voor analyse. Onze minimum lening is vijftigduizend euro, ons maximum is vier miljoen euro. Gemiddeld streven we naar een projectomvang van rond de vierhonderdvijftigduizend euro. Een andere mogelijkheid zou kunnen zijn dat we aanvragen voor kleinere bedragen via de regiokantoren onderbrengen bij ons netwerk van micro-finance partners.”

Blinde vlek

Oikocredit wil de dienstverlening uitbreiden met technische assistentie. Erik Heinen: “Vroeger deden we alleen krediet. Tegenwoordig komen er ook technische vragen op ons af: het gaat dan over het opzetten van een rurale kredietpoot, de transformatie van NGO naar bank, de introductie van credit cards of over bijvoorbeeld remittances tussen de VS en Guatemala.” Binnenkort gaat Oikocredit een stafmedewerkster aanstellen die dit soort ondersteunende dienstverlening gaat organiseren. “Dat is nodig omdat de krediet specialisten in de regio-

NAAM:	OIKOCREDIT
MOTTO:	INVESTING IN PEOPLE
JAAR VAN OPRICHTING:	1975
ORGANISATIEVORM:	COÖPERATIEVE VERENIGING
AANTAL MEDEWERKERS:	122 FTE'S
BELANGRIJKE DIENSTEN VOOR PO'S:	ONTWIKKELINGSKREDIETEN
BELANGRIJKSTE BESTAANDE ALLIANTIES:	ICCO, CHURCH OF SWEDEN, ING NEDERLAND, ECLOF
LID PARTICIPANTENRAAD:	KEES VAN DEN BURG
CONTACTGEGEVENS:	OIKOCREDIT
	TESSELSCHADELAAN 4
	3818 WD AMERSFOORT
TELEFOON	033 4224040
INTERNET	WWW.OIKOCREDIT.NL

kantoren voornamelijk gespitst zijn op financiële dienstverlening en in mindere mate op technische assistentie. Dat is –naast de voordelen – een nadeel van specialisatie en decentralisatie. De stafmedewerkster zal op deze blinde vlek worden ingezet en daarmee ook verantwoordelijk worden voor de samenwerking binnen Agri-ProFocus.”

Lokale instellingen

Samenwerking betekent niet het marchanderen met de criteria voor kredietverstrekking, maar samenwerken om aan die criteria te voldoen. Kees van den Burg: “Onze strategische samenwerking met ICCO is gericht op de risicovollere projectpartners met onvoldoende garanties. We kunnen ze toch een lening verstrekken, omdat ICCO in die gevallen een gedeeltelijke garantie afgeeft, meestal gecombineerd met bijvoorbeeld organisatieversterking of het ontwikkelen van een goed bedrijfsplan.” Oikocredit werkt nauwelijks met Nederlandse consultants noch met de kennisinstellingen in Nederland, maar liever met lokale instellingen. Delle Tiongson-Brouwers: “Allereerst is het uitzenden vanuit Nederland naar de landen waar wij werken erg duur vergeleken met het inhuren van lokale consultants, dus dat is nauwelijks een optie. Bovendien past het veel beter bij onze missie om ook hiervoor gebruik te maken van de lokale mogelijkheden. We zijn wel geïnteresseerd om samen te werken met de lokale consultants van andere Agri-ProFocus leden.” Kees van den Burg vult aan: “Daarnaast zouden we met de specialisten uit Wageningen of KIT misschien iets kunnen doen rond het opzetten van impact studies.”

Productketens

Oikocredit zoekt de samenwerking vooral in productketens. Oikocredit heeft daarbij een voorkeur voor *fair trade* ketens en streeft naar uitbreiding in vooral Azië en Afrika. Oikocredit is al sterk in Latijns Amerika, Oost-Europa en in de financiering van koffie, zuivel, tarwe en landbouwmechanisatie. Erik Heinen: “Vanuit onze ervaring zouden we het partnerschap willen focussen op bepaalde

producten en productketens. Dat idee sluit aan op het succes van AgroFair en Solidaridad in de fruitsector. Wij kunnen dan onze financiering concentreren op de teelt en de lokale verwerking en wellicht de export. Zo bereiken we als partnerschap een duidelijk profiel en vervolgens ook een grotere schaal.”

Conclusie: gezonde zakelijke benadering

Op de terugreis maken we de balans op: Oikocredit is groot geworden door een gezonde zakelijke benadering van ontwikkelingskrediet. Op diezelfde wijze benaderen ze ook de samenwerking in Agri-ProFocus. Dit partnerschap is voor hen een succes als er gekozen wordt voor duidelijk afgebakende doelstellingen. Op die manier kunnen de leden met elk hun specialisme door samenwerking de positie van boeren en hun organisaties verbeteren.

Kees van den Burg
Credit Manager Unit Global Credits and Fair Trade, Liaison voor Agri-ProFocus-projecten
e-mail: kvdburg@oikocredit.org
Expertise: Fair trade, marktonwikkeling, microkrediet, landbouwvoorlichting
Landen: Specifieke focus - Latijns Amerika, Afrika en Azië

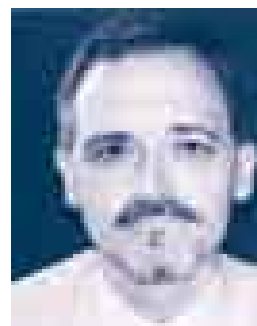
Tor G. Gull
Managing Director Oikocredit
e-mail: tgull@oikocredit.org
Expertise: Bedrijfsontwikkeling, algemeen management, beleidsontwikkeling, financiële ondersteuning
Landen: Supervisie wereldwijd, speciale aandacht voor Oost Afrika en Zuidoost Azië

Erik Heinen
Deputy Managing Director / Director Credit Operations
e-mail: eheinen@oikocredit.org
Expertise: Bedrijfsontwikkeling, algemeen management, microkrediet, handelsfinanciering
Landen: Supervisie Kredietverlening wereldwijd, speciale aandacht voor Afrika, Oost Europa en Latijns Amerika

Delle Brouwers-Tiongson
Deputy Head Credit Operations
e-mail: dtiongson@oikocredit.org
Expertise: Bedrijfsontwikkeling, algemeen management, microkrediet, handelsfinanciering, M&E, landbouwvoorlichting
Landen: Supervisie Kredietverlening wereldwijd, speciale aandacht voor Azië

Leonel Roland
Regiodirecteur Zuid-Amerika / Atlantische regio
e-mail: office.uy@oikocredit.org
Standplaats: Uruguay
Expertise: beleidsontwikkeling, microkrediet, handelsfinanciering, landbouw
Landen: Argentinië, Bolivia, Brazilië, Uruguay

Teresita Murillo
Regiodirecteur voor Mexico, Midden-Amerika en het Caraïbisch Gebied
e-mail: office.rdcr@oikocredit.org
Standplaats: Costa Rica
Expertise: beleidsontwikkeling, microkrediet, handelsfinanciering, landbouw
Landen: Costa Rica, Dominicaanse Republiek, El Salvador, Guatemala, Mexico, Nicaragua

Florian Grohs
Regiodirecteur Oost-Europa
e-mail: office.eu@oikocredit.org
Standplaats: Duitsland
Expertise: Beleidsontwikkeling, microkrediet, landbouw
Landen: Bulgarije, Roemenië, Slowakije, Oekraïne

OXFAM NOVIB

Vijftig jaar strijd voor een rechtvaardige wereld

Knappe marketing kun je aan de Novib wel overlaten. Het zal dus weinig mensen zijn ontgaan dat de organisatie tegenwoordig ‘Oxfam Novib’ heet. Ze zetten zich al vijftig jaar in voor een rechtvaardige wereld zonder armoede. De belangstelling van Oxfam Novib voor Agri-ProFocus is groot.

Dat blijkt tijdens een gesprek in het kantoor van de organisatie in Den Haag. In het sfeervolle pand aan de Mauritskade ontmoeten we Adri Papma, Gine Zwart, Heleen van den Hombergh, Gina E. Castillo, Koos Michel, Henk Peters, Frank Mechielsen, Bert Beekman, Suzanne Engelhardt, Liesbeth Unger, Maaike de Loor en Theo Bouman. Adri Papma: “We slaan bruggen tussen internationaal opererende bedrijven en netwerken van producentenorganisaties.”

BELANGRIJKSTE ACTIVITEITEN VOOR/MET PO'S IN...*		
LAND	PRODUCENTENORGANISATIE	BELANGRIJKSTE ACTIVITEITEN
Mexico	Comercio Justo Mexico, CAMPO, Ucizoni, Coopcafé	<i>*In alle landen belangrijkste activiteiten met en voor PO's zijn: Financiële ondersteuning, capaciteitsversterking, duurzame landbouw, keten- en marktontwikkeling, lobby en campagnes</i>
Guatemala	CDRO, AGER	
Mali	AOPP	
Niger	Mooriben, AREN	
Mozambique	APAC, IKURU, UCASN	
Oeganda	Vedco	
Oost en Zuidelijk Afrika	Pelum: ondersteuning PO's	
Filippijnen	Kilusang Mangingisda (KM)	
India	Partners In Change (werkt ter ondersteuning van PO's)	
Indonesië	Pancur Kasih	
WEBSITES		
www.oxfamnovib.nl www.oxfam.org www.maketradeair.nl		

Overspannen verwachtingen

In het recente strategieplan en binnen de internationale handelscampagnes van Oxfam Novib ligt dan ook veel nadruk op inbreng uit de nationale en regionale politieke arena's. Daar moeten de veranderingen en het debat plaats vinden en niet alleen in de internationale arena. Het Agri-ProFocus netwerk biedt aan de Nederlandse kant dan ook een perfect platform voor afstemming van ondersteuningstrajecten aan producentenorganisaties die deze rol op zich kunnen nemen. Toch wordt er ook een kanttekening geplaatst. “We moeten uitkijken voor overspannen verwachtingen bij producentenorganisaties”, zegt Frank Mechielsen. “In Latijns Amerika zien we regelmatig dat producentenorganisaties discrimineren, worden misbruikt voor politieke doeleinden en armen uitsluiten. Hoe daar mee om te gaan is een mooi thema om binnen Agri-ProFocus ter discussie te stellen.”

Match met bedrijven

Oxfam Novib richt zich op een breed scala aan producten en productieketens. Koffie, cacao, wijn, garnalen, bloemen, palmolie, cashewnoten, katoen, kippen... Voor die producten is er een duidelijke match met Nederlandse bedrijven, MVO en de handel gemaakt. Maar, zegt Frank Mechielsen: “Laten we niet vergeten dat het naast de exportgewassen vooral gaat om lokale en regionale productieketens. Daarom is het juist zo belangrijk om de MVO-discussie lokaal te voeren.” Heleen van den Hombergh vertelt wat Oxfam Novib nog meer doet voor producentenorganisaties: “We ondersteunen een aantal overkoepelende producentenorganisaties zoals Via Campesina, IFOAM (International Federation of the Organic Agricultural Movement) en we zijn lid van het IFAD netwerk. In de biologische landbouw richten we ons op het verkrijgen van certificering voor kleine boeren. We ondersteunen ook producentenorganisaties om meer greep te krijgen op het eerste deel van de keten, zoals lokale verwerkingsprocessen. Vaak zetten we ook in op andere actoren in de productieketen zoals de arbeiders en etnische minderheden.” Gine Zwart vult aan: “Soms beginnen we ook juist bij de sterkste schakel in de keten, we combineren constructieve samenwerking met leidende bedrijven en campagnes tegen bedrijven die achterblijven, om zo de hele keten te verbeteren.”

Spanning

Samenwerking binnen Agri-ProFocus is in theorie een mooi streven, maar in de praktijk lastig te realiseren. “Oxfam Novib is in de eerste plaats lid van het grotere netwerk van de Oxfam-familie. Die bestaat wereldwijd uit veertien organisaties en uit negentig grote burgersnetwerken. Het is al een hele opgave om de samenwerking binnen de Oxfam-familie goed te laten verlopen. En veel van de antwoorden op onze vragen vinden we binnen die Oxfam-familie” zegt Gina Castillo. “Dit maakt dat

we misschien minder makkelijk de samenwerking zoeken binnen een netwerk als Agri-ProFocus. Aan de andere kant bieden onze netwerken uiteraard ook vele mogelijkheden voor de andere leden van het Agri-ProFocus partnerschap.” Verder constateert men een spanningsveld tussen samenwerken en concurrentie binnen Agri-ProFocus en is men bevreesd dat die spanning er met het nieuwe medefinancieringsstelsel niet minder op wordt.

Verwachtingen

Toch blijkt uit het gesprek dat Oxfam Novib wel degelijk concrete verwachtingen van het partnerschap heeft. Koos Michel ziet veel in het delen van expertise en het bundelen van krachten om landbouw en producentenorganisaties op de Nederlandse en internationale agenda te houden. Gine Zwart ziet goede mogelijkheden om expertise van andere leden van Agri-ProFocus te gebruiken om de campagnes van Oxfam Novib kracht bij te zetten. “We missen op bijvoorbeeld katoen directe expertise van producentenorganisaties, terwijl andere Agri-ProFocus leden die expertise wel in huis hebben.” Verder menen ze nu nog onvoldoende gebruik te maken van academische kennis en meer diepgaande reflectie. Daar zou het bureau van Agri-ProFocus een belangrijke rol bij kunnen spelen. Door verschillende aanwezig worden wordt geopperd dat het tijd wordt om gezamenlijk de ‘best practices’ in beeld te brengen: hoe ondersteun je nu effectief producentenorganisaties? “Dat is ook wat wij het Agri-ProFocus partnerschap te bieden hebben. Wat wij zoeken is effectieve samenwerking en afstemming met Agri-ProFocus leden die goed zijn in het versterken van producentenorganisaties op nationaal en regionaal niveau.”

Conclusie: een internationale speler

Het bezoek aan Oxfam Novib heeft duidelijk gemaakt dat de organisatie binnen de internationale Oxfam-familie een speler van belang is. De meerwaarde van Oxfam Novib binnen het Agri-ProFocus partnerschap lijkt vooral te liggen op het gebied van lobby en campagne voor een meer eerlijke landbouw. Intensieve samenwerking met andere leden van Agri-ProFocus lijkt voor de hand te liggen. Immers, om deze lobby effectief te kunnen voeren bieden de kennis, capaciteiten en relaties van andere Agri-ProFocus partners goede mogelijkheden. Adri Papma, tot slot: “Ik hoop op een strategische alliantie met een duidelijke uitstraling!”

Adrie Papma
Directeur Alliantievorming en Centrale Diensten
e-mail: adrie.papma@oxfamnovib.nl
Expertise: Marktontwikkeling, MVO, alliantievorming

Koos Michel
Programma medewerker, Handel en bedrijfsontwikkeling voor Latijns Amerika
e-mail: koos.michel@oxfamnovib.nl
Expertise: Marktontwikkeling, bedrijfsontwikkeling, ketenontwikkeling-lokaal, plattelandsontwikkeling, advocacy, lobby
Landen: Bolivia, Brazilië

Susanne Engelhardt
Programma medewerker Latijns Amerika
e-mail: susanne.engelhardt@oxfamnovib.nl
Expertise: Bedrijfsontwikkeling, marktontwikkeling, marketing, ketenontwikkeling-export, certificering, gender
Landen: Peru

Waldo Serno
Programma medewerker Latijns Amerika, Caribisch gebied, Group Trade and Private Sector
e-mail: waldo.serno@oxfamnovib.nl
Expertise: Lobby, advocacy, financiële ondersteuning
Landen: Latijns Amerika, Afrika, Caribisch gebied

Ale Dijkstra
Programma Medewerker Latijns Amerika en Caribisch gebied
e-mail: ale.dijkstra@oxfamnovib.nl
Expertise: Voedselzekerheid, organisatie-ontwikkeling, bedrijfsontwikkeling
Landen: Guatemala, Nicaragua, Bolivia

Veronica Berezowsky
Programma Medewerker Latijns Amerika, Caribisch gebied
e-mail: veronica.berezowsky@oxfamnovib.nl
Expertise: Financiële ondersteuning, microfinanciering, kleinschalige verzekeringen
Landen: Latijns Amerika

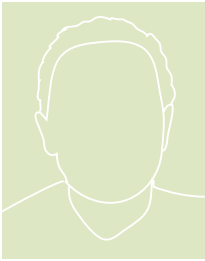
Henk Peters
Programma medewerker Oost en Zuid-Oost Azië
e-mail: henk.peters@oxfamnovib.nl
Expertise: Voedselzekerheid, landrechten, visserij
Landen: Filippijnen, Indonesië, Cambodja, Vietnam

Dawn Ng
Functie: Programma medewerker Oost Europa, Kaukasus en Centraal Azië
e-mail: dawn.ng@oxfamnovib.nl
Expertise: Voedselzekerheid, scholing, HIV/AIDS
Landen: Tadzjikistan, Oekraïne, Centraal Azië

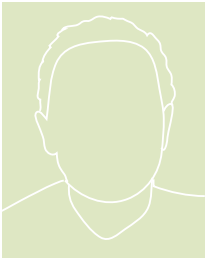
Maaïke de Loor
Programma Medewerker Zuid Azië
e-mail: maaike.de.loor@oxfamnovib.nl
Expertise: MVO
Landen: Zuid Azië

Fe Loreli Cajegas
Programma medewerker - Zuid Azië
e-mail: fe.loreli.cajegas@oxfamnovib.nl
Expertise: Lobby, advocacy
Landen: Bangladesh, India

Karen Biesbrouck
Programmamedewerker West Afrika
e-mail: karen.biesbrouck@oxfam.nl
Expertise: Organisatieontwikkeling
Landen: Mali, Ivoorkust, Kameroen

Moulero Adeye
Programma medewerker Hoorn & West Afrika
e-mail: moulero.adeye@oxfam.nl

Ron Delnoye
Programma medewerker Hoorn and West Afrika
e-mail: ron.delnoye@oxfamnovib.nl
Expertise: Management van natuurlijke hulpbronnen, capaciteitsontwikkeling, plattelandsontwikkeling, gender, landbouwvoorlichting, voedselzekerheid
Landen: Sahel , Nigeria, Senegal, Eritrea

Paul van Wijk
Pan Afrika Programma en Campagne Medewerker
e-mail: paul.van.wijk@oxfamnovib.nl
Expertise Organisatieversterking, lobby, advocacy, gender, voedselzekerheid, MVO
Landen: Afrika

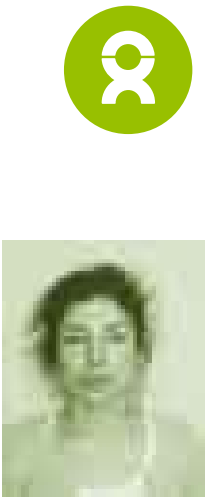
Piet Visser
Programmamedewerker Oost en Centraal Afrika
e-mail: piet.visser@oxfamnovib.nl
Expertise: Marktontwikkeling, microkrediet, MVO, lobby, advocacy, voedselzekerheid
Landen: Tanzania, Oeganda, Kenia

Mirjam Andriessen
Programmamedewerkster Zuidelijk Afrika
e-mail: mirjam.andriessen@oxfamnovib.nl
Expertise: Decentralisering, gender, institutionele ontwikkeling, plattelandsontwikkeling, organisatieontwikkeling, projectmanagement, voedselzekerheid, microfinanciering, HIV/AIDS
Landen: Zambia, Mozambique

Heleen van den Hombergh
Thematisch medewerker duurzame landbouw en kennis infrastructuur, Project Oxfam Novib & International, Biodiversity Fund.
e-mail: heleen.van.den.hombergh@oxfamnovib.nl
Expertise: Bosbouw, plattelandsontwikkeling, biodiversiteit, gender, management van natuurlijke hulpbronnen, conflict management
Landen: wereldwijd

Gina Castillo
Senior Livelihoods Adviseur
e-mail: gina.castillo@oxfamnovib.nl
Expertise: Management van natuurlijke hulpbronnen, voedselzekerheid
Landen: wereldwijd

Johan Verburg
Senior beleidsmedewerker MVO
e-mail: johan.verburg@oxfamnovib.nl
Expertise: Certificering, management van natuurlijke hulpbronnen, ketenontwikkeling-export, MVO
Landen: Nederland

Liesbeth Unger
Medewerker MVO
e-mail: liesbeth.unger@oxfamnovib.nl
Expertise: MVO algemeen, certificering, M&E, ketenontwikkeling - export: garnalen, thee, palmolie
Landen: China, Indonesië, India, Oekraïne, Egypte, Marokko

Leo van Mulekom
Medewerker Campagnes Oost- en Zuid-Oost Azie
e-mail: leo.van.mulekom@oxfamnovib.nl
Expertise: MVO, ketenontwikkeling-export, visserij
Landen: China, Filippijnen, Indonesië, Cambodja, Vietnam, Thailand

Gine Zwart
Programma medewerker MVO Afrika,
e-mail: gine.zwart@oxfamnovib.nl
Expertise: ketenontwikkeling -export: cacao, wijn, thee, fruit en bloemen, handelsfinanciering, microkrediet, organisatieversterking
Landen: Zuid-Afrika, Kenia, Oeganda, Tanzania, Mali, Nigeria, Ghana

Frank Mechelsen
Programma Medewerker MVO Latijns Amerika en Caribisch gebied
e-mail: frank.mechelsen@oxfamnovib.nl
Expertise: Ketenontwikkeling-export: koffie, cacao, wijn, fruit, organisatieversterking, handelsfinanciering
Landen: Mexico, Argentinië, Chili, Peru, Brazilië

Bert Beekman
Medewerker Handelscampagne
e-mail: bert.beekman@oxfamnovib.nl
Expertise: Beleidsontwikkeling, bedrijfsontwikkeling, certificering handelsfinanciering, ketenontwikkeling-export, marktontwikkeling, marketing MVO, onderzoek-toegepast, organisatieontwikkeling
Landen: Latijns Amerika, Afrika

NAAM:	OXFAM NOVIB
MISSIE:	VOOR EEN RECHTVAARDIGE WERELD ZONDER ARMOEDE
JAAR VAN OPRICHTING :	1956, IN 1997 OPGEGAAN IN DE OXFAM-GROEP
ORGANISATIEVORM:	STICHTING
AANTAL MEDEWERKERS:	330 WERKNEMERS EN 450 VRIJWILLIGERS
BELANGRIJKE DIENSTEN VOOR PO'S:	LOBBY, CAMPAGNES, CAPACITEITSONTWIKKELING FINANCIËLE ONDERSTEUNING
BELANGRIJKSTE BESTAANDE ALLIANTIES:	ALLE MFOS, RABOBANK, SNV, OIKOCREDIT, LTO
LID PARTICIPANTENRAAD:	GINE ZWART
CONTACTGEGEVENS:	OXFAM NOVIB POSTBUS 30919 2500 GX DEN HAAG
TELEFOON	070 3421777
INTERNET	WWW.OXFAMNOVIB.NL

PTC+

Praktijkleren kan een exportproduct zijn

Voor het bezoek aan PTC+ gaan we naar de praktijkscholen in Barneveld, Ede en Oenkerk. Good old memories komen boven, want tijdens onze agrarische opleiding leerden we hier in een week tijd koeien melken, klauw bekappen, trekker rijden, kippen beoordelen of varkens enten. Die tijd is helaas voorbij, want het aantal landbouwstudenten neemt nog sneller af dan het aantal boeren in Nederland.

Maar interessant is het nog steeds. Manager Ico Prins leidt ons in Oenkerk rond in het zuivellokaal, de grupstal voor twaalf koeien en de grote stallen. Alles is er nog, zelfs de kleine Jerseys die tussen de grote Holstein Friesian koeien lopen. Nieuw zijn de melkrobot en een manege voor de paardenhouderij. Ico Prins: “We trainen al vanaf de jaren zeventig internationale studenten. Bij de sector varkens en pluimvee is nu zestig procent internationaal en bij rundvee is dat vijfendertig procent. We willen in de toekomst ons concept van praktijkleren meer gaan verkopen naar het buitenland. Hierin willen we ook samenwerken met andere leden van Agri-ProFocus.”

Praktijkleren met een plus
We spreken met algemeen directeur Wim Bosch, manager Ico Prins en senior trainer Jan Ulfman. PTC+ is ontstaan uit een serie fusies van de praktijkscholen en staat voor ‘Practical Training Centre’ waarbij het plustekentje de meerwaarde van de praktijktraining aangeeft. Wim Bosch: “Die meerwaarde zit in het leren door het zelf te doen. Deze praktijkopzet is uniek in de wereld. PTC+ staat dicht bij de innovatie, want onze trainers komen uit het bedrijfsleven. We hebben over innovatie meer contacten met het landbouwbedrijfsleven dan met de WUR.” PTC+ heeft vijf locaties: in Barneveld (pluimvee, varkens, diervoeders, dierv verzorging en paarden), Dronten (akkerbouw), Ede (techniek, tuinbouw en retail), Horst (rundvee, plattelandsvernieuwing en dierv verzorging) en Oenkerk (rundvee, zuivel, paarden). Ico Prins: “Er werken bij PTC+ nu ongeveer tweehonderdvijftig mensen en samen hebben we de hele keten in tuinbouw, zuivel, varkens en pluimvee in beeld, inclusief de veevoerproductie. Er zijn veertig trainers met internationale ervaring, tien in de tuinbouw, vijftien in het rundvee en vijftien in de varkens en pluimvee. PTC+ organiseert cursussen van zes maanden, drie maanden of zes weken en regelmatig zijn er tailor made cursusweken voor boeren uit bijvoorbeeld Korea of Rusland.”

PTC+ traint géén boeren
Jan Ulfman selecteert de cursisten: “De internationale mensen die zich hier in Oenkerk of in Barneveld aanmelden, zijn vaak manager of assistant manager op grote boerenbedrijven of voorlichters die voor NGO’s en voorlichtingsdiensten werken en agrarische docenten. Dierv verzorging is niet hun dagelijks werk, maar als ze het in de vingers hebben, kunnen ze hun personeel beter aansturen. De belangstelling voor onze cursussen is altijd het drievoudige van wat we kunnen plaatsen in onze semester cursus. We plaatsen uiteindelijk vierentwintig mensen hier in Oenkerk en vijftig in Barneveld.” PTC+ is

hierbij afhankelijk van de toewijzing van studiebeurzen door NUFFIC of andere geldschieters zoals de PUM. PTC+ heeft geen beperking in haar capaciteit en kan haar trainingen ook aan staf van (de lokale partners van) Agri-ProFocus leden aanbieden, waarbij de leskosten nu nog voor rekening van LNV komen.

Exporteerbaar concept
PTC+ heeft al met succes in verschillende landen praktijkcentra opgezet. Ico Prins: “Vanuit Oenkerk is er in de periode 1987-1994 een complete praktijkschool opgezet en overgedragen aan de organisatie in Pakistan. Barneveld heeft dit concept al geëxporteerd naar Vietnam, de Filipijnen en Colombia en Ede zette tuinbouwpraktijkscholen op in China en India.” Jan Ulfman: “We houden nog steeds contact met de mensen daar en we zijn er trots op dat deze praktijkscholen nu nog steeds goed draaien. We hebben een nieuw partnership in Zambia om ook daar het veehouderijonderwijs opnieuw op te bouwen. We werken dan aan het curriculum en aan de certificering van het praktijkonderwijs. We trainen geen boeren, we trainen trainers die zelf alleen theorie kregen op de universiteit en niet weten hoe met een koe om te gaan. Ze leren praktisch bezig zijn en ze leren na te denken over hoe ze de trainingsboodschap kunnen overbrengen aan boeren.” Wim Bosch ziet hier nieuwe kansen voor PTC+: “De bestaande ervaringen zijn enigszins toevallig opgebouwd, doordat we gevraagd werden of individuele contacten hadden. Medio 2006 presenteren we ons business plan voor internationaal onderwijs en daarin willen we zelf keuzes maken voor een stuk of zes concentratielanden en de samenwerking met kennisinstellingen in die landen. De meeste toekomst zit voor mij in ketenontwikkeling in landen zoals Rusland, India en China. In armere landen zullen we afhankelijk blijven van donoren en dat is een kwetsbare positie.”

BELANGRIJKSTE ACTIVITEITEN VOOR/MET PO'S IN...		
LAND	PRODUCENTENORGANISATIE	BELANGRIJKSTE ACTIVITEITEN
Pakistan	Animal Husbandry In-service Training Institute, Peshawar	Opzetten praktijkschool veehouderij; voor veldwerkers (vooral (para)veterinair) van de overheid
Vietnam	Binh Thang Training and Research Centre, HCMC, Vietnam	Opzetten praktijkschool pluimvee en varkens; producenten en voorlichters
Oeganda	Bukalasa Agricultural College (BAC), Mountains of the Moon University (MMU) & Rosebud Farms	Opzetten praktijkschool bloementeel voor veldwerkers om de groei in de sector te garanderen
Colombia	Centro Latinoamericano de Especies Menores (SENA-CLEM)	Opzetten praktijkschool kleinveehouderij (van cavia's t/m geiten); voor producenten en veldwerkers
China	Sino Dutch dairy training and demonstration centre (SIDDAIR)	Opzetten praktijkschool en demonstratie moderne melkveehouderij; voor melk producenten
India	Horticulture Training Center Maharashtra State Agricultural Marketing Board, Pune	Opzetten praktijkschool tuinbouw om internationale standaarden te realiseren bij producenten
Rusland	Ministry of Agriculture Republic of Mordovia	Opzetten praktijkscholen akkerbouw, varkenshouderij en melkveehouderij voor toonaangevende bedrijven
Servië	Horticultural Sector Development Serbia - Holland	Leveren van vaardigheden en kennis, rechtstreeks aan tuinbouwproducenten i.s.m. bedrijfsleven
Korea	Gyeongnam Agriculture Research and Extension Services (GARES)	Maatwerktrainingen tuinbouw, varkenshouderij voor producenten en veldwerkers
Zambia	Livestock Development Trust, Zambia	Versterken trainingscentrum veehouderij; training van trainers en technische advisering voor Zuid-Afrikaanse regio
WEBSITES		
www.ptcplus.com www.nuffic.com www.grantfinder.com		

Bestaande samenwerkingen
PTC+ werkt als onderwijsorganisatie natuurlijk al samen met Larenstein en Aequor en heeft de Rabobank en de WUR in de raad van toezicht. Via de PUM komen er elk jaar een aantal Oost-Europese managers op cursus naar Barneveld of Oenkerk. Ico Prins: “In een aantal projecten wordt al lange tijd goed samengewerkt met Larenstein en we hebben incidenteel wel contacten gehad met Heifer en een aantal donororganisaties.” Ico Prins: “De vraag waar voor PTC+ de meeste mogelijkheden op het gebied van samenwerken liggen, is op dit moment moeilijk te beantwoorden. We weten waar we zelf goed in zijn: praktijkonderwijs geven en praktijkonderwijs opzetten in andere landen. Maar we kennen

het werk van de meeste andere leden niet. Dus een uitgave als dit, waarin we mensen bij andere organisaties kunnen vinden, dat is een heel goed instrument.”

Conclusie: internationaal de boer op
Kortom, PTC+ is expert in praktijkleren en heeft daarvoor alle faciliteiten in huis. Bij PTC+ zal men dit jaar gebruiken om een nieuwe koers te bepalen voor het internationale programma. Waarschijnlijk wordt de aandacht gericht op een beperkt aantal ‘middeninkomen’-landen. PTC+ hoopt in die landen tot een effectieve samenwerking te komen met leden van Agri-ProFocus die in die landen activiteiten of partners hebben.

Wim Bosch
Operationeel Directeur
e-mail: w.bosch@ptcplus.com
Expertise: management

Ico Prins
Programma manager
e-mail: i.prins@ptcplus.com
Expertise: management

Gert Wouter Bouwman
Senior trainer / adviseur
e-mail: g.bouwman@ptcplus.com
Expertise: training Pluimvee, Varkens & Diervoeders
Landen: Suriname, Mexico, Florida, Colombia, Indonesië, D.R. Congo, Ghana, Kenia, Sri Lanka, Zimbabwe

Jan Hulzebosch
Trainer
e-mail: j.hulzebosch@ptcplus.com
Expertise: training Pluimvee, Varkens & Diervoeders
Landen: België, Duitsland, Hongarije, Tsjechië, Oost-Duitsland, Estland, Libië, Zuid Korea, Oeganda, Zambia, Malawi, Sri Lanka, Mauritius, Zuid-Afrika, Botswana, Swaziland, Canada

Frans Aerts
Trainer
e-mail: f.aerts@ptcplus.com
Expertise: training Pluimvee, Varkens & Diervoeders

Johan van 't Klooster
Trainer
e-mail: j.vantklooster@ptcplus.com
Expertise: training Pluimvee, Varkens & Diervoeders
Landen: China, Filippijnen, Indonesië, Kenia, Myanmar, Nepal, Thailand

Johan Hissink
Trainer
e-mail: j.hissink@ptcplus.com
Expertise: training Pluimvee, Varkens & Diervoeders
Landen: Brazilië, Korea, China, Slowakije, Rusland, Oekraïne, Oeganda, Italië

Helmich van Rees
Trainer
e-mail: h.vanrees@ptcplus.com
Expertise: training Pluimvee, Varkens & Diervoeders
Landen: Nepal, Colombia, Trinidad & Tobago, Ethiopië, Zuid-Afrika, Vietnam, Cuba en Swaziland

Jos Mulder
Trainer
e-mail: j.mulder@ptcplus.com
Expertise: training Pluimvee, Varkens & Diervoeders

Willy Stout
Trainer
e-mail: w.stout@ptcplus.com
Expertise: training Akkerbouw & Tuinbouw

Marc van Stokkum
Trainer
e-mail: m.vanstokkum@ptcplus.com
Expertise: training Akkerbouw & Tuinbouw
Landen: Egypte, China, Indonesië, Roemenië, Engeland, Spanje, India

Arjan Ruijsenaars
Trainer
e-mail: a.ruijsenaars@ptcplus.com
Expertise: training Akkerbouw & Tuinbouw
Landen: Indonesië, Zambia, India

Ben van Onna
Trainer
e-mail: b.vanonna@ptcplus.com
Expertise: training Akkerbouw & Tuinbouw
Landen: Engeland, China, Korea, Oekraïne, Bashkortistan, Rusland, Australië, India

Jan Ulfman
Senior trainer / adviseur
e-mail: j.ulfman@ptcplus.com
Expertise: training / adviser
Rundveehouderij & Plattelandsontwikkeling
Landen: Zambia, Zimbabwe, Zuid-Afrika, Malawi, Tanzania, Kenia, Oeganda, Egypte, Nigeria, Tunesië, Sri Lanka, India, Bangladesh, Vietnam, Bosnië-Herzegovina, Kroatië, Rusland, Bashkortostan, Polen, Hongarije

Piet Tesselaar
Senior trainer / adviseur
e-mail: p.tesselaar@ptcplus.com
Expertise: training adviser
Rundveehouderij & Plattelandsontwikkeling
Landen: Pakistan, Bosnië-Herzegovina, Afghanistan, Zambia, Kenia, Rusland, Tanzania, Oekraïne

Pim de Jongh
Senior trainer / adviseur
e-mail: p.dejongh@ptcplus.com
Expertise: training/advisering Rundveehouderij & Plattelandsontwikkeling
Landen: Colombia, Chili, Brazilië, Bolivia, Hongarije, Bosnië-Herzegovina, Albanië, Bulgarije, Rusland, Kenia, Tanzania, Oeganda, India, Indonesië

Klaas Bolding
Trainer
e-mail: k.bolding@ptcplus.com
Expertise: training Rundveehouderij & Plattelandsontwikkeling
Landen: Libië, Saoedi-Arabië, China, Engeland, Ethiopië, Polen, Brazilië

Marinus Pietersen
Trainer
e-mail: m.pietersen@ptcplus.com
Expertise: training Rundveehouderij & Plattelandsontwikkeling

Pieter Kloosterman
Trainer
e-mail: p.kloosterman@ptcplus.com
Expertise: training Rundveehouderij & Plattelandsontwikkeling
Landen: Hongarije, Rusland, Zuid-Afrika

Anne Terpstra
Trainer
e-mail: a.terpstra@ptcplus.com
Expertise: training Rundveehouderij & Plattelandsontwikkeling
Landen: Bosnië, Zambia, Soedan, Egypte, Hongarije, Engeland, Rusland

NAAM:	PTC+ (PRACTICAL TRAINING CENTRE)
MOTTO:	EXPERIENCE OUR KNOWLEDGE
JAAR VAN OPRICHTING:	1999 (ONDER DEZE NAAM, PRAKTIJKSCHOLEN BESTAAN SINDE JAREN ZESTIG)
ORGANISATIEVORM:	STICHTING
AANTAL MEDEWERKERS:	250
BELANGRIJKE DIENSTEN VOOR PO'S:	PRAKTIJKTRAINING EN ADVIES OVER PRAKTIJKTRAININGEN
BELANGRIJKSTE BESTAANDE ALLIANTIES:	GEEN
LID PARTICIPANTENRAAD:	ICO PRINS
CONTACTGEGEVENS:	PTC+
	WESSELSEWEG 32
	3771 PC BARNEVELD
TELEFOON	0342 406500
INTERNET	WWW.PTCPLUS.COM

PUM NEDERLANDSE SENIOR-EXPERTS

Aansluiting zoeken met langer lopende interventies

PUM Nederlandse senior-experts houdt kantoor op de vijftiende verdieping van de Malietoren aan de Bezuidenhoutseweg in Den Haag. Het uitzicht is geweldig: aan de overzijde de ministeries van Buitenlandse Zaken en LNV, daarachter het stationsgebied en in de verte de contouren van het Vredespaleis.

PUM zendt vrijwillige ‘senior experts’ uit op korte missies in ontwikkelingslanden om daar het midden- en kleinbedrijf te versterken. Algemeen directeur Jan Röben van PUM over de samenwerking binnen Agri-ProFocus: “PUM heeft de overtuiging dat kleine en middelgrote bedrijven een sleutelrol spelen in economische ontwikkeling en werkgelegenheid. PUM doet jaarlijks meer dan vierhonderd projecten in de sfeer van agriculture and agro industry. Voor onze experts is het nuttig te kunnen terugvallen op een Nederlands kennis- en bemiddelingscentrum.”

Trots op de resultaten

We spreken met twee landbouwcoördinatoren van PUM, Jan Roest en Wim Schermerhorn. Jan Roest: “Onze senior experts zetten de kennis en ervaring uit hun loopbaan in om individuele bedrijven te adviseren. We hebben in ons bestand zo’n vierduizend experts die allemaal hun netwerk hebben in het Nederlandse bedrijfsleven. De sectoren Landbouw, Tuinbouw, Visserij en Agro-industrie maken ongeveer een derde deel uit van de bijna tweeduizend missies die we per jaar uitvoeren.” Het grote aantal agrarische missies verklaren Roest en Schermerhorn uit het feit dat de Nederlandse landbouw en agro-industrie goed bekend staan. Op wereldschaal bekeken hebben we in Nederland de belangrijkste verwerkingsapparatuur achter de hand. Schermerhorn: “We zijn als PUM trots op de resultaten in delen van Rusland zoals in de regio Archangelsk. Daar is ons ontwikkelingsrendement hoog en dat hangt samen met het hoge opleidingsniveau van de klanten.”

Prioriteit bij MKB

PUM heeft in de tachtig landen waar DGIS of EZ actief zijn een netwerk opgebouwd van meer dan tweehonderd lokale vertegenwoordigers en contactpersonen op ambassades. Deze verzorgen het eerste contact voor aanvragen voor de inzet van senior experts. De aanvragen worden vervolgens beoordeeld door landen- en sectorcoördinatoren. De sectorcoördinator selecteert experts uit de database en als het aanvragende bedrijf en de expert beiden akkoord zijn gaat de PUM-staf de uitzending regelen. De ervaring heeft geleerd dat

het ondersteunen van producentenorganisaties niet makkelijk is. Daardoor hebben deze organisaties voor PUM minder prioriteit gekregen. Jan Roest: “We richten ons op het MKB en maken daarbinnen geen onderscheid naar soorten bedrijven. We selecteren op de omvang van het bedrijf en op de economische duurzaamheid. Daarnaast moet de ondersteuningsvraag voldoende helder en concreet zijn om er een expert op uit te sturen”.

Teleurgesteld in coöperaties In de ervaring van PUM hebben coöperaties in veel landen een slechte naam. Wim Schermerhorn: “Het gaat mij als coöperatieve boer aan het hart dat bij veel coöperaties de economische duurzaamheid achterloopt bij die van particuliere bedrijven. We weten dat, want tijdens de missie gaat de klant met de billen bloot als we de financiële haalbaarheid van de adviezen gaan bepalen. In Midden- en Oost-Europa zijn coöperaties dan ook nog vaak oude kolchozen die productie én verwerking doen, met oude commandostructuren en een partijbons aan het hoofd. Bij ons staan coöperaties dus voorlopig op de achtergrond en halen onze experts betere resultaten met particuliere ondernemers en met leidinggevendenden van onder de veertig.”

Nieuwsgierig maken

Schermerhorn: “De essentie van PUM is niet een keurig rapport, maar eerder het nieuwsgierig maken van leidinggevendenden door de experts die er op bezoek komen. Het nieuwsgierig maken naar nieuwe technologie lukt ons meestal vrij aardig. Maar ook lukt het onze experts vaak om aan te tonen dat het nuttig is om gebruik

BELANGRIJKSTE LANDEN EN SECTOREN VOOR PUM (2005)			
LAND	LANDBOUW	AGRO- EN VOEDSELINDUSTRIE	TOTAAL MISSIES
China	44		44
Rusland	25	19	44
Colombia	15	10	25
Indonesië	24		24
Peru	10	13	23
Bulgarije	9	14	23
Turkije	9	10	19
Roemenie		12	12
Mongolie		11	11
India	11		11
Oekraïne		9	9
Zambia		8	8
OMSCHRIJVING BELANGRIJKSTE SUBSECTOREN			AANTAL MISSIES
	Meel & bakkerijen		89
	Groente en fruit		72
	Sierplanten		64
	Zuivelindustrie		54
	Veeteelt, veeteelt t.b.v. zuivelindustrie, mestrijen		35
	Groenten- en fruitverwerking		29
	Vleesverwerking/slachterijen		21
	Visserij		15
	Paddestoelenteelt		12
	Pluimveehouderij		10
	Thee & koffie		11
	Akkerbouw		9
	Bewerking en preparatie van landbouwgrond		8
	Cacao		7
WEBSITES			
www.pum.nl www.ceses.net www.vno-ncw.nl			

te maken van al bestaande kennis op de werkvloer. Dat is in veel landen een ommekeer in denken. Onze experts schetsen een breder perspectief en gaan daarover in gesprek. Het belangrijkste daarbij is dat onze experts enthousiast zijn over hun vakgebied.”

Roest: “Onze experts kunnen soms ook een business link maken met het Nederlandse bedrijfsleven.” PUM kan de waarde van die follow-up niet precies aangeven, maar duidelijk is wel dat er via de experts en hun old boys’ network een aardig aantal gebruikte machines naar het oosten gaan. Ook in de zuivel, pootgoed en zaaizaad levert het handel op. Tot echte joint ventures – die op zich door PUM worden verwelkomd – komt het echter niet vaak. Roest: “We zijn terughoudend bij aanvragen voor joint ventures met Nederlandse bedrijven omdat deze in negen van de tien gevallen misgaan. Het zijn vaak verkapte verzoeken om krediet en die maken niet veel kans.”

Aansluiting gezocht

PUM wil samenwerken met anderen, omdat hun missies in Afrika minder goed renderen. Schermerhorn: ‘De PUM-formule heeft zijn beperkingen voor vraagstukken die meer de randvoorwaarden voor een goede bedrijfsvoering betreffen. Een randvoorwaarde als het opleidingsniveau kunnen we met een korte missie niet oplossen. Daar valt ook kredietbehoefte en het landbouwbeleid van de overheid onder. Dat kunnen we alleen niet aan. Hier is aansluiting nodig met andere langer lopende interventies.”

De aansluiting met donororganisaties is nu vaak op ad hoc basis: kredietvragen verwijst PUM wel eens naar de Rabobank Foundation. PUM zou bijvoorbeeld met Agriterra wel meer afstemming willen in landen zoals Kirgizië.

Informatiebehoefte

PUM heeft daarnaast behoefte aan actuele achtergrondinformatie om hun vrijwillige experts goed te kunnen brieven. Het recente binnen Agri-ProFocus gepubliceerde ‘katoenrapport’ is hiervan een goed voorbeeld. Jan Roest: “We hebben binnen het partnerschap vooral contacten met PTC+. Via onze experts gaan er zo’n twintig ondernemers en bedrijfsleiders per jaar naar de praktijkscholen in Oenkerk of Barneveld. En gisteren kwam er een expert aanzetten met een Agromisa-boekje over coöperaties: dat is toegankelijk materiaal in diverse talen dat onze experts zo zouden kunnen gebruiken.”

Conclusie: geen praatcircus

Kortom, Agri-ProFocus heeft door de deelname van PUM een goede ingang tot het Nederlandse agro-bedrijfsleven. Voor PUM moet de samenwerking concreet en praktisch zijn. Schermerhorn: “We willen geen praatcircus. Onze experts hebben op de vloer gestaan en willen de handen uit de mouwen steken. We willen graag samenwerken als onze vrijwilligers daarmee de klanten betere adviezen kunnen leveren, want dat is onze raison d’être.”

Jan Röben
Algemeen directeur
e-mail: info@pum.nl

Bertus Noppers
Financieel-operationeel directeur
e-mail: info@pum.nl

Wim Schermerhorn
Functie: Sectorcoördinator
e-mail: wschermerhorn@pum.nl
Expertise: advisering, bedrijfsontwikkeling, veeteelt, melkproductie, tt veeartsenij

Hans Ekelmans
Sectorcoördinator
e-mail: hekelmans@pum.nl
Expertise: advisering, bloementelt, veilingen

Jan Roest
Sectorcoördinator
e-mail: jroest@pum.nl
Expertise: advisering, bedrijfsontwikkeling, plantages, bijenhouderij, varkenshouderij, trainingen, bosbouw, pluimveehouderij, landhervorming, landbouwmechanisatie

Chris van de Riet
Sectorcoördinator
e-mail: criet@pum.nl
Expertise: advisering, bedrijfsontwikkeling, groenten en fruit

Joseph Muskens
Sectorcoördinator
e-mail: jmuskens@pum.nl
Expertise: advisering, bedrijfsontwikkeling, groenten- en fruitverwerking

Herman Hilgeman
Functie: Sectorcoördinator
e-mail: hhilgeman@pum.nl
Expertise: advisering, bedrijfsontwikkeling, cacao, thee&koffie, zuivelindustrie, dranken, educatie, tabak, suiker, zetmeel

Piet Sluimer
Functie: Sectorcoördinator
e-mail: psluimer@pum.nl
Expertise: advisering, bedrijfsontwikkeling, meel, bakkerijen

Nol Nieuwenhuis
Sectorcoördinator
e-mail: nol.nieuwenhuis@pum.nl
Expertise: advisering, bedrijfsontwikkeling, slachterijen, vleesverwerking, eetbare oliën en vetten

NAAM:	PUM NEDERLANDSE SENIOR-EXPERTS
MOTTO:	ONDERNEMEN TEGEN ARMOEDE; VRIJWILLIGERS WERKEN AAN ONTWIKKELING
JAAR VAN OPRICHTING:	1978
ORGANISATIEVORM:	STICHTING
AANTAL MEDEWERKERS:	30 BETAALDE STAF, 100 VRIJWILLIGE STAF, 225 CONTACTPERSONEN IN HET BUITENLAND, 4.000 INGESCHREVEN VRIJWILLIGERS
BELANGRIJKE DIENSTEN VOOR PO'S:	ADVIES (IN 2005: 28.000 GRATIS ADVIESDAGEN)
BELANGRIJKSTE BESTAANDE ALLIANTIES:	VNO-NCW
LID PARTICIPANTENRAAD:	DHR JAN RÖBEN

CONTACTGEGEVENS:	PUM NEDERLANDSE SENIOR-EXPERTS BEZUIDENHOUTSEWEG 12 / POSTBUS 93078 2509 AB DEN HAAG
TELEFOON	070 3490555
INTERNET	WWW.PUM.NL

Voor onze ontmoeting met de Rabobank Foundation hoeven we geen routekaartje uit te printen. De kantoren van de bank, waaronder de markante glazen kolos, liggen vlak bij station Utrecht. We spreken met het volledige -enthousiaste- team Buitenland van de Rabobank Foundation: Charles Ruys, Frank Bakx, Michaël de Groot, Anje Wind, Iris van der Velden en Petra Taams.

De Rabobank Foundation is een gezamenlijk fonds van de coöperatieve Rabobanken en richt zich op de positieverbetering van kansarme groepen in de samenleving in Nederland en in het buitenland. De Rabobank Foundation voert haar mandaat van 'armoedebestrijding' uit door zich te richten op het versterken van (coöperatieve) producentenorganisaties. Daarom heeft de Foundation zich actief ingezet voor de oprichting van Agri-ProFocus, vertelt Charles Ruys. "Agri-ProFocus dient voor ons twee doelen: het tot stand brengen van een betere samenwerking met verwante organisaties en het creëren van een platform waar kennisontwikkeling over landbouwcoöperaties centraal staat."

Verschil maken

De Foundation heeft ondanks een relatief klein budget toch een grote naamsbekendheid. We vragen ons af hoe dat kan. Charles Ruys: "De Rabobank Foundation is een particuliere instelling en dus niet afhankelijk van overheidsbeleid. Daarom willen veel partijen met ons samenwerken." Frank Bakx voegt daaraan toe dat de Foundation aan het begin van het ontwikkelingsproces opereert: "Relatief kleine projecten van 30.000 of 40.000 euro zijn vaak al voldoende om een verschil te kunnen maken. Zo zijn we in staat om veel relaties te bedienen. De expertise die de Rabobank Foundation daarbij levert bestaat uit donaties, leningen, garanties en technische assistentie. In het bui-

Geen industriële verwerking

Wat betreft de handelsketens richt de ondersteuning van de Rabobank Foundation zich op coöperaties die actief zijn op het gebied van katoen, koffie, cacao en tropisch fruit. Michaël de Groot zegt stellig: "Industriële verwerking hoort daar niet bij. Dat hebben we in het verleden wel gedaan. Maar dergelijke projecten vragen om grote investeringsbedragen en hebben een risicovol karakter. Zulke projecten hebben meerdere partijen nodig en vergen langdurige technische assistentie."

Coöperatief microkrediet

We vragen verder door over microkrediet. Waar staat coöperatief microkrediet nu eigenlijk voor? Frank Bakx legt uit dat de

RABOBANK FOUNDATION

Microkrediet als instrument bij armoedebestrijding

BELANGRIJKSTE ACTIVITEITEN VOOR/MET PO'S IN...		
LAND	PRODUCENTENORGANISATIE	BELANGRIJKSTE ACTIVITEITEN
Peru	Cecovasa COCLA Cepicafe	handelsfinanciering voor grote koffie coöperaties voor duurzame koffie
Filippijnen	allerlei soorten coöperaties	
India		allerlei soorten w.o. melk
Nicaragua	Prodecoop	handelsfinanciering voor grote koffie coöperaties voor o.a. duurzame koffie
Honduras	La Central COHORSIL	handelsfinanciering voor grote koffie coöperaties voor o.a. duurzame koffie
Mali		Mango
Kameroen		Togo vis
Oeganda		katoen coöperatie
Indonesië		zwarte sojabonen
Kenia		rode pepers coöperatie
Colombia	VIRMAX	koffie
Costa Rica	Coopelibertad	koffie
El Salvador	UCRAPROBEX	koffie
WEBSITES		
www.rabobankfoundation.nl		

tenland worden elk jaar ongeveer honderd projecten ondersteund, verdeeld over meer dan veertig landen."

Rurale organisaties

Charles Ruys geeft aan dat een aantal lopende projecten en activiteiten worden afgebouwd en dat nieuwe aanvragen selectiever en strenger worden beoordeeld. Het belangrijkste criterium wordt dat de aanvragende organisatie een rurale organisatie is. Daarmee richt de Rabobank Foundation zich op producentenorganisaties. Die hoeven niet per se de coöperatieve rechtsvorm te hebben. Wel stelt de Foundation de eis dat er een directe en evenwaardige invloed van de leden op het beleid is en dat het risico gedeeld wordt door alle leden. Charles Ruys: "We zien om ons heen dat er vooral in Afrika 'outgrowers'-projecten worden gefinancierd. In dit model produceren boeren voor een BV met vaak buitenlands belang zonder dat ze zeggenschap of een duidelijk toekomstperspectief hebben. Daar staan wij kritisch tegenover. Wij financieren dergelijke projecten alleen als er een realistisch ontwikkelingsplan is en een duidelijk tijdspad naar een productenorganisatie of coöperatie."

Foundation zogenaamde Micro Finance Institutions (MFI's) ondersteunt, die nauw samenwerken en terugkoppelen met producentenorganisaties. Hij vervolgt met een waarschuwing: "Onze ervaring leert dat het vanuit bancair oogpunt niet verstandig is dat producentenorganisaties zelf een kredietfonds beheren. Het ontstaat namelijk vaak vanuit een visie van gelijkheid, 'iedereen die lid is, heeft recht op krediet'. Maar niet alle boeren zijn kredietwaardig en niet alle boeren kunnen met een krediet omgaan. Wij gaan er alleen op in als de producentenorganisatie en de kredietinstelling gescheiden zijn. Dat geldt overigens ook voor kerkelijke instituten en NGO's. Rurale kredietverlening aan coöperaties is een probleem waar op dit moment veel aandacht naar uitgaat. Het is lastig om bij een 'dunne' bevolking een structuur op te bouwen die voldoende draagkracht heeft."

Informatie uitwisseling

De Rabobank Foundation heeft geen gebrek aan partners. We vragen het team waarom ze dan toch belang hechten aan Agri-ProFocus. Charles Ruys geeft aan dat ze inderdaad al samenwerken met Solidaridad, Heifer Nederland, Agriterra, ICCO, CORDAID, NOVIB, SNV en Agro Eco. Hij zou graag via het partnerschap lokale adviseurs inzetten, die goed

coöperatieve structuren kunnen ondersteunen. Anje Wind voegt daaraan toe dat ze behoefte hebben aan goede en betrouwbare informatie over de lokale situatie. Dit kan tot stand gebracht worden door gestructureerde samenwerking met relatiebeheerders van de MFO's en de veldstaf van adviesorganisaties. Uitwisseling van informatie en studies is dan ook wat de Rabobank Foundation van het partnerschap verwacht.

Kennisinstellingen

Met de kennisinstellingen lijkt er minder contact te zijn. Bij navraag bevestigt Michaël de Groot dat ze kennisvragen op het gebied van krediet neerleggen bij buitenlandse kennisinstellingen. De Rabobank Foundation sluit financiering van onderzoek uit en dan wordt het voor de Nederlandse kennisinstellingen al snel lastig om aan de vraag te voldoen. De deelname van de kennisinstellingen aan het partnerschap kan daar verandering in brengen. Ze zien coöperaties als een interessant discussie- en onderzoeksthema. Michaël de Groot: “De inzichten over coöperaties zitten nog steeds vast in het ontwikkelingsmodel van de jaren zeventig. Er is veel belangstelling voor dit onderwerp, dat zou toch een prachtig onderzoeksgebied zijn om in Agri-ProFocus verband op te pakken?”

Geïntegreerde ondersteuningstrajecten

De Foundation heeft op zijn beurt een bancaire achtergrond en een zakelijke kijk op partnerondersteuning aan het partnerschap te bieden. Verder leven er nogal wat kennisvragen op het gebied van krediet bij de Agri-ProFocus partners. Daar wil de Rabobank Foundation graag op inspelen, bijvoorbeeld door kennis te leveren voor expert meetings en lopende trajecten. Ze streven er naar om hun middelen binnen de Agri-ProFocus samenwerkingsverbanden in te zetten. De prioritaire handelsketens van de bank zoals katoen, koffie, cacao en tropisch fruit lenen zich uitstekend voor een geïntegreerd ondersteuningstraject van krediet, training, financiering en onderzoek, zegt Michaël de Groot.

Conclusie: passende partner

Het is na dit gesprek niet lastig te concluderen dat de Rabobank Foundation met haar focus op producentenorganisaties en coöperaties uitstekend in het Agri-ProFocus partnerschap past. “Het is onmiskenbaar dat er in het partnerschap kennis ontwikkeld moet worden om coöperaties efficiënt te ondersteunen” zegt Charles Ruys en hij verwacht dan ook dat Agri-ProFocus leidt “tot het delen en gezamenlijk inzetten van expertise op dat vlak”.

Charles Ruys
Manager Rabobank Foundation,
penningmeester bestuur Agri-ProFocus
e-mail: c.t.ruys@rn.rabobank.nl
Expertise: Microkrediet, handelsfinanciering,
organisatieontwikkeling
Landen: Sub-Sahara Afrika, Filippijnen.

Anje Wind
Programma Manager Afrika
email: a.c.wind@rn.rabobank.nl
Expertise: Plattelandsontwikkeling, microkrediet,
organisatieontwikkeling
Landen: Togo, Tanzania, Kameroen, Kenia, Oeganda,
Burkina Faso, Ghana, Mali, Rwanda, Mozambique,
Sierra Leone, Burundi

Frank Bakx
Programma Manager Azië
e-mail: f.w.f.m.bakx@rn.rabobank.nl
Expertise: Microkrediet, microfinanciering,
handelsfinanciering, organisatieontwikkeling,
plattelandsontwikkeling
Landen: India, Sri Lanka, Indonesië, Filippijnen,
Bangladesh, Nepal, Laos, Vietnam, Cambodja,
Pakistan, Kirgizië, Samoa

Iris van der Velden
Project Assistent
e-mail: i.velden@rn.rabobank.nl
Expertise: Handelsfinanciering, microkrediet
Landen: India, Sri Lanka, Indonesië, Filippijnen,
Bangladesh, Nepal, Laos, Vietnam, Cambodja,
Pakistan, Peru, Ecuador, Honduras, Bolivia,
Nicaragua, Costa Rica, Brazilië

Michaël de Groot
Programma Manager Latijns Amerika & Oost Europa
e-mail: m.a.n.groot@rn.rabobank.nl
Expertise: Microkrediet, handelsfinanciering,
ketenontwikkeling-export, koffie, cacao, vruchten,
katoen, suiker
Landen: Peru, Ecuador, Honduras, Bolivia,
Nicaragua, Costa Rica, Brazilië, Suriname, Armenië,
Mongolië, Tajikistan, Uzbekistan

Petra Taams
Project Manager India
e-mail: p.d.taams@rn.rabobank.nl
Expertise: Financieel management
Landen: India

NAAM:	RABOBANK FOUNDATION
MISSIE:	POSITIEVERBETERING VAN KANSARME GROEPEN EN LEVEREN VAN EEN BIJDRAGE AAN EEN RECHTVAARDIGE VERDELING VAN WELVAART EN WELZIJN DOOR HET ONDERSTEUNEN VAN COÖPERATIES
JAAR VAN OPRICHTING :	1974
ORGANISATIEVORM:	STICHTING
AANTAL MEDEWERKERS:	7
BELANGRIJKE DIENSTEN VOOR PO'S:	DONATIES, LENINGEN, GARANTIES, TECHNISCHE ASSISTENTIE
BELANGRIJKSTE BESTAANDE ALLIANTIES:	SOLIDARIDAD, ICCO, AGRITERRA, HEIFER NEDERLAND, SNV, CORDAID, OXFAM NOVIB, AGRO-ECO
LID PARTICIPANTENRAAD:	CHARLES RUYS
CONTACTGEGEVENS:	RABOBANK FOUNDATION POSTBUS 17100 3500 HG UTRECHT
TELEFOON	030 2163346
INTERNET	WWW.RABOBANKFOUNDATION.NL

SNV

Er kan een efficiencyslag gemaakt worden

Echt mooi kun je het hoofdkantoor van SNV in Den Haag niet noemen, maar voor veel ontwikkelingswerkers liggen er wel spannende herinneringen. Om als deskundige in Afrika, Latijns Amerika of Azië aan de slag te kunnen, is een sollicitatie bij SNV een veel belopen carrièrepad.

We komen aan rond lunchtijd, de broodjes staan klaar en een vijftiental medewerkers zijn aanwezig tijdens de algemene introductie. We praten na de lunch verder met directeur Annemiek Jenniskens, met mensen van de 'strategische unit' Kees Zevenbergen, Jan Ubels, Han Baartmans, Birgitte den Boer, Marcel Leijzer, Rob Ukkerman en tenslotte met Fons de Zeeuw en Marnix Mulder van 'planning & control'. SNV is een grote partij met een enorm netwerk aan mensen zowel in Nederland als in het veld. Ondanks dat ziet SNV -als één van de initiatiefnemers van Agri-ProFocus- veel heil in samenwerking. Waarom? Annemiek Jenniskens is stellig: "SNV heeft door schade en schande ervaren dat samenwerken in ontwikkelingssamenwerking bijzonder weerbarstig is. Toch geloven wij dat door samenwerken en partnerschappen een belangrijke efficiencyslag in ontwikkelingssamenwerking gemaakt kan worden. Door te investeren in Agri-ProFocus willen we dat principe kracht bijzetten. Wij hebben veel te bieden aan het partnerschap, maar wij kunnen er ook veel halen."

Veertig jaar SNV

Het is iets meer dan veertig jaar geleden dat de eerste SNV-adviseurs door de Koningin uitgezwaaid werden. Aan de kerntaak van SNV, 'capaciteitsopbouw door het verbinden van mensen', is in al die jaren niets veranderd. De adviseurs - Nederlanders én lokale professionals - werken momenteel in dertig landen verdeeld over vijf regio's. Het zwaartepunt van de activiteiten van SNV ligt met achtien landen in Afrika. SNV heeft zijn beschikbare adviesdiensten nu wereldwijd gedefinieerd in vier aandachtsvelden: 'lokale bestuursprocessen', 'markttoegang voor armen', 'duurzaam bosbeheer' en 'duurzaam toerisme'.

Markttoegang voor armen

SNV richt zich op capaciteitsopbouw van lokale actoren, niet exclusief op producentenorganisaties. Toch zijn producentenorganisaties wel belangrijker geworden door de grotere aandacht die SNV is gaan geven aan het thema 'markttoegang voor armen'. SNV

richt zich vooral op de ontwikkeling van lokale en regionale productketens. Per regio zijn er verschillende producten geïdentificeerd, waaronder katoen, koffie, cashewnoten en bamboe. Niet alleen de producenten maar ook andere partijen in de keten worden ondersteund, zoals dienstverleners in de productie, verwerking en vermarkting. Wat betreft exportketens richt SNV zich op de fair trade branche. Marcel Leijzer geeft als voorbeeld het partnerschap dat SNV met de Fairtrade Labelling Organisation (FLO) heeft afgesloten. Hierin staat de ondersteuning van producentenorganisaties in Afrika centraal. Op aanvraag van producentenorganisaties worden SNV-adviseurs ingezet om een verbetering van de bedrijfsvoering en daardoor een verbeterde toegang tot fair trade markten tot stand te brengen. Een unieke combinatie die ook voor het Agri-ProFocus partnerschap interessante mogelijkheden biedt.

Samenwerken in het partnerschap

"Bestaande samenwerkingsvormen met Agri-ProFocus partners ter ondersteuning van producentenorganisaties zijn sterk landspecifiek" zegt Han Baartmans. Zo ondersteunt SNV in Bolivia in Agri-ProFocus verband producentenorganisaties in de quinoa productieketen. In West Afrika werkt SNV nauw samen met ICCO en KIT. Hier worden organisaties van katoenboeren ondersteund in hun zoektocht naar een adequaat antwoord op de liberaliserings- en mondialiseringsprocessen waar ze nu middenin staan. SNV wil ook in andere landen samenwerken met Agri-ProFocus partners. Han Baartmans benadrukt dat SNV niet alleen geïnteresseerd is in ondersteuning van coöperaties, maar ook ondersteuning wil bieden aan anders georganiseerde producentenorganisaties.

Marktanalyse en Krediet

Al brainstormend komen we er achter dat SNV vooral behoefte heeft aan samenwerking op het gebied van marktanalyse en krediet. Annemiek Jenniskens: "SNV is sterk in capaciteitsopbouw van markt-actoren. Maar het maken van goede marktanalyses vanuit een economisch perspectief is niet onze specialiteit. Die expertise zoeken we graag binnen het Agri-ProFocus partnerschap. Daarnaast hopen we dat het partnerschap ons in staat stelt om lokale marktpartijen meer en betere toegang tot krediet te verschaffen."

Lobby

Uit onze ontmoetingen met andere Agri-ProFocus leden blijkt dat SNV alleen al vanwege het grote aantal lokaal ingezette adviseurs gezien wordt als een interessante partner voor samenwerking. Maar er is meer. Jan Ubels: "Naast onze expertise op het gebied van capaciteitsopbouw van producentenorganisaties heeft SNV een jarenlange ervaring met leiderschapstrainingen. Dat kan voor boerenleiders heel waardevol zijn. Daarnaast zijn we weliswaar niet zelf actief op het gebied van internationale lobby's, maar SNV's uitgebreide lokale netwerk kan verbonden worden met in lobbyen gespecialiseerde organisaties zoals NOVIB en ICCO." Binnen die lokale en regionale netwerken richt SNV zich op het versterken van producentenorganisaties om hun nationale en regionale lobbyagenda op het gebied van landbouwhervorming, landbouwregulering en toegang tot land zelf te kunnen uitvoeren.

Allianties op veldniveau

Aangezien de aansturing van SNV-activiteiten de laatste jaren steeds meer is verschoven naar de landen in het Zuiden, zal bemiddeling van Agri-ProFocus trajecten dan ook daar tot stand moeten komen. Rob Ukkerman: "Voor het vormgeven van concrete samenwerking zal het Agri-ProFocus team het veld in moeten om daar trajecten te bemiddelen. Hier in Nederland kunnen we met andere leden pogen de neuzen dezelfde kant op te krijgen. Het werkelijke commitment ligt echter bij de practice area leaders in de verschillende regio's. Zij zijn de experts en zij kunnen de vragen van producentenorganisaties vertalen naar een aanvraag voor een coherente aanpak vanuit het Agri-ProFocus netwerk."

Conclusie: hou vast!

Met 940 adviseurs in het veld heeft SNV een groot netwerk op lokaal, nationaal en regionaal niveau. SNV-adviseurs kennen de kneepjes van het adviesvak en zijn gespecialiseerd in capaciteitsopbouw. Binnen het Agri-ProFocus partnerschap verwachten ze gebruik te kunnen maken van de specifieke expertise van andere leden en zoeken ze aansluiting bij de internationale lobbyagenda. Kees Zevenbergen: "Dit initiatief is heel belangrijk. Het kan laten zien dat samenwerken echt mogelijk is en meerwaarde genereert voor die duizenden mannen en vrouwen in het Zuiden die hun kostje moeten verdienen in de landbouw. Dus laat jullie vooral niet afschrikken door de sceptici, hou vast!."

BELANGRIJKSTE ACTIVITEITEN VOOR/MET PO'S IN...		
LAND	PRODUCENTENORGANISATIE	BELANGRIJKSTE ACTIVITEITEN
Bolivia	CIOEC	Capaciteitsontwikkeling en marketing advies
Burkina Faso	Wouol ("Solidarity")	Capaciteitsontwikkeling en marketing advies aan een association van 1500 mango producenten
	L'union coopérative rizicole de Bama	Marketing en bedrijfsontwikkeling
Zambia	ZNFU	Capaciteitsontwikkeling en advisering marktontwikkeling op nationaal en regionaal niveau
Vietnam	Vietnam Women's Union	Capaciteitsontwikkeling
Peru	Junta Nacional de Café	Bedrijfsontwikkeling. 28% van alle koffie producenten in Peru zijn lid
Mali	ULPC	Capaciteitsontwikkeling
Nicaragua	CENICAPE	Capaciteitsontwikkeling van koffie coöperatie met 6000 leden
Kameroen	GECEC	Ondersteuning MFI voor leningen aan kleine producenten
Ecuador	El Guabo	Capaciteitsontwikkeling van association van kleine bananen producenten met 300 leden en werkgelegenheid voor 1000 werknemers
	CORECAF	Ondersteuning van een associatie van 5000 kleine koffieproducenten
WEBSITES		
www.snvworld.org www.capacity.org www.viceversaonline.nl		

Dirk Elsen
Director, Chair, bestuurslid Agri-ProFocus
e-mail: delsen@snvworld.org
Standplaats: Den Haag

Annemiek Jenniskens
Director
e-mail: ajenniskens@snvworld.org
Standplaats: Den Haag

Kees Zevenbergen
Chief Strategy Officer
e-mail: kzevenbergen@snvworld.org
Standplaats: Den Haag

Tito Arunga
Private Sector Development Advisor
e-mail: tarunga@snvworld.org
Standplaats: Kenya
Expertise: Capaciteitsontwikkeling, organisatieontwikkeling, bedrijfsontwikkeling, marktontwikkeling

Annemieke Beekmans
Leader Market Acces for the Poor- LatijnsAmerika
e-mail: abeekmans@snvworld.org
Standplaats: Quito-Ecuador
Expertise: Capaciteitsontwikkeling, organisatieontwikkeling, ketenontwikkeling-export/lokaal, kennismanagement
Landen: Bolivia, Peru, Ecuador, Honduras, Nicaragua

Peter Bos
Market Access Advisor
e-mail: pbos@snvworld.org
Standplaats: Arusha, Tanzania
Expertise: Capaciteitsontwikkeling, training, scholing, advisering, organisatieontwikkeling, financiële ondersteuning, microkrediet, certificering, bedrijfsontwikkeling, marktontwikkeling, ketenontwikkeling-export/lokaal, onderzoek-toegepast, lobby, advocacy
Landen: Tanzania (Kilimanjaro/Arusha and Manyara)

Dick Commandeur
Senior Advisor in Economic Development
e-mail: dcommandeur@snvworld.org
Standplaats : La Paz/Sucre, Bolivia
Expertise: Advisering, organisatieontwikkeling, bedrijfsontwikkeling, beleidsontwikkeling
Landen: Bolivia, Peru, Ecuador

Sara Mbago
Portfolio Coordinator Zambia North, SNV Zambia
e-mail: smbago@snvworld.org
Standplaats: Kasama, Zambia
Expertise: Ketenontwikkeling - export/lokaal, capaciteitsontwikkeling, organisatie ontwikkeling
Landen: Zambia, Zimbabwe, Tanzania

Andoh Obed Mensah
Function: Advisor Private Sector Dev/Market Access for the Poor (MAP)
e-mail: amensah@snvworld.org
Standplaats: Bissau, Guinea- Bissau, West Africa
Expertise: Capaciteitsontwikkeling, advisering, organisatieontwikkeling, bedrijfsontwikkeling, ketenontwikkeling-export/lokaal
Landen: Benin, Burkina Faso, Kameroen, (DRC), Ghana, Guinee Bissau, Mali, Niger

Matthias Moyersoen
Country Director SNV
e-mail: mmoyersoen@snv.org.np
Standplaats: Kathmandu, Nepal
Expertise: Organisatieontwikkeling, marktontwikkeling, ketenontwikkeling- export/lokaal
Landen: Nepal, India

Marnix Mulder
Planning & Control officer
e-mail: marnixmulder@snvworld.org
Standplaats: Den Haag
Expertise: Capaciteitsontwikkeling, onderzoek-toegepast, M&E, beleidsontwikkeling
Landen: Latijns Amerika, Azië

Joost Nelen
Advisor & Coordinator 'Drylands Management' West & Central Africa
e-mail: jnelen@snvworld.org
Standplaats :Bamako, Mali
Expertise: Capaciteitsontwikkeling, onderzoek-toegepast, beleidsontwikkeling, management van natuurlijke hulpbronnen
Landen: Mali, Benin, Burkina Faso, Kameroen, Ghana, Niger

Kees-Jan van Til
Team Leader Market Acces for the Poor and Senior Advisor
e-mail: kvantil@snvworld.org
Standplaats: Burkina Faso, Bobo Dioulasso
Expertise: Advisering, organisatieontwikkeling, bedrijfsontwikkeling, marketing, ketenontwikkeling-export/lokaal
Landen: Mali, Niger, Benin, Ghana, Guinee Bissau, Burkina Faso, Kameroen, Angola

Jan Ubels
Senior Strategy Officer
e-mail: jubels@snvworld.org
Standplaats: Den Haag
Expertise: Capaciteitsontwikkeling, bedrijfsontwikkeling, beleidsontwikkeling, facilitatie
Landen: Egypte, Zuid Azië, West Afrika

Rob Ukkerman
NRM Officer
e-mail: rukerman@snvworld.org
Standplaats: Den Haag
Expertise: Capaciteitsontwikkeling, training, advisering, management van natuurlijke hulpbronnen, organisatieontwikkeling, beleidsontwikkeling, facilitatie
Landen: West Afrika, Centraal Amerika, Zuid Oost Azië

Vu Thi Quynh Anh
Programme Coordinator North, SNV Vietnam
e-mail: quynhanhvt@snvworld.org
Standplaats: Hanoi, Vietnam
Expertise: Organisatieontwikkeling, ketenontwikkeling, advisering, beleidsontwikkeling, facilitatie, lobby, advocacy
Landen: Laos, Vietnam, Cambodja

NAAM:	SNV NETHERLANDS DEVELOPMENT ORGANISATION
MOTTO:	CONNECTING PEOPLES CAPACITIES
JAAR VAN OPRICHTING :	1965
ORGANISATIEVORM:	STICHTING, SINDS 2001 NGO, DAARVOOR KWANGO
AANTAL MEDEWERKERS:	1.480 (2005), WAARVAN 940 ADVISEURS, WAARVAN 630 LOKALE ADVISEURS
BELANGRIJKE DIENSTEN VOOR PO'S:	ORGANISATIEVERSTERKING, INSTITUTIONELE VERSTERKING, LEIDERSCHAPTRAININGEN, KETENONTWIKKELING, TOEGANG TOT MARKTEN
BELANGRIJKSTE BESTAANDE ALLIANTIES:	ICCO, KIT, AGRITERRA, OXFAM NOVIB, RABOBANK FOUNDATION
LID PARTICIPANTENRAAD:	KEES ZEVENBERGEN
CONTACTGEGEVENS:	SNV NETHERLANDS DEVELOPMENT ORGANISATION BEZUIDENHOUTSEWEG 161 2594 AG DEN HAAG
TELEFOON	070 3440244
INTERNET	WWW.SNVWORLD.ORG

SOLIDARIDAD

De realiteit van de markt dwingt ons tot samenwerking

Voor een organisatie met de naam en faam van Solidaridad is de behuizing in Utrecht bescheiden. Solidaridad zit ‘drie hoog achter’ in een pand in een woonwijk, te bereiken via een studentikoze entree en een lange smalle trap. Toch werken er meer dan twintig mensen.

Twee daarvan zijn Nico Roozen en Janet Mensink. Ze hebben hoge verwachtingen van het partnerschap: “Agri-ProFocus kan een platform worden dat echt iets nieuws neerzet, iets dat je als individuele organisatie niet voor elkaar krijgt. Als het lukt om gezamenlijk op te trekken dan kunnen we een grote slag maken voor boerenorganisaties in de fair trade en MVO ketenontwikkeling.”

BELANGRIJKSTE ACTIVITEITEN VOOR/MET PO'S IN...		
LAND	PRODUCENTENORGANISATIE	BELANGRIJKSTE ACTIVITEITEN
Peru	Oro Blanco (exportorganisatie katoen, producer owned); Biorganika (exportorganisatie fruit; producer owned)	Ontwikkeling fair trade/biologische textielketen en producenten-ontwikkeling/export tropisch fruit
India	Chetna Organic (producentenorganisatie)	Ontwikkeling fair trade/biologische textielketen
Ghana	West African Fair Fruit Company (exportorganisatie tropisch fruit; producer owned)	Producentenontwikkeling/export fair trade/biologisch tropisch fruit (West African Fair Fruit Company, WAFF)
Brazilië	OPFnoCJS (das Organizações de Produtores Familiares no Comércio Justo e Solidário); intermediaire organisatie: Faces do Brasil (NGO netwerk ikv fair trade)	Programma Fair Trade in het Zuiden (m.n. rond soja); ontwikkeling duurzame sojaketen; ontwikkeling duurzame biomassa
Mexico	Comercio Justo México (nationale fair trade labelling organisatie)	Programma Fair Trade in het Zuiden (Comercio Justo Mexico)
Oeganda	Kulika Charitable Trust (NGO; (koffie)producentenondersteuning)	Producentenontwikkeling/export duurzame koffie; producentenontwikkeling/export fair trade/biologische katoen
Burkina Faso	UFMB (Union Fruitiere et Maraichaire du Burkina; mangoproducenten)	Producentenontwikkeling/export fair trade/biologisch tropisch fruit (via WAFF, Ghana)
Zuid-Afrika	Zebediela Citrus Estate	Producentenontwikkeling/export fair trade/biologisch tropisch fruit
Benin	Fupro (katoenproducenten), Obepab (NGO) als intermediair	Producentenontwikkeling/export fair trade/biologisch katoen
China	Partners netwerk SAI China	Ontwikkeling fair trade/biologische textielketen
WEBSITES		
www.solidaridad.nl www.biorganika.nl www.made-by.nl www.utzkapeh.nl www.agrofair.nl		

Max Havelaar

Wie kent het werk van Solidaridad niet? We drinken met z'n allen immers Max Havelaar koffie? Solidaridad staat voor duurzame ketenontwikkeling avant la lettre. Het begon in 1988 met het Max Havelaar fair trade keurmerk, op verzoek van een Mexicaanse koffiecoöperatie. Naast koffie richt Solidaridad zich tegenwoordig op de ondersteuning van producentenorganisaties via de ontwikkeling van maatschappelijk verantwoorde ketens in katoen en textiel, tropisch fruit, soja en biomassa. Solidaridad werkt hierbij nauw samen met Utz Kapeh voor duurzame koffie, AgroFair voor Oké tropisch fruit, het Made By label voor duurzame kleding en de Green Gold Standard voor duurzame biomassa.

Marktdenken

Solidaridad ondersteunt producentenorganisaties via krediet, technische assistentie en bij het verkrijgen van certificeringen. Maar vooral biedt Solidaridad de producentenorganisaties een afzetmarkt. Nico Roozen: “We denken vanuit de marktvraag. Veel programma’s voor producentenondersteuning mislukken of blijven afhankelijk van donorgeld, omdat de afzetkant niet goed is ontwikkeld. Wij hebben veel ervaring in het ontwikkelen van marktmodellen. Door het verkennen en ontwikkelen van de marktvraag in Nederland en Europa zijn we in staat om producentenontwikkeling te koppelen aan kwalitatief hoogwaardige markttoegang. De markt moet de continuïteit bieden.” Dit marktdenken betekent nogal wat. Supermarkten en warenhuizen stellen hoge eisen aan

het aanbod in termen van kwaliteit, variëteit, volume en jaar-rond beschikbaarheid, zegt Nico Roozen. “Voor een product als bananen is dat redelijk gemakkelijk te verwezenlijken. Maar voor mango’s kunnen we alleen het hele jaar door leveren als we een mondiaal netwerk van betrouwbare producentenorganisaties hebben opgezet, die produceren vanuit verschillende ecologische zones. Hetzelfde geldt voor koffie door de verschillende melanges en katoen door de marktbehoefte aan verschillende kwaliteiten in stapellengte en vezelsterkte.”

Concessies aan de markt

Dit marktdenken betekent ook dat er nieuwe keuzes gemaakt moeten worden in de ontwikkelingsstrategie. Nico Roozen: “We hebben heel wat dogma’s achter ons gelaten. Zonder onze dromen los te laten. De realiteit van de markt dwingt ons tot het maken van keuzes. Zo willen we graag via de sinaasappelproductie de black economic empowerment in Zuid-Afrika ondersteunen. Maar we kunnen de markt alleen jaarrond bedienen als we de Afrikaanse sinaasappel combineren met die uit Argentinië en Marokko. We moeten een concept voor duurzame economische ontwikkeling ontwikkelen in een Arabische context. Dat blijkt een spannende uitdaging te zijn. Dit geldt ook voor katoen, vertelt Janet Mensink: “Als je een serieuze speler wilt zijn voor Nike of de Bijenkorf kun je je niet beperken tot India of Bangladesh, maar zul je ook in een voor ons minder voor de hand liggend land als China aan de slag moeten. Zo ook hebben we bijvoorbeeld soms de slagkracht van middelgrote boeren nodig om

voor kleine boeren ketenontwikkeling mogelijk te maken.” In ieder geval heeft Solidaridad weinig op met de meer traditionele vormen van ontwikkelingshulp. “Easy money maakt veel kapot.” Donorgeld blijft nodig en nuttig om ontwikkelingen mogelijk te maken. Maar Solidaridad werkt liever met krediet en of zelfs met aandeelhouderschap van producenten in ondernemingen. AgroFair is bijvoorbeeld voor de helft in handen van de leverende producentenorganisaties.

Verduurzaming van ketens

Consumentenbinding blijkt een lastige zaak: “Fair trade en biologische producten halen drie tot vijf procent van de markt. De Oké banaan in Zwitserland is doorgebroken naar een marktaandeel van vijftienveertig procent en heeft Chiquita van de markt gedrukt. Maar dat is eerder uitzondering dan regel. Overigens is dat nu wel de reden waarom Chiquita serieus met Rainforest Alliance aan de gang is gegaan. Een nichemarkt kan wel degelijk de gangbare markt in beweging krijgen.” Inmiddels heeft Solidaridad het beleid verbreed naar het commitmenten van bedrijven tot maatschappelijk verantwoord ondernemen. Door lobby en constructieve dialoog werden bedrijven als Douwe Egberts en Ahold bewogen tot de acceptatie van bedrijfskeurmerken als Utz Kapeh. Nico Roozen: ““We proberen hun reguliere ketens te verduurzamen via onderzoek en advies. Zo lopen er nu een aantal pilots met supermarkten, waarin wij hun leveranciersnetwerk van groenten, fruit en garnalen doorlichten op sociale en ecologische aspecten. Tevens proberen we dat kleine boeren worden opgenomen in het leveranciersnetwerk van deze supermarkten. Hier ligt de grote uitdaging in de mainstream markt.”

Marktpositie vraagt om samenwerking

Solidaridad ziet in Agri-ProFocus een goede mogelijkheid om producentenorganisaties in de fair trade en EKO productieketens naar een hoger plan te trekken. Nico Roozen: “Nu werken Agri-ProFocus leden nog teveel langs elkaar heen. Activiteiten en partnerrelaties zijn vooral bilateraal. De eisen vanuit de markt dwingen ons tot meer samenwerking. Om aan de marktvraag te kunnen voldoen in de koffie, katoen of tropisch fruit is er behoefte aan een breed en goed ontwikkeld leveranciersnetwerk van producentenorganisaties verspreid over de verschillende continenten. Alléén kan een Solidaridad of een ICCO dat nooit leveren. Maar als het ons lukt om gezamenlijk op te trekken vanuit een gedeelde strategie is er een grote slag te maken. Het is onverantwoord om het niet te proberen!” Roozen vervolgt zijn gloedvolle betoog: “Agri-ProFocus kan het platform zijn om deze samenwerking te realiseren. Ieder lid kan een eigen expertise inbrengen. Sommige lidorganisaties hebben de expertise in huis om aan de marktvraag hier in Europa te werken. Andere hebben goede

relaties met producentenorganisaties of met partners die producentenorganisaties tot hun achterban rekenen. De kredietinstellingen kunnen handelsfinancieringen en projectkredieten verstrekken. Training en advies kan gericht ingezet worden. Ten slotte kunnen de kennisinstellingen een concrete bijdrage leveren in het analyseren van knelpunten en het aandragen van oplossingen.”

Conclusie: trekker in het partnerschap

Na twee uur interviewen is het ons duidelijk geworden dat Solidaridad een echte trekker kan zijn in het partnerschap. Een aanjager van nieuwe pogingen om ontwikkeling in ketens als katoen, tropisch fruit en biomassa op een hoger plan te trekken. Een belangrijke voorwaarde hiervoor is wel dat leden echt bereid moeten zijn om op strategisch niveau samen op te trekken. Nico Roozen: “Om een serieuze speler te zijn voor producentenorganisaties is er veel expertise en inzet van de Agri-ProFocus leden nodig. Maar als de wil er is, moeten we een heel eind kunnen komen!”

Nico Roozen
Directeur, bestuurslid Agri-ProFocus
e-mail: nico.roozen@solidaridad.nl

Jeroen Douglas
Beleidsmedewerker Tropisch Fruit, Katoen/Textiel, Duurzame Biomassa
e-mail: jeroen.douglas@solidaridad.nl
Expertise: capaciteitsontwikkeling, ketenontwikkeling, marktontwikkeling, advieswerk, lobby
Landen: Peru, Brazilië, Ghana, Burkina Faso, China

Maaike Schouten
Beleidsmedewerker Katoen/Textiel
e-mail: maaike.schouten@solidaridad.nl
Expertise: capaciteitsontwikkeling, advieswerk, organisatieontwikkeling, ketenontwikkeling, beleidsontwikkeling
Landen: Benin, Oeganda, Tanzania, Tunesië

Jan Gilhuis
Beleidsmedewerker Fair Trade Brazilië en duurzame Soja
e-mail: jan.gilhuis@solidaridad.nl
Expertise: advieswerk, ketenontwikkeling, beleidsontwikkeling, lobby
Landen: Brazilië

Janet Mensink
Beleidsmedewerker Katoen/Textiel
e-mail: janet.mensink@solidaridad.nl
Expertise: capaciteitsontwikkeling, advieswerk, organisatieontwikkeling, ketenontwikkeling, beleidsontwikkeling
Landen: India

Hans Perk
Beleidsmedewerker Koffie
e-mail: hans.perk@solidaridad.nl
Expertise: advieswerk, financiële ondersteuning, marktontwikkeling, ketenontwikkeling, beleidsontwikkeling
Landen: Oeganda, Kenia, Ethiopië, Vietnam

NAAM:	SOLIDARIDAD
MOTTO:	MÉÉR DAN HULP!
JAAR VAN OPRICHTING :	1976
ORGANISATIEVORM:	OECUMENISCHE STICHTING
AANTAL MEDEWERKERS:	24
BELANGRIJKE DIENSTEN VOOR PO'S:	DUURZAAM KETENBEHEER, TECHNISCHE ASSISTENTIE MARKTONTWIKKELING
BELANGRIJKSTE BESTAANDE ALLIANTIES:	AGROFAIR, ICCO, HIVOS EN DE RABOBANK FOUNDATION
LID PARTICIPANTENRAAD:	NICO ROOZEN
CONTACTGEGEVENS:	SOLIDARIDAD
	GOEDESTRAAT 2
	3572 RT UTRECHT
TELEFOON	030 2720313
INTERNET	WWW.SOLIDARIDAD.NL

VAN HALL LARENSTEIN HOGESCHOLEN

Praktisch, met een internationale oriëntatie

De ‘locatie Deventer’ van Van Hall Larenstein is gevestigd in een prachtig gebouw dat lokaal nog steeds bekend staat als ‘de tropische landbouwschool’. De huidige naam ‘Hogeschool Van Hall Larenstein’ is het resultaat van de fusie van Hogeschool Larenstein (met vestigingen in Velp en Deventer) en het Van Hall Instituut (in Leeuwarden).

Meer recent is de instelling onderdeel geworden van de WUR (Wageningen University and Research Centre). De bachelor en masteropleidingen van Deventer zullen eind 2006 verplaatst worden naar Wageningen. Teamleider Miel Hooijdonk over deze samenwerking: *“We kijken vooruit. De WUR heeft ons met haar internationale aantrekkingskracht, haar faciliteiten en expertise veel te bieden. Andersom kunnen wij voor de WUR veel betekenen met onze beroepsgerichte internationale opleidingen. Agri-ProFocus is voor ons belangrijk om het onderwijs ook in de toekomst dicht bij de praktijk te houden.”*

BELANGRIJKSTE ACTIVITEITEN VOOR/MET PO'S IN...		
LAND	PRODUCENTENORGANISATIE	BELANGRIJKSTE ACTIVITEITEN
Benin	Verskillende 'Lycées Techniques Industriels'	Ondersteuning curriculum ontwikkeling op het gebied van water
China	- China Agricultural University - Yunnan Agricultural University	Gezamenlijk 4-jarig Bachelor programma voor tuinbouw, agri-business en land- en waterbeheer. Jaarlijks komen plusminus 60 studenten naar VHL voor laatste 2 jaar van programma.
Colombia		Medeontwikkeling van opleiding milieu-beheer van rurale en stedelijke gebieden en opleiding duurzame productieketens gericht op culturele en organisatorische versterking van etnische groepen en boerengemeenschappen.
Ethiopië	- Alemaya University of Agriculture - Mekelle University - Institute for Pastoral and Agro-Pastoral Studies (IPAS)	Institutionele versterking en capaciteits-opbouw (trainers van trainers) en / of curriculum ontwikkeling
Guatemala		Ondersteuning bij de ontwikkeling van een Master programma 'Sustainable Rural Development'
Kazakstan / Oezbekistan	Verskillende universiteiten	Ontwikkeling van een Master programma 'Food safety'
Mozambique		Ondersteuning bij de ontwikkeling van verschillende 'Polytechnics'
Rwanda	Institut Supérieur d'Agriculture et d'Elevage for Rural Economic Transformation	Institutionele versterking en curriculum ontwikkeling ihkv werkveld-vraaggestuurd opleiden in het hoger onderwijs
Vietnam	Diverse Agrarische Universities (Profession Oriented higher Education) en middelbare en praktijkscholen in 'agro-forestry'	Institutionele versterking en/of curriculum ontwikkeling ihkv werkveld- vraaggestuurd opleiden in hoger, middelbaar en praktijk onderwijs zowel in landbouw als bosbouw sector
Zuid-Afrika	- Cape Institute for Agricultural Training (CIAT) - CEDARA College of Agriculture - Lowveld College of Agriculture - Madzivhandila College of Agriculture - Potchefstroom College of Agriculture	Curriculum ontwikkeling en capaciteitsopbouw (training van trainers)

Internationaal en praktijkgericht
De cijfers rond dat onderwijs zijn indrukwekkend. Van Hall Larenstein telt meer dan vierduizend studenten, zeventien HBO-opleidingen en drie 'professional masters'. Het programma van Hogeschool Van Hall Larenstein is traditioneel gezien altijd sterk praktijkgericht geweest, met een stevige internationale component. Begin vorige eeuw betekende dit het opleiden van studenten voor de suikerriet-, rubber- en palm-olieplantages van Nederlands Indië. Later kwamen de studenten er voor ontwikkelingswerk in de tropische landbouw en sinds halverwege de jaren tachtig ook voor de internationale agrarische handel. Ook zijn er alweer zo'n vijftig jaar cursussen voor internationale studenten uit Afrika, Azië en Latijns Amerika.

Ondernemende studenten
In het huidige onderwijsaanbod zijn vier 'majors' het meest relevant voor Agri-ProFocus: International Agri-Business & Trade, International Horticulture & Marketing, Agri-Systems Management en Regional Development & Innovation. Ruim honderdvijftig studenten (waarvan veertig procent afkomstig uit het Zuiden en de transitielanden) ronden jaarlijks een van deze studies af. De Engelstalige opleidingen zijn volledig internationaal georiënteerd. Miel Hooijdonk: "Nederlanders, die onze programma's volgen, zijn ondernemend, willen internationaal aan de slag en hebben vaak oog voor maatschappelijke vraagstukken. Buitenlandse studenten komen veelal uit belangstelling voor de Nederlandse landbouw en onze agri-business."

Bruggen slaan
International Agri-Business & Trade en International Horticulture & Marketing leiden vooral op voor managementfuncties in het bedrijfsleven. Men doet er kennis

op over handel & markten, kwaliteitsmanagement en het organiseren van ketens. Miel Hooijdonk: "Dit zijn onderwerpen die ook centraal staan bij Agri-ProFocus. Onze mensen kunnen producentenorganisaties ondersteunen om bij de markt te komen en zij kunnen bruggen slaan tussen exporteurs en boeren. Het zijn geen academici, maar juist praktische mensen met een internationale oriëntatie die van aanpakken weten."

Discussie
De opleiding Agri-Systems Management is vooral gericht op kleinschalige landbouw in het Zuiden. Docent Jan Hoekstra: "Het is de voortzetting van de oude opleiding Tropische Landbouw, maar met meer aandacht voor andere zaken dan alleen teelttechniek. Dat aspect is volop te vinden in de landen zelf. We zitten nu meer op onderwerpen als de supply chain, de organisatie van de landbouw en er is aandacht voor maatschappelijk verantwoord ondernemen." Door de veranderende arbeidsmarkt is er binnen Van Hall Larenstein discussie over de doelstelling van de opleiding: gericht op grootschalige productie of op kleine en middelgrote boeren. Dit voorjaar wordt de toekomstige opzet van Agri-Systems Management bekeken. In deze discussie is ook een externe werkveldcommissie betrokken waar Agriterra inzit. Een van de vragen is of en hoe er meer aandacht in de opleiding kan komen voor producentenorganisaties. Daarover wil Van Hall Larenstein graag met andere leden van Agri-ProFocus van gedachten wisselen.

Praktijkprojecten
Van Hall Larenstein kent naast het reguliere onderwijsprogramma ook een portfolio van internationale projecten. Die beslaat op jaarbasis circa twaalf fte aan menskracht, verdeeld over een grotere groep docenten die mis-

sies uitvoeren. De middelen voor deze projecten komen vaak van Nuffic en van EU-programma's. Projectmanager Willibrord Verheggen over deze projecten: "De link met de praktijk in de tropen en in transitielanden is belangrijk om zo kennis en ervaring binnen te halen voor het actueel houden van het onderwijs. Wij zijn nu sterk in curriculumontwikkeling van middelbaar en hoger landbouwonderwijs. Op dat terrein is nog heel veel te doen, want agrarisch beroepsonderwijs is in veel landen slecht ontwikkeld, soms bestaat er alleen onderwijs op universitair niveau." Miel Hooijdonk ziet daarnaast nog andere kansen: "Om onze beroepsprofielen scherp te houden, moeten we meer projecten samen met het bedrijfsleven hebben. Daarmee houden we de beroepsoriëntatie beter vast en daarmee blijven we ons onderscheiden van de academische opleiding. Als ik met bedrijven of met het Centraal Bureau voor Importbevordering spreek, weten ze precies wat voor mensen ze nodig hebben."

Waardevol

Van Hall Larenstein werkt op dit moment zelf niet rechtstreeks met productenorganisaties. Ze hopen dat het partnerschap hier verandering in kan brengen. Miel Hooijdonk: "We willen juist dicht bij de landbouwpraktijk zitten. Het netwerk van Agri-ProFocus is daarom voor ons heel waardevol. Het kan richting geven aan ons onderwijsaanbod en onze profilering. Ik zie goede mogelijkheden om beroepsonderwijs aan te bieden dat tegemoet komt aan behoeftes van producentenorganisaties, ondersteunende organisaties en andere ketenpartijen."

Praktijkstages

Het netwerk van het partnerschap biedt ook mogelijkheden om stageplekken of afstudeeropdrachten te krijgen die zowel voor de producentenorganisatie als voor de studenten nuttig zijn. Jan Hoekstra: "We willen graag dat de studenten naar het buitenland gaan, want ze leren het meeste van de praktijk. Voor buitenlandse studenten geldt vaak dat die in Nederland een stage zoeken. Ons stagebureau plaatst graag opeenvolgende studenten bij een bedrijf of organisatie. Dan kan er in de relatie kennis worden opgebouwd die nuttig is voor de organisatie, maar die ook bruikbaar is voor het onderwijs."

Conclusie: goede aansluiting met doelstellingen

Het onderwijsaanbod van Hogeschool Van Hall Larenstein sluit qua inhoud heel nauw aan op thema's als ketenontwikkeling en kwaliteitsmanagement, die voor Agri-ProFocus relevant zijn. Daarnaast heeft de hogeschool veel expertise in huis rond het verbeteren van agrarisch beroepsonderwijs en organisatieversterking in het Zuiden. Van Hall Larenstein hoopt via het partnerschap het netwerk voor stages, afstudeeropdrachten en missies te vergroten en impulsen te krijgen om het onderwijsaanbod te versterken.

Miel Hooijdonk
Course manager Horticulture & Business
Expertise: Bloemen, ketenontwikkeling-export
Landen: Caribisch gebied

Jan Hoekstra
Lecturer Regional Development and Project management
e-mail: j.hoekstra@larenstein.nl
Expertise: plattelandsontwikkeling, capaciteitsontwikkeling, marktontwikkeling
Landen: Albanië, Burkina Faso, China, Niger, Tanzania

Willibrord Verheggen
Manager International Projects
e-mail: w.m.verheggen@larenstein.nl
Expertise: Organisatieontwikkeling, voorlichting en communicatie
Landen: Colombia, Guatemala, Honduras

Peter Vermerris
Lecturer Financial management
e-mail: P.M.Vermerris@Larenstein.nl
Expertise: Bedrijfsontwikkeling, capaciteitsontwikkeling
Landen: Ghana, Kenia, Zuid-Afrika, Tanzania, Vietnam

Annemarie Westendorp
Senior lecturer Rural livelihood
e-mail: a.m.b.westendorp@larenstein.nl
Expertise: Gender, HIV/Aids & plattelandsontwikkeling, organisatieontwikkeling
Landen: Bulgarije, Ethiopië, Laos, Nepal, Zambia

Gerard van Sonsbeek
Lecturer Technology development
e-mail: G.N.J.vansonsbeek@Larenstein.nl
Expertise: Post-harvest technologie, kwaliteitsmanagement
Landen: Polen, Oeganda

Ivonne de Moor
Lecturer Organisational analysis, learning & change
e-mail: i.demoor@larenstein.nl
Expertise: Capaciteitsontwikkeling, ontwikkeling trainingsprogramma's
Landen: Centraal Amerika, Colombia, Mexico

Kleis Oenema
Course manager Rural Development and Professional Master in Management of Development
e-mail: K.Oenema@Larenstein.nl
Expertise: Capaciteitsontwikkeling, training
Landen: Ethiopië, Ghana, Pakistan, Zuidelijk Afrika

Loes Witteveen
Senior lecturer Training, Rural Extension and Transformation
e-mail: L.M.Witteveen@Larenstein.nl
Expertise: Actors' network analysis, ICT & communicatie
Landen: Oost Afrika, Ghana, The Guyana's, India, Nicaragua

Piet Looise
Lecturer Economics
e-mail: p.looise@larenstein.nl
Expertise: Bedrijfsontwikkeling, training, financieel management
Landen: India, Mali, Thailand, Tunesië, Zambia

Robert Baars
Course co-ordinator Professional Master Agricultural Production Chain Management
e-mail: r.m.t.baars@larenstein.nl
Expertise: Ketenontwikkeling, range management, zuivel
Landen: Ethiopië

NAAM:	VAN HALL LARENSTEIN HOGESCHOLEN
MOTTO:	ENTER YOUR WORLD
JAAR VAN OPRICHTING :	2003 (FUSIE HOGESCHOOL LARENSTEIN EN VAN HALL INSTITUUT), 1988 (LARENSTEIN), 1912 (VOORLOPER IN DEVENTER)
ORGANISATIEVORM:	STICHTING
AANTAL MEDEWERKERS:	15 (BETROKKEN BIJ PO'S)
BELANGRIJKE DIENSTEN VOOR PO'S:	VRAAGGESTUURDE OPLEIDINGEN, CURRICULUM ONTWIKKELING, CAPACITEITSOPBOUW (TRAINING VAN TRAINERS), ADVISERING
BELANGRIJKSTE BESTAANDE ALLIANTIES:	AGRITERRA, PTC+, ICCO, AGROMISA, AGROFAIR EN AGROECO
LID PARTICIPANTENRAAD:	JAN HOEKSTRA
CONTACTGEGEVENS:	VAN HALL LARENSTEIN (LOCATIE DEVENTER) POSTBUS 7* 7400 AA DEVENTER
TELEFOON	0570 684686
INTERNET	WWW.VANHALL-LARENSTEIN.NL
* VANAF 1 SEPTEMBER 2006:	GEBOUW 127, MANSHOLT LAAN 10-12, 6708 PA WAGENINGEN

WAGENINGEN UNIVERSITEIT EN RESEARCH-CENTRUM (WUR)

We zijn er voor de kritische reflectie

Van Wageningen wordt gezegd dat het de stad is met het hoogste gemiddelde IQ. Boerenslimheid? Misschien. Maar misschien hebben de vijfduizend studenten en zesduizend stafleden van de WUR (op een bevolking van 35.000) er ook iets mee te maken.

Wageningen wil het weten ook. Als je de stad binnenrijdt, passeer je het bordje Wageningen: *City of Life Sciences*. We spreken met Bram Huijsman, Frank Joosten, Marcel Stallen, Sietse Vellema en Jos Bijman. Ze werken bij de universiteit en bij verschillende onderzoeksinstituten. Ze zien de meerwaarde van het partnerschap vooral in een meer coherente ondersteuning van producentenorganisaties: *“Vragen van die organisaties beslaan vaak meerdere domeinen. Het partnerschap kan die vragen in de volle breedte bekijken. We kunnen met andere leden onze ‘resources poolen’. Zo kunnen we voldoen aan de doelstelling van Agri-ProFocus om ons gezamenlijk in te zetten voor boerenorganisaties in het Zuiden. En we verwachten van het bestuur en bureau van Agri-ProFocus dat ze middelen, kennis en netwerken bij de aangesloten organisaties mobiliseren ten dienste van die doelstelling.”*

Nieuwe realiteit

Gevraagd naar hun visie over het belang van producentenorganisaties komt er een antwoord dat je van wetenschappers mag verwachten: ze hebben er geen eensluidende mening over. “Velen van ons hebben een maatschappelijk engagement bij boerenorganisaties. Maar dat betekent niet dat we er mee weglopen. Er zijn verschillende visies binnen de

WUR en zo hoort het ook. We zijn er voor de kritische reflectie.” Ze staan dan ook kritisch tegenover de huidige aandacht voor producentenorganisaties als ware het de nieuwe panacee voor armoedebestrijding.

Toch vinden ze de toenemende aandacht voor producentenorganisaties terecht. Ze plaatsen die ontwikkeling in het licht van de -bredere- ketenontwikkeling. Lokaal, regionaal en internationaal worden voedselketens meer en meer belangrijk. Er is een mondiale trend gaande in wat ze noemen ‘de omkering van de keten’. Marcel Stallen: “Voorheen was de landbouw vooral aanbodgestuurd. Maar nu is er een mondiale reorganisatie gaande in de verhoudingen tussen producenten en consumenten. Dat zie je ook in ontwikkelingslanden, waar door de snelle urbanisatie supermarkten als paddestoelen uit de grond schieten die allerlei eisen stellen aan producenten.”

Door die ketenontwikkeling komen producentenorganisaties in een nieuw daglicht te staan. Bram

Huijsman: “We hebben al twintig, dertig jaar ervaring met boerencoöperaties in vooral Latijns Amerika. We hebben kennis opgebouwd over hun organisatorische, economische en politieke dimensies. Maar door de huidige ketenontwikkeling ontstaan er nieuwe interfaces en nieuwe manieren van kijken. Er wordt meer verwacht van wat we nu producentenorganisaties noemen, onder meer doordat er veel zwaardere eisen worden gesteld via kwaliteitsstandaarden en certificeringen.”

Win-win situatie

In het ontwikkelingsdebat komen producentenorganisaties en ketens bij elkaar. Volgens Frank Joosten is er sprake van een ‘win-win situatie’. Enerzijds komt het idee van het vrije ondernemerschap en de nadruk op bedrijvigheid tegemoet aan het marktdenken en de kritiek op de maakbaarheid van de samenleving. Anderzijds komt men met de focus op kleine boeren tegemoet aan het streven naar armoedebestrijding. Frank Joosten: “Theoretisch valt inderdaad te beredeneren dat dit zou kunnen werken. Maar hoe doe je dat dan precies? Die vraag vinden we interessant in Wageningen.” Ketens zijn voor de WUR zo’n belangrijk speerpunt dat ze eind 2005 een expertisecentrum voor ketens en netwerken in het leven hebben geroepen.

Relevante technische kennis

De WUR heeft producentenorganisaties veel te bieden op het vlak van onderwijs en onderzoek. De meerwaarde van ketens in armoedebestrijding is daarbij een aandachtspunt. Bram Huijsman: “Door de verdergaande liberalisering en globalisering van de markten en de integratie binnen agri-food ketens kunnen de verhoudingen tussen de verschillende ketenspelers sterk veranderen. Dat merkt de primaire sector hier in Europa, maar de boeren en het MKB in het Zuiden waarschijnlijk nog veel meer. Wij brengen de veranderingen en risico’s voor verschillende partijen in kaart en doen onderzoek naar machtsrelaties. We stellen ook vragen over mondiale verdelingsvraagstukken: wie worden er in de wereld nu beter van bijvoorbeeld de biofuels?” Er is ook veel technische kennis

in huis. “We kunnen producentenorganisaties helpen met allerlei vragen op landbouwkundig en logistiek vlak. Dat varieert van het ontwikkelen en testen van nieuwe variëteiten tot systemen om producten in de keten te kunnen traceren. We hebben in Wageningen een triltafel staan, gekoppeld aan een computer. Daarmee kunnen we de kwaliteit van verpakkingsmateriaal testen van bijvoorbeeld mango’s op de weg van Ouagadougou naar Accra. Je kunt wel mooie plannen hebben met ketenontwikkeling, maar er zijn vooral op logistiek vlak vaak grote uitdagingen. Ook daar kunnen we bij helpen.” Kenmerkend voor de ‘WUR-aanpak’ is de integratie van technische en sociaal-economische vraagstukken in onderzoek of capaciteitsontwikkeling. Sietse Vellema: “Producentenorganisaties worden steeds vaker onderdeel van internationale ketens. In opdracht van overheden, ontwikkelingsorganisaties of bedrijfsleven werken we daarom regelmatig samen met producentenorganisaties. Bij ons actiegericht onderzoek betreft het vaak een combinatie van institutionele ontwikkeling en technologische vernieuwingen”.

Vraag en aanbod

Ze verwachten veel van het partnerschap. Frank Joosten: “Wij kunnen en willen heel veel doen voor producentenorganisaties. Maar wij willen graag de juiste dingen doen, zaken die voor hen echt van belang zijn. Die vraagsturing, daar hebben we de uitvoerende organisaties in het partnerschap bij nodig, die nauwe contacten hebben met producentenorganisaties en die met hun poten in de klei staan. Met name Agriterra heeft hier volgens mij een grote rol te spelen.” Daarnaast zien ze veel in het bij elkaar brengen van competenties van de leden. “Deze coalitie heeft producentenorganisaties meer te bieden dan elk van de individuele leden aankan. Er komt veel bij kijken om een betere match te maken tussen productie en markt. In Agri-ProFocus zitten verschillende kennisinstellingen en uitvoerende organisaties bij elkaar die gezamenlijk die diensten kunnen leveren.”

Conclusie: **tig** mogelijkheden!

Wat heeft deze ontmoeting ons nu duidelijk gemaakt? Deze City of Life Sciences mag dan wetenschappelijk neutraal zijn, ze heeft het hart wel op de goede plaats zitten. Bovendien heeft Wageningen inderdaad een enorm aanbod aan relevante kennis in huis. De grote uitdaging is om die kennis te laten werken voor concrete problemen van producentenorganisaties. Bram Huijsman: “Als binnen Agri-ProFocus de ambiance van ‘delen’ gaat ontstaan, dan kan er veel loskomen. Ik zie **tig** mogelijkheden voor producentenorganisaties. We staan nog maar aan het begin!”

NAAM:	WUR WAGENINGEN UNIVERSITEIT EN RESEARCHCENTRUM
MISSIE:	INTERNATIONAAL TOONAANGEVENDE KENNISINSTELLING DIE ESSENTIËLE BIJDRAGEN LEVERT AAN DE KWALITEIT VAN LEVEN
JAAR VAN OPRICHTING :	1904*/1997**
ORGANISATIEVORM:	SAMENWERKINGSVERBAND VAN WAGENINGEN UNIVERSITEIT, STICHTING DLO EN VAN HALL LARENSTEIN
AANTAL MEDEWERKERS:	6.000 (EXCLUSIEF VAN HALL LARENSTEIN)
BELANGRIJKE DIENSTEN VOOR PO'S:	ONDERWIJS (5.000 MASTERSTUDENTEN WAARVAN RUIM 600 UIT ONTWIKKELINGSLANDEN, 1200 PHD'S); ONDERSTEUNING INTERNATIONAAL ONDERWIJS; ONDERZOEK , (KETENONDERZOEK EN INNOVATIESYSTEMEN); CAPACITEITSOPBOUW EN TRAININGEN
BELANGRIJKSTE BESTAANDE ALLIANTIES:	LNV, BUZA, AGRITERRA, SNV, KIT
LID PARTICIPANTENRAAD:	FRANK JOOSTEN
CONTACTGEGEVENS:	WAGENINGEN INTERNATIONAL LAWICKSE ALLEE 11, GEBOUW 425 6701 AN WAGENINGEN
TELEFOON	0317 495495
INTERNET	WWW.WI.WUR.NL

*(oprichting 'Rijks Hoogere Land-, Tuin- en Boschbouwschool')

** (start 'Wageningen UR', een fusie van de Landbouwniversiteit, DLO -Dienst Landbouwkundig Onderzoek- en het praktijkonderzoek -PO-)

Bram Huijsman
Directeur Wageningen International
e-mail: bram.huijsman@wur.nl

Frank Joosten
Agrarisch econoom, programma manager
e-mail: frank.joosten@wur.nl
Expertise: Bedrijfsontwikkeling, advisering, training
Landen: Zambia, Indonesië, Ghana, Tsjechië en Slowakije

Arij Everaarts
Senior wetenschappelijk onderzoeker
e-mail: arij.everaarts@wur.nl
Expertise: Onderzoek- toegepast, advisering, agronomie, tuinbouw
Landen: Indonesië, Vietnam, China, Suriname

Jim Woodhill
Director Capacity Building Programma, Wageningen International
e-mail: jim.woodhill@wur.nl
Expertise: Institutionele ontwikkeling, participatieve management methoden
Landen: Kenia, Oeganda

Don Jansen
Onderzoeker Plant Research International (PRI)
e-mail: Don.jansen@wur.nl
Expertise: Certificering, ketenontwikkeling, capaciteitsopbouw, agronomie, koffie
Landen: China, Vietnam, Indonesië, Rwanda, Mali, Vietnam, Brazilië, Oeganda

Giel Ton
Specialist Producentenorganisaties en markttoegang
e-mail: giel.ton@wur.nl
Expertise: Institutionele ontwikkeling, ketenontwikkeling, advisering, beleidsontwikkeling, onderzoek-academisch
Landen: Bolivia, Nicaragua, China

Rudy Rabbinge
Hoogleraar, decaan Graduate Studies, bestuurslid Agri-ProFocus
e-mail: rudy.rabbinge@wur.nl
Expertise: productie-ecologie, ontwikkelingssamenwerking, management van natuurlijke hulpbronnen, voedselzekerheid, publiek-private samenwerking
Landen: Ghana, India, Zuid-Afrika, Nigeria

Marcel Stallen
Head Department Marketing and Horticultural Chain Research, Agricultural Economics Research Institute (LEI)
e-mail: marcel.stallen@wur.nl
Expertise: Bedrijfsontwikkeling, ketenontwikkeling, lokale ketens, export ketens, onderzoek- toegepast
Landen: Thailand, Vietnam

Prem Bindraban
Team leader Natural Resources Business Unit Agro systems Research, Plant Research International
e-mail: Prem.Bindraban@wur.nl
Expertise: Beleidsontwikkeling, ketenontwikkeling, onderzoek-academisch, institutionele ontwikkeling, oliezaden, agrarische productiesystemen
Landen: Oeganda, Tanzania

Sietze Vellema
Senior Researcher Chains, Innovation & Development Agricultural Economics Research Institute (LEI)
e-mail: sietze.vellema@wur.nl
Expertise: Onderzoek-academisch, institutionele ontwikkeling, ketenontwikkeling, exportketens, bedrijfsontwikkeling, contractteelt, innovatienetwerken
Landen: Filippijnen, Thailand, Oeganda

Monica Sopov
Agricultural Chains, Wageningen International
e-mail: monika.sopov@wur.nl
Expertise: Capaciteitsopbouw, training, advisering, organisatieopbouw, bedrijfsontwikkeling, marketing, marktontwikkeling, ketenontwikkeling, lokale ketens, exportketens

Christian Gouët
Specialist Producentenorganisaties Researcher Wageningen University (Chair Group Communication and Innovation Studies), International Consultant
e-mail: christian.gouet@wur.nl
Expertise: Capaciteitsopbouw, organisatieopbouw, financieel management, facilitatie, onderzoek-academisch, beleidsontwikkeling, coöperaties
Landen: Chili

Jos Bijman
docent bedrijfskunde
e-mail: Jos.bijman@wur.nl
Expertise: Coöperaties, ketens, wetenschappelijk onderzoek, organisatie-ontwikkeling, institutionele ontwikkeling, herstructurering
Landen: Nederland, Brazilië, China

Chris de Visser
Onderzoeksmanger Internationale Projecten, PPO-AGV
e-mail: chris.devisser@wur.nl
Expertise: Ketenontwikkeling, landbouwinnovatie, onderzoek-toegepast, farming systems (ook organisch), plantenziektes en onkruiden, nutriënten
Landen: Indonesië, China, Vietnam, Thailand, Polen, Bulgarije, Roemenie, Slowakije, Tanzania, Oeganda, Suriname

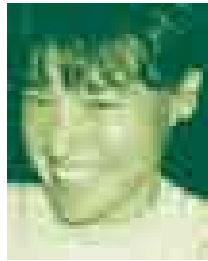
Herman Schoorlemmer
Senior onderzoeker farm economics and management
e-mail: Herman.Schoorlemmer@wur.nl
Expertise: Kwaliteitsmanagement, certificering, bedrijfsontwikkeling, ketenontwikkeling, onderzoek-toegepast
Landen: Indonesië, Suriname, Slowakije, Polen, Hongarije

Flip van Koesveld
Senior project manager
e-mail: flip.vankoesveld@wur.nl
Expertise: Bedrijfsontwikkeling, ketenontwikkeling, advieswerk, onderzoek-toegepast
Landen: Indonesië, Tanzania, India, Thailand, Vietnam

WAGENINGEN UR
For quality of life

Olga van der Valk
Onderzoeker LEI
e-mail: olga.vandervalk@wur.nl
Expertise: Ketenontwikkeling, facilitatie, organisatieontwikkeling, onderzoek-toegepast
Landen: Oeganda, Tsjechië, Vietnam, Thailand, Indonesië

Jan Verhagen
Senior onderzoeker PRI
e-mail: a.verhagen@wur.nl
Expertise: Onderzoek-academisch, beleidsontwikkeling, duurzame ontwikkeling, klimaatverandering, Resilience of agro-ecosystemen
Landen: China, Indonesië, West Afrika

BELANGRIJKSTE ACTIVITEITEN VOOR/MET PO'S IN...*		
LAND	PRODUCENTENORGANISATIE	BELANGRIJKSTE ACTIVITEITEN
Zambia	Zambia Export Growers Association	Versterken fytosanitaire diensten en product kwaliteit voor export georiënteerde productie van bloemen en groenten
Tsjechië, Slowakije	CZ Fruit, SK Fruit, Bonum, Jihomoravská zelenina	Training van PO management en advies m.b.t. strategische planning
Algemeen	International Federation of Agricultural Producers - IFAP	Facilitatie van strategische planning, monitoring en evaluatie processen Versterken beleidsformulering m.b.t. 'economische organisatie' en 'risico management in landbouw' Organisatorische versterking van regionale IFAP platforms
Algemeen	Agriterra	M&E systeem t.b.v. organisatorische versterking van PO's Training in financieel management van PO's
Chili	Socoder, La Voz del Campo	Case studies naar rol van PO in ontwikkeling
Kenia	Kenfap	Case studies naar rol van PO in ontwikkeling
Filippijnen	Pakisama, Nagkasama ,Free Farmers Federation	Case studies naar rol van PO in ontwikkeling
Indonesië	Forum Masyarakat Perunggasan Indonesia	Coördinatie van controle activiteiten m.b.t. vogelgriep
Bolivia	National Coordination of Economic Peasant Organisations - CIOEC-Bolivia	Institutionele ontwikkeling voor productketen ontwikkeling
Oeganda	UOSPA	Armoedebestrijding door productie en verwerking van oliezaden nieuw leven in te blazen
Oeganda	UFEA	Publieke-private partnerschapsactiviteiten t.b.v. ontwikkeling en toenemende markttoegang van tuinbouw sector
Tanzania	Tanzania Horticulture Association	Publieke-private partnerschapsactiviteiten t.b.v. ontwikkeling en toenemende markttoegang van tuinbouw sector
Kenia	Fresh Produce Exporters Associations of Kenya (FPEAK)	Publieke-private partnerschapsactiviteiten t.b.v. ontwikkeling en toenemende markttoegang van tuinbouw sector
Kenia	Kenya Flower Council	Publieke-private partnership activiteiten t.b.v. ontwikkeling en toenemende markt toegang van tuinbouw sector
WEBSITES		
www.wi.wur.nl www.lei.wur.nl/UK www.ppo.wur.nl/UK www.asg.wur.nl/UK www.wageningenuniversiteit.nl/NL/onderwijs/opleidingsprogrammas www.wageningenuniversiteit.nl/UK/education		

* N.B. deze lijst verschaft geen volledig overzicht, maar geeft slechts een eerste inzicht van de diverse PO-gerelateerde activiteiten die momenteel plaatsvinden). Onderzoek door studenten en docenten bestrijkt een zeer breed gebied en varieert sterk in de tijd.

Colofon

Teksten: **Agri-Pro Focus** | Eindredactie: **Richard Derks, Het Verre Oosten - Arnhem**
Illustratie omslag: **Anka Kresse - Arnhem** | Lokatiefotografie (m.u.v. pag 30 en 40): **Peter Bliet - Nijmegen**
Grafisch ontwerp: **Het Lab grafisch ontwerpers BNO - Arnhem** | Drukwerk: **JP Tamminga - Duiven**